Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Solskiego 15

44 – 310 Radlin

Diagnoza Problemów Społecznych w Radlinie

Radlin, 2004

Spis treści:

1. **Badania społeczne jako narzędzie walki z dezorganizacją społeczną. Od diagnozy problemów jednostek i grup społecznych do programów polityki socjalnej i strategii ich rozwiązywania.....3**
2. **Struktura społeczno – demograficzna mieszkańców Radlina.....8**
3. **Struktura społeczno – demograficzna klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie w 2002 roku.....16**
4. **Charakterystyka poszczególnych dysfunkcji społecznych świadczeniobiorców OPS w Radlinie.....29**
   - **4.1. Bezdomność.....30**
   - **4.2. Potrzeba ochrony macierzyństwa.....31**
   - **4.3. Bezrobocie.....37**
   - **4.4. Niepełnosprawność.....46**
   - **4.5. Długotrwała choroba.....54**
   - **4.6. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego.....62**
   - **4.7. Alkoholizm.....71**
   - **4.8. Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.....73**
5. **Współwystępowanie problemów społecznych traktowanych jako dysfunkcje główne w stosunku do pozostałych, odnotowanych przez OPS w Radlinie w 2002 roku.....74**
6. **Przestrzenna dystrybucja problemów społecznych w Radlinie w 2002 roku.....79**
7. **Przesłanki do utworzenia Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów społecznych wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015, Powiatu Wodzisławskiego oraz miasta Radlin.....82**
   - **7.1. Przesłanki do Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Społecznych wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015.....83**
   - **7.2. Przesłanki wynikające ze Strategii Rozwoju Powiatu Wodzisławskiego do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....86**
   - **7.3. Przesłanki do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynikające ze Strategii Rozwoju Radlina.....94**
8. **Bibliografia..... 98**

1. Badania społeczne jako narzędzie walki z dezorganizacją społeczną. Od diagnozy problemów jednostek i grup społecznych do programów polityki socjalnej i strategii ich rozwiązywania.

Doświadczany przez nasz kraj proces transformacji dokonuje się zarówno na obszarach ustrojowych, gospodarczych jak i społecznych. Dostrzegalne jest to w skali całego kraju jak i poszczególnych miast, grup społecznych czy nawet jednostek. Okres przeobrażania się społeczeństwa pod wpływem zmiany ustroju niesie za sobą pozytywne jak i negatywne skutki. Wszystkie jednak reprezentują zjawisko dezorganizacji społecznej. Znajomość problemów i zjawisk powodujących tę dezorganizację jest niezbędna dla zapewnienia końcowego rezultatu podejmowanych przeobrażeń zarówno w sferze politycznej, ekonomiczno – gospodarczej oraz społecznej.

Istotnym ogniwem polityki społecznej państwa jest pomoc społeczna. Powołana została do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie pokonać jej przy wykorzystaniu własnych środków, możliwości i uprawnień.

Okresowi transformacji systemowej naszego kraju, w ostatnich latach towarzyszy wiele negatywnych zjawisk. Pojawiły się nowe problemy społeczne takie jak bezrobocie czy bezdomność a inne nasiliły się.

Poszerzają się obszary niedostatku lub wręcz ubóstwa polskich rodzin. Te z kolei przyczyniają się do powstawania trudności w realizowaniu zadań opiekuńczo - wychowawczych i sprzyjają narastaniu innych problemów.

Zadania dotyczące pomocy społecznej realizowane przez gminę w 2002 roku można podzielić na zadania własne obligatoryjne, zadania własne fakultatywne i zadania zlecone gminie.

Własne obligatoryjne zadania pomocy społecznej realizowane przez gminę to:

1. Udzielenie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, w tym osobom bezdomnym.
2. Organizowanie i prowadzenie gminnych ognisk wychowawczych, świetlic i klubów środowiskowych dla dzieci, a także organizowanie mieszkań chronionych.
3. Świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania.
4. Pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne osób bezdomnych i innych, którzy nie zostali objęci ubezpieczeniem.
5. Udzielanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego.
6. Praca socjalna rozumiana jako pomoc osobom i rodzinom w odzyskaniu lub utrzymaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, sprawienie pogrzebu.
7. Stworzenie warunków realizacji wyżej wymienionych zadań,

8. Zapewnienie środków dla pracowników realizujących powyższe zadania.

Własne fakultatywne zadania pomocy społecznej realizowane przez gminę obejmują:

1. Prowadzenie domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia o zasięgu lokalnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki.
2. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych celowych.
3. Przyznawanie pomocy rzeczowej.
4. Przyznawanie pomocy w naturze na ekonomiczne usamodzielnienie.
5. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie.
6. Inne zadania pomocy społecznej wynikające z rozeznanych potrzeb gminy.
7. Zlecanie, w drodze umowy, organizacjom społecznym, Kościołowi katolickiemu oraz innym kościołom, związkom wyznaniowym, stowarzyszeniom, fundacjom, pracodawcom oraz osobom fizycznym i prawnym zadań z zakresu pomocy społecznej oraz wspieranie ich, w tym finansowe.

Realizowane przez gminę zadania zlecone:

1. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, przysługujących dodatków do świadczeń.
2. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, gwarantowanych okresowych i specjalnych okresowych.
3. Przyznawanie i wypłacanie macierzyńskich zasiłków jednorazowych oraz okresowych na dziecko.
4. Opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za osoby, które opiekują się dziećmi niepełnosprawnymi oraz samotne matki, które utraciły prawo do zasiłku dla bezrobotnych z powodu upływu okresu jego pobierania.
5. Przyznawanie i wypłacanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej.
6. Przyznawanie zasiłku celowego w formie biletu kredytowanego.
7. Świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych, przysługujących na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego.
8. Organizowanie i prowadzenie środowiskowych domów samopomocy.
9. Zadania wynikające z rządowych programów pomocy społecznej bądź innych ustaw, mających na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin po zapewnieniu odpowiednich środków.
10. Utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej i zapewnienie środków na wynagrodzenia dla pracowników realizujących wyżej wymienione zadania.

Pomoc społeczna powołana została do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie pokonać jej przy wykorzystaniu własnych środków, możliwości i uprawnień. Przez własne środki i możliwości należy rozumieć z jednej strony sytuację materialną (dochodową) rodziny czyli nie tylko bieżące dochody, ale także inne zasoby finansowe, z drugiej natomiast, są to umiejętności np. posiadane kwalifikacje zawodowe, właściwości psychofizyczne, aktywność lub jej brak w rozwiązywaniu problemów, gotowość do współdziałania w ich rozwiązywaniu.

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych w sposób odpowiadający godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także profilaktyka, zapobiegająca powstawaniu dysfunkcji społecznych. Celem tych działań powinno być kształtowanie takich warunków w środowisku lokalnym, które będą zapobiegać marginalizacji osób i rodzin, a przede wszystkim osób i rodzin niepełnosprawnych i wielodzietnych, jak również działania te będą umacniać rodzinę jako podstawową komórkę społeczną.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 29.11.1990 r., przepis art. 2b określa podmiotowy zakres tej ustawy zawarty w Europejskiej Karcie Praw Socjalnych rozszerzając uprawnienia do świadczeń z pomocy społecznej na cudzoziemców posiadających kartę stałego pobytu lub status uchodźcy.

Art. 3 i 4 ustawy o pomocy społecznej określa przesłanki jakie powinna spełniać osoba lub rodzina ubiegająca się o świadczenia z pomocy społecznej.

Wymaga się tu spełnienia:

1. Kryterium dochodowego, którego wysokość obrazuje tabela nr 1,
2. Jednoczesnego wystąpienia minimum jednej z okoliczności:
   ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, potrzeby ochrony macierzyństwa, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizmu, narkomanii, trudności w w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz klęski żywiołowej i ekologicznej.

<u>TABELA NR 1:</u> WYSOKOŚĆ KRYTERIUM DOCHODOWEGO W 2002 ROKU

KRYTERIUM DOCHODOWE	Od 01.06.2001	Od 1.06 2002
na osobę samotnie gospodarującą	447 zł	461 zł
Na pierwszą osobę w rodzinie	406 zł	418 zł
na drugą i dalsze osoby w rodzinie powyżej 15 lat	285 zł	294 zł
na każdą osobę w rodzinie poniżej 15 lat	204 zł	210 zł

Źródło: Monitor Polski.

Kierując się możliwością stworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta Radlin przyjmujemy, że miasto to „jest czymś więcej niźli aglomeracją jednostek wyposażonych w dobra komunalne, takie jak: ulice, nieruchomości, oświetlenie elektryczne, tramwaje telefony itd. Miasto jest także czymś więcej niźli prostą konstelacją instytucji i aparatów administracyjnych: trybunałów, szpitali, szkół, posterunków policji oraz urzędów wszelkiego rodzaju. Miasto jest raczej stanem ducha, zespołem zwyczajów i tradycji, postaw i sentymentów, nieodłącznie powiązanych z tymi zwyczajami i transmitowanymi poprzez tradycje”[1]. Inaczej mówiąc, miasto jest odwzorowaniem kultury jego mieszkańców, preferowanych przez nich wartości i norm społecznych.

Badania socjologiczne mogą i powinny służyć diagnozie zjawisk i problemów społecznych szczególnie w miastach i gminach społeczeństwa ulegającego przeobrażeniom systemowym. Istnieje szereg metod, którymi posługują się nauki społeczne w badaniu otaczającej nas rzeczywistości. Poniższe opracowanie reprezentuje głównie analizę dokumentów funkcjonujących w Ośrodku Pomocy Społecznej w Radlinie, reprezentujących najuboższą, najbardziej zagrożoną marginalizacją i wyłączeniem warstwę społeczną miasta. Można dodać, że duży udział w dokonywanej analizie oraz w konstruowaniu wniosków miała również obserwacja uczestnicząca pracowników socjalnych w badanych strukturach. Daje nam to w sumie zarówno typowo ilościowe dane obrazujące w statystyczny sposób występujące problemy społeczne, jak i subiektywne wnioski osób stykających się na co dzień z ludźmi dotkniętymi społecznymi dysfunkcjami, wynikające z danych jakościowych.

„Diagnoza zjawisk i problemów społecznych jest niezbędna z punktu widzenia choćby zespołu planującego budżet miasta, który musi uwzględniać środki na, nie tylko rozwiązywanie ale i przeciwdziałanie problemom społecznym. Znajomość zjawisk i problemów społecznych miasta jest podstawą formowania społecznej polityki miejskiej. Praktyka ta jest integralnym elementem działań planistycznych większości krajów tworzących Unię Europejską. Określenie problemów społecznych miasta czy gminy jest istotne dla prawidłowo funkcjonującego systemu administracji miasta. Mając zdiagnozowane zjawiska i problemy społeczne w mieście można efektywniej wykorzystywać środki budżetowe i przygotowywać określone działania ograniczające lub zwalczające ich dotkliwe skutki dla społeczności zamieszkującej określony obszar urbanistyczny”[2].

[1] M. St. Szczepański - „Z historii socjologii miasta i procesów urbanizacji. Ekologia klasyczna i konwencjonalne teorie urbanizacji” w „Problemy socjologii miasta” pod red. J. Wodza. Katowice 1984, str. 15.
[2] K. Czekaj – „Badania społeczne w służbie praktyki okresu transformacji: Od diagnozy zjawisk i problemów społecznych oraz strategii ich rozwiązywania do programów polityki społecznej i projektów socjalnych”, UŚ, Katowice.

Nierozłączną częścią budowania obrazów zagrożeń zbiorowości miejskich jest tworzenie map problemów i zjawisk społecznych. Mapy problemów społecznych są jednym ze sposobów gromadzenia i graficznej prezentacji informacji o przestrzeni podlegającej dezorganizacji społecznej. W tworzonej diagnozie problemów społecznych mieszkańców Radlina posłużono się tzw. *dots maps*, czyli mapami punktowymi, charakteryzującymi się naniesieniem na plan miasta każdej omawianej dysfunkcji, w zależności od miejsca jej występowania.[3]

Kolejnym krokiem w diagnozie będzie przeprowadzenie analizy porównawczej map różnych zjawisk i problemów społecznych i wytypowanie najbardziej zagrożonych obszarów miasta, do których w przyszłości powinny być adresowane określone programy, projekty socjalne i działania profilaktyczne.

Praca nad diagnozą problemów społecznych Radlina przebiegała w kilku etapach od początku 2003 roku:

1. Nawiązanie kontaktu z pracownikami naukowymi Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach celem wypracowania metody zbierania, ewidencji i opracowania materiału badawczego.
2. Szkolenie pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie zasad stosowania przy opracowaniu danych kluczy kodowych zapewniających pełną anonimowość badanym jednostkom i ułatwiających opracowanie danych.
3. Zakodowanie danych o podopiecznych ośrodka przez pracowników socjalnych bezpośrednio z nimi pracujących oraz przekazanie danych do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.
4. Opracowanie obliczonych, za pomocą specjalnego programu danych i zestawienie ich w tabele oraz analiza.

Powyższe etapy doprowadziły do obecnego opracowania diagnozy problemów społecznych miasta Radlin.

Przystępując do tworzenia diagnozy, która ma stać się bazą do stworzenia programu pomocy społecznej w mieście, nie możemy pominąć istotnych przesłanek wynikających z analizy sytuacji demograficznej w Radlinie. Ona bowiem w znaczący sposób określa kategorie osób, do których adresowana będzie pomoc społeczna.

[3] Tamże.

2. Struktura społeczno – demograficzna mieszkańców Radlina.

Radlin zajmuje 12,53 km kw. i jest jedną z dziewięciu gmin ziemskiego Powiatu Wodzisławskiego. Pod względem powierzchni, Radlin zajmuje tylko 4,4% powierzchni powiatu i 0,10% powierzchni województwa. Gęstość zaludnienia przedstawia się następująco: 1 km kw. zamieszkuje 1417 osób, co stanowi ponad 2,5 - krotnie wyższą wartość, aniżeli gęstość zaludnienia w Powiecie Wodzisławskim wynosząca 541 mieszkańców na 1 km kw., jak również ponad 3,5 razy wyższą wartość aniżeli wartość województwa śląskiego wynosząca 384 mieszkańca na 1 km kw. (dane z GUS na 2001 r.).

Spośród ogólnej liczby ludności, zamieszkującej na stałe Radlin w 2002 roku, wynoszącej 18 341, kobiety stanowiły 9528 osób a mężczyźni 8813 (dane UM w Radlinie).

Daje się zauważyć duży spadek liczby mieszkańców miasta w stosunku do lat ubiegłych. I tak w 2001 r. Radlin zamieszkiwało 18 532 mieszkańców, w roku 2000 – 18 649 mieszkańców. Widoczna jest również przewaga liczby kobiet nad mężczyznami. Inaczej mówiąc na 100 mężczyzn mieszkających w Radlinie przypada 108 kobiet.

Na 18341 mieszkańców Radlina 18120 miało pobyt stały, reszta zameldowana była na pobyt czasowy. Ponadto warto dodać, że wymeldowało się 242 mieszkańców, natomiast 193 zameldowało się. Wynika to z procesów demograficznych, jakie dokonują się w mieście. Liczbę ludności w Radlinie przedstawia, zamieszczona poniżej tabela nr 2.

TABELA NR 2: LICZBA LUDNOŚCI W RADLINIE W 2002 ROKU WEDŁUG KATEGORII WIEKU

WIEK	LICZBA BEZWZGLĘDNA (N = 18 341)	%
WIEK PRZEDPRODUKCYJNY: 0 – 17 LAT	4168	22,73 %
WIEK PRODUKCYJNY: 18 – 64 [59] LAT; TYM: KOBIETY [18 – 59] LAT MĘŻCZYŹNI [18 – 64] LATA	11478 5671 5807	62,58 %
WIEK POPRODUKCYJNY: 65 [60] I WIĘCEJ LAT W TYM: KOBIETY: 60 I WIĘCEJ LAT MĘŻCZYŹNI: 65 I WIĘCEJ LAT	2695 1734 961	14,69 %
RAZEM:	18341	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Radlin.

Zawarte w tabeli dane wskazują wyraźnie, że zbiorowość zamieszkująca Radlin jest populacją demograficznie starą, gdzie liczba ludności w okresie przedprodukcyjnym nieznacznie przewyższa liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym (4168 do 2695). Łącznie dwie kategorie wieku przedprodukcyjnego i poprodukcyjnego to ok. 37 % ogółu mieszkańców miasta.

Stosunek ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym (37 % ogółu mieszkańców) do osób w wieku produkcyjnym (63 %), jest już mało bezpieczną wielkością ekonomiczną, szczególnie dodając do tego zagrażające miastu tendencje na rynku pracy, zarówno Powiatu Wodzisławskiego jak i całego województwa. Patrząc z demograficznego punktu widzenia, można uznać, że jest to typ populacji starzejącej się, ze wskazaniem nasilenia tej tendencji. Przedstawia to umieszczona poniżej, obrazująca w piramidalny sposób struktura wieku.

Strukrura demograficzna mieszkańców Radlina

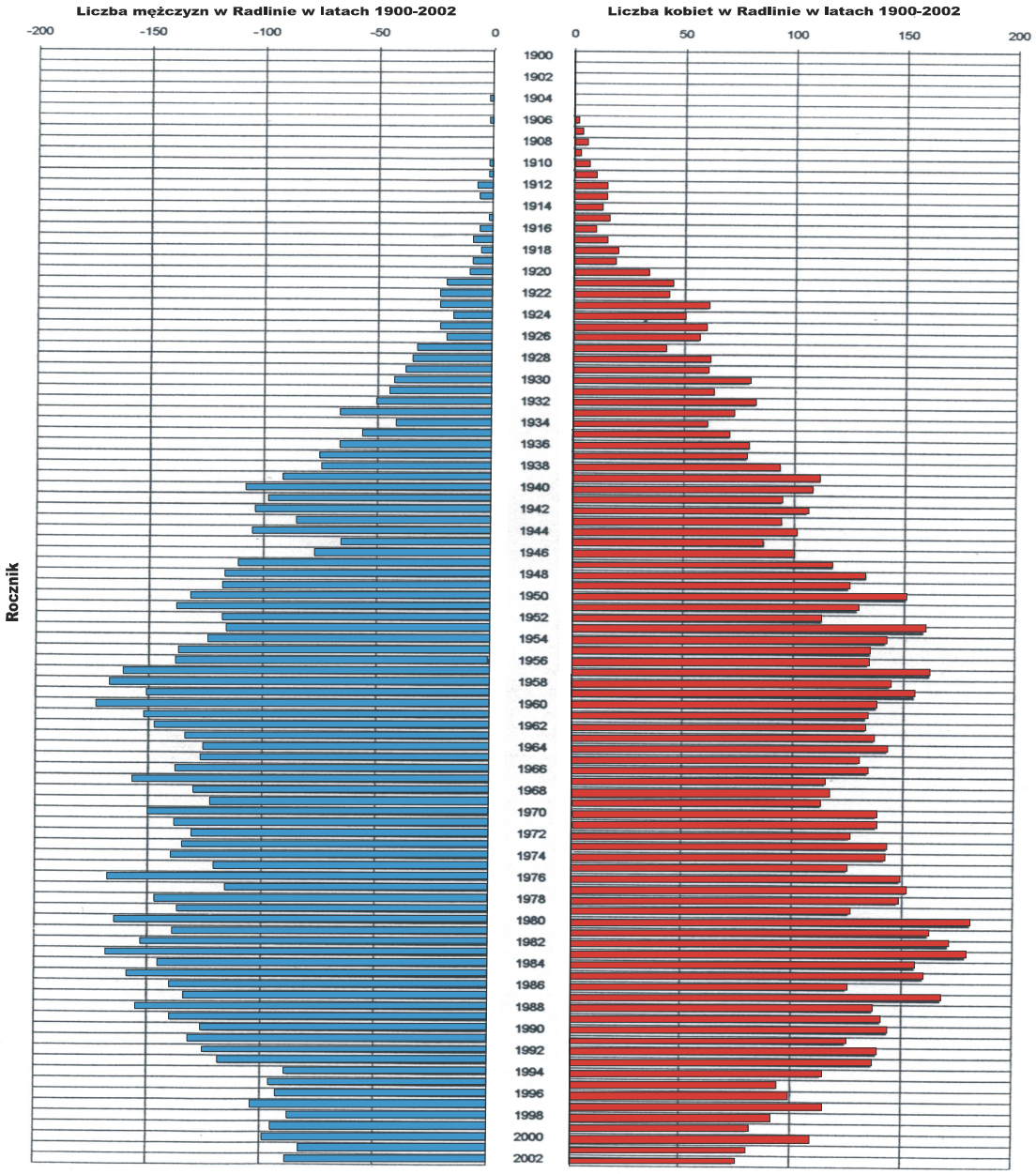

Wskaźniki ruchu naturalnego ludności najwyraźniej to potwierdzają. Analizując wskaźniki ruchu naturalnego ludności zamieszkującej w 2002 roku miasto Radlin, należy stwierdzić, iż w większości są one niestety niezbyt korzystne i dlatego powinny stać się przedmiotem analiz szczegółowych i zostać uwzględnione w przyszłych strategiach i programach. Miasto cechuje ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, charakteryzujący się w 2002 roku równowagą urodzeń i zgonów (155/155). Wcześniej, w 2001 roku była przewaga zgonów nad urodzeniami (178/162), co dawało wskaźnik minus 1,29% (na 1000 mieszkańców). Natomiast w 2000 roku było 185 zgonów a urodzeń 203, co lokowało Radlin na przedostatnim miejscu wśród wszystkich gmin Powiatu Wodzisławskiego (dla powiatu wartość przyrostu naturalnego wynosiła 0,9%, natomiast dla województwa minus 1,1%). Jak z powyższego wynika, prognoza ruchu naturalnego ludności wyraźnie wskazuje na tendencje spadkową w zakresie liczby osób zamieszkujących miasto.

Niestety, ten niezbyt pozytywny obraz miasta, pogłębia ujemne saldo migracyjne (stosunek imigrantów do emigrantów z tego miasta) wynoszące w 2001 roku wprawdzie (choć jest to bardzo niekorzystny dla miasta wskaźnik) minus 14%, co w porównaniu do salda migracji Powiatu Wodzisławskiego minus 148% jest dobrą prognozą dla tej struktury urbanistycznej ale i tak nie może nastrajać optymistycznie. W całym Województwie Śląskim saldo migracyjne również jest ujemne (minus 2,1% w roku 2002), co świadczy o tym, że więcej osób wyjechało z niego na stałe niż przybyło. Ten bardzo powolny trend migracyjny powinien być bardzo starannie obserwowany, tak aby w przyszłości, nie stał się istotnym czynnikiem zmniejszającym liczbę ludności naszego regionu i aby nie przeobrazić go w region emerytów i rencistów. A zatem Radlin jest miastem emigracji a nie imigracji, co dodatkowo pogłębia negatywne trendy wynikające z analizy wskaźników przyrostu naturalnego w mieście.

Poniżej zaprezentowana zostanie charakterystyka społeczno - demograficzna całej zbiorowości, która znalazła się w zasięgu zainteresowania zespołu badawczego.

I tak, w kolejności omówione zostaną charakterystyki mieszkańców pod względem: płci, dekady urodzenia i miejsca zamieszkania.

Pierwszą z cech określających zbiorowość jest płeć. Zamieszczona poniżej tabela ukazuje informacje o rozkładzie tej cechy.

TABELA NR 3: ZBIOROWOŚĆ MIESZKAŃCÓW RADLINA W 2002 ROKU ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	9528	51,99%
MĘŻCZYŹNI	8813	48,01%
RAZEM:	18341	100,0 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Radlin

Chcąc uzyskać odpowiedź na pytanie o wiek mieszkańców gminy przeanalizowano kartoteki działu ewidencji ludności Urzędu Miasta. Przeanalizowano dane z 67 ulic. Umożliwiły one dokładne określenie roku urodzenia osób zamieszkujących badane terytorium. W tworzeniu demograficznego obrazu mieszkańców jest to o tyle istotne, że określany jest wiek społeczności zamieszkujących poszczególne dzielnice. Charakterystyka ta, może być użyteczna przy konstruowaniu projektów socjalnych, zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych w mieście. Rozkład tej cechy w zbiorowości w 2002 roku określają poniżej zamieszczone tabele.

TABELA NR 4: MIESZKAŃCY MIASTA RADLIN ZE WZGLĘDU NA DEKADĘ URODZENIA I REJON ZAMIESZKANIA

DEKADA	MARCEL		OBSZARY		BIERTUŁTOWY		GŁOŻYNY		REDEN		OGÓŁEM	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %	LB	I %	LB	I %	LB	I %
1890 – 1899												
1900 – 1909	1	0,03	3	0,2	8	0,1	1	0,02	1	0,06	14	0,07
1910 – 1919	28	0,7	12	0,8	51	0,8	57	1,1	15	0,9	163	0,9
1920 – 1929	124	3,3	68	4,7	313	4,9	253	4,9	72	4,5	830	4,5
1930 – 1939	276	7,3	115	8	415	6,5	416	8,1	263	16,4	1485	8,1
1940 – 1949	362	9,5	142	9,9	812	12,8	576	11,2	149	9,3	2041	11,1
1950 – 1959	598	15,7	198	13,8	956	15	825	16	215	13,4	2792	15,2
1960 – 1969	582	15,3	223	15,5	912	14,3	772	15	226	14,1	2715	14,8
1970 – 1979	539	14,2	249	17,4	967	15,2	798	15,5	215	13,4	2768	15,1
1980 – 1989	705	18,5	194	13,5	983	15,5	701	13,6	217	13,6	2800	15,3
1990 – 1999	476	12,5	188	13,1	765	12	602	11,7	180	11,3	2211	12
2000 – 2009	115	3	43	3	174	2,7	144	2,8	46	2,9	522	2,8
OGÓŁEM:	3806	100	1435	100	6356	100	5145	100	1599	100	18341	100

Źródło:Opracowanie własne na podstawie danych z UM Radlin.

Jak wcześniej zauważono dominują roczniki lat 80-tych, 50-tych, 70-tych i 60-tych.

Struktura ludności Radlina wg płci (wykres dekadowy)

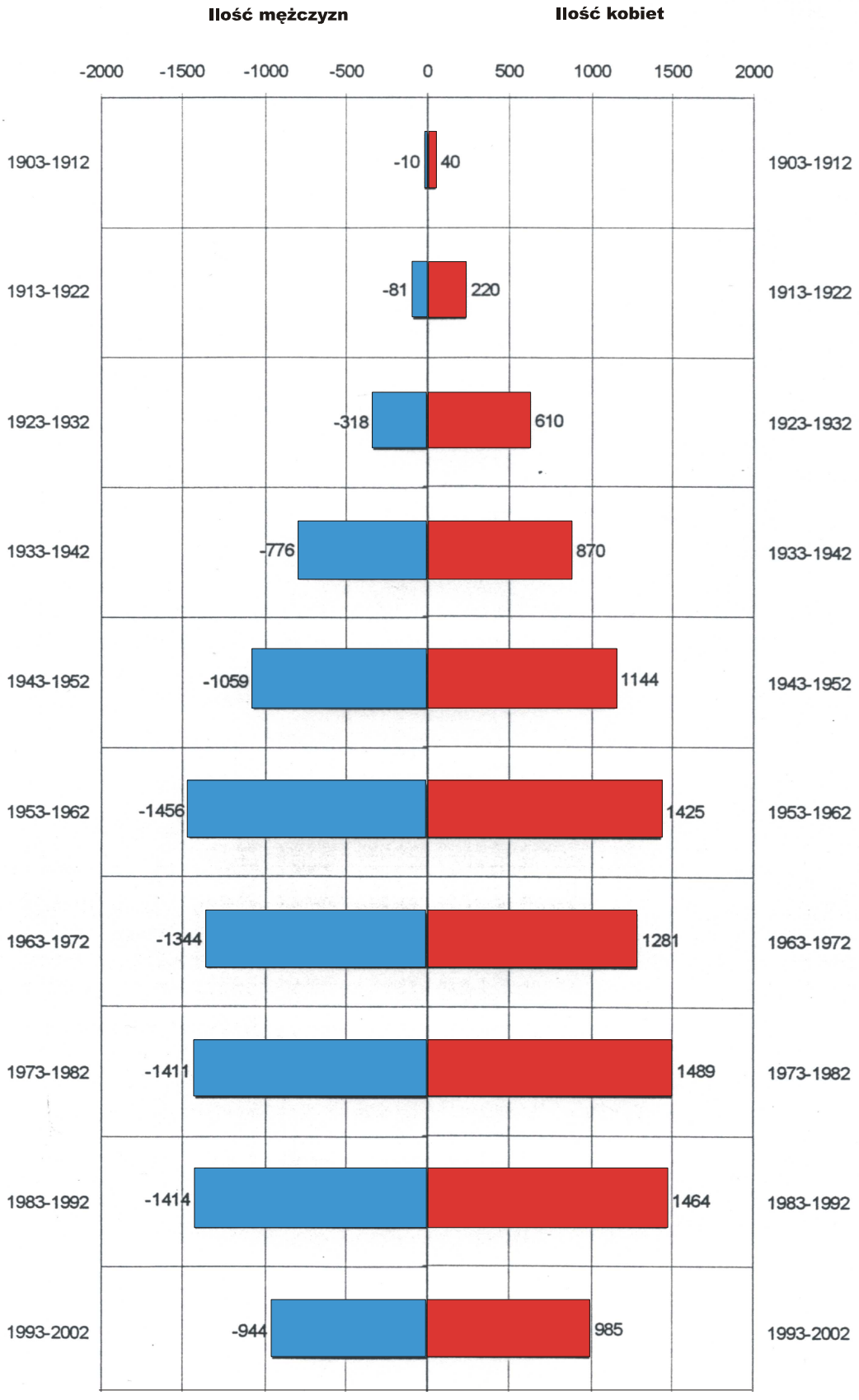

TABELA NR 5: MIESZKAŃCY MIASTA RADLIN ZE WZGLĘDU NA REJON ZAMIESZKANIA

REJON	LICZBA MIESZKAŃCÓW
MARCEL	3806
OBSZARY	1435
BIERTUŁTOWY	6356
GŁOŻYNY	5145
REDEN	1599
OGÓŁEM:	18341

Źródło: Opracowanie własne na podstawie UM Radlin.

Z przedstawionej powyżej tabeli wynika, że najwięcej mieszkańców Radlina zamieszkuje dzielnice: Biertułtowy, Głożyny i Marcel.

Według danych Urzędu Miasta w Radlinie, zbiorowość jego mieszkańców najliczniej reprezentowana była przez rocznik 1983 (ok. 1,85%). Kolejną grupę stanowili mieszkańcy urodzeni w roku 1982 i 1985 (1,72%).

W zbiorowości mieszkańców najliczniej reprezentowana była generacja dwudziestolatków urodzona w latach 1980 – 1989 (ok. 15,3%). Kolejną grupę stanowili pięćdziesięciolatkowie urodzeni w latach1950 - 1959 (ok.15,2%). Trzecią pod względem liczebności grupę mieszkańców stanowili trzydziestolatkowie, czyli urodzeni w latach 1970 – 1979 (ok. 15,1%). Na czwartym miejscu znalazła się grupa urodzonych w latach 1960 – 1969 (ok. 14,8%), a zatem generacja czterdziestolatków. Sześćdziesięciolatkowie i starsi stanowili 16,9% ogólnej zbiorowości mieszkańców Radlina w 2002 roku

Reasumując należy stwierdzić, że wśród mieszkańców Radlina w 2002 roku dominowały generacje osób znajdujące się w wieku produkcyjnym.

Z danych GUS za 2001 r. wynika, że z Radlina 6662 osoby zatrudnione są w gospodarce narodowej, co plasuje miasto na 3 miejscu w powiecie (po Wodzisławiu Śl. i Pszowie).

Z rolnictwa utrzymują się 32 osoby. Poza rolnictwem dochody osiąga 10224 mieszkańców Radlina, z czego:

- z pracy najemnej utrzymuje się 9453 osób.
- na własny rachunek pracuje 771 osób,

Powyższe dane zawiera analiza GUS Katowice, sporządzona po spisie powszechnym w 2002 r. W Radlinie zarejestrowanych było 977 podmiotów gospodarczych. Natomiast wg informacji UM w Radlinie w 2001r. zarejestrowanych było 1018 podmiotów gospodarczych (dane GUS), najwięcej w obszarze handel i naprawy, bo aż 392. Można więc powiedzieć, że spada liczba prywatnych przedsiębiorców, co w czasach konieczności wzrostu klasy średniej w naszym kraju jest zjawiskiem niepożądanym.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wodzisławiu Śl. wynika, że w roku 2002 zarejestrowanych było z terenu Radlina:

- 1012 bezrobotnych, z czego 576 kobiet,
- prawo do zasiłku dla bezrobotnych miało 71 osób, z czego 31 kobiet,
- absolwentów było 99, z czego 58 kobiet,
- wykształcenie absolwentów przedstawiało się następująco:
  - 8 - wyższe,
  - 43 - policealne średnie,
  - 10 - średnie ogólnokształcące,
  - 14 - średnie inne,
  - 24 - zawodowe,
- stopa bezrobocia wynosiła 15,1.

W 2001 r. było mniej osób bezrobotnych z terenu Radlina bo 957 osób. Stanowiło to 11,45% wszystkich bezrobotnych z Powiatu Wodzisławskiego. Można więc powiedzieć, że problem bezrobocia rośnie. Wśród bezrobotnych w 2002 roku dominowały osoby pozostające bez pracy 3 miesiące i mniej (21,38% wszystkich bezrobotnych), na drugim miejscu były osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 24 miesięcy), stanowiące 20,97% wszystkich bezrobotnych. Jeżeli przyjmiemy kryterium wieku, dominowały osoby bezrobotne do 24 lat (40,4% wszystkich bezrobotnych).

O zamożności mieszkańców może świadczyć ilość posiadanych samochodów. Z danych Wydziału Komunikacji Starostwa Powiatowego w Wodzisławiu Śl. wynika, że w Radlinie w 2002 r. zarejestrowanych było 4589 samochodów osobowych. Przy założeniu, że przeciętna rodzina liczy 3,8 osoby można domniemać, że w każdej rodzinie jest jeden samochód.

W ocenie sytuacji mieszkańców Radlina ważna jest również sytuacja mieszkaniowa. Radlin posiada 5,5 tys. mieszkań (dane GUS), co stanowi 22,5 tys. izb o łącznej powierzchni 403,2 tys. m. kw. Przeciętne mieszkanie ma 4,1 izby, które zajmuje przeciętnie 3,23 osoby, co daje 0,79 osoby na izbę. Jedno mieszkanie ma przeciętną powierzchnię 73,5 m kw., zaś przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosi 22,6 m kw. na osobę.

Wszystkie mieszkania wyposażone są w instalację wodociągową, 98 % posiada WC, w tym z odprowadzeniem do sieci 64,8 %. Łazienka znajduje się w 5,3 tys. mieszkań. 5,1 tys. mieszkań posiada dostęp do ciepłej wody, 2,8 tys. mieszkań posiada dostęp do sieci gazowej a 1,6 tys. korzysta z butli gazowych. Centralne ogrzewanie z sieci posiada 1,9 tys. mieszkań, zaś indywidualne 2,8 tys. mieszkań.

Na terenie Radlina znajduje się 8 placówek służby zdrowia. Są to zarówno placówki publiczne jak i nie publiczne, oferujące pomoc tzw. pierwszego kontaktu.

W Radlinie funkcjonują dwie biblioteki miejskie, w dwóch dzielnicach miasta. Życie kulturalne oraz aktywność obywateli koncentruje się wokół prężnie działającego Miejskiego Ośrodka Kultury oraz Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji.

W mieście funkcjonuje 11 placówek oświatowych, tj.:

- 3 przedszkola,
- 3 szkoły podstawowe,
- szkoła podstawowa niepubliczna,
- 2 gimnazja,
- gimnazjum niepubliczne,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych,
- Szkoła średnia niepubliczna,
- ognisko pracy pozaszkolnej,
- świetlica środowiskowa.

Liczba placówek oświatowych jest niezwykle istotna ze względu na duży wpływ wykształcenia na poziom życia.

Tabela Nr 6: WYKSZTAŁCENIE MIESZKAŃCÓW RADLINA KTÓRZY UKOŃCZYLI 13 LAT

Liczba osób Powyżej 13 roku życia	WYŻSZE	ŚREDNIE Policealne	ŚREDNIE Ogólno - kształcące	ŚREDNIE Zawodowe	ZASADNICZE ZAWODOWE	PODSTAWOWE
15022 w tym:	866	339	1113	2925	4983	4540
Mężczyźni 7176	434	76	252	1593	2990	1710
Kobiety 7846	432	263	861	1332	1993	2830

Źródło: NSP L i M. GUS Katowice 2003

Wśród mieszkańców Radlina dominują osoby z wykształceniem zawodowym (33 %) i podstawowym (30%). Kolejną kategorię stanowią osoby z wykształceniem średnim zawodowym (19,5 %), średnim ogólnokształcącym (7,4%),wyższym (5,8%) i średnim policealnym (2,3 %).

Porównując dane uzyskane w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach, Radlin niekorzystnie wypada pod względem kwoty pomocy udzielanej na jednego świadczeniobiorcę. Za rok 2001 kwota ta wyniosła 983,99 zł, co daje ostatnie miejsce w Powiecie Wodzisławskim, gdzie np. w Godowie pomoc ta wynosi prawie dwukrotnie więcej, bo 1863, 91 zł, w Gorzycach 1728, 20 i w Marklowicach 1546,93 zł. Radlin jest jedynym miastem gdzie pomoc nie przekraczała rocznie kwoty 1000 zł.

3. Struktura społeczno – demograficzna klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie w 2002 roku.

Aby dokładnie scharakteryzować zbiorowość objętą pomocą społeczną, należy dokonać analizy społeczno – demograficznej wszystkich klientów OPS w celu umieszczenia ich w określonej przestrzeni społecznej, na podstawie której będzie można dokonywać uogólnień i generalizacji.

Podstawową zmienną różnicującą klientów, czy mówiąc dokładniej wnioskodawców radlińskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, jest ich płeć. Z danych Ośrodka wynika, że spośród wszystkich wnioskodawców, aż 71,3% stanowią kobiety. Jest to zjawisko powszechne, doświadczane niemalże przez każdy ośrodek. Okazuje się, że w większości przypadków to właśnie kobiety są reprezentantami swoich rodzin w ośrodkach pomocy społecznej. Potwierdza to fakt, iż znacząca większość mężczyzn zgłaszających się do OPS w Radlinie to bezdzietni kawalerowie stanowiący 40,1% z wszystkich mężczyzn korzystających z pomocy. Szukając odpowiedzi na przyczynę tego zjawiska można domniemać, iż kobiety reprezentują rodziny dlatego, że cechuje je większa wrażliwość i opiekuńczość względem rodziny, bądź też ich mężowie albo pracują (niekoniecznie legalnie) w godzinach otwarcia ośrodka, albo urąga to ich poczuciu własnej wartości.

Należy również zaznaczyć, że ogólna liczba podana w tabeli nr 7, ukazuje nam tylko 512 wnioskodawców, za którymi kryją się jeszcze ich rodziny. Problem więc przyjmuje znacznie większych rozmiarów, gdy uwzględni się wszystkich, których OPS w Radlinie obejmuje. Łącznie można mówić o 1627 osobach, którym ośrodek niesie swą pomoc co stanowi 8,9% wszystkich mieszkańców miasta.

TABELA NR 7: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE OBJĘTYCH BADANIAMI W 2002 ROKU ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

PŁEĆ	OGÓŁEM N = [512]	
	LB	%
KOBIETY	365	71,3%
MĘŻCZYŹNI	147	28,7%
RAZEM :	512	100,0 %

Źródło: Opracowanie własne.

Największą liczbę wnioskodawców stanowią urodzeni po 1950 roku. Można powiedzieć, że rozłożenie generacji klientów OPS jest proporcjonalne do rozłożenia generacji wszystkich mieszkańców Radlina. Najliczniejszą grupą stanowi generacja urodzona w latach 1960 – 69 (27,3%), następną urodzona w latach 1950 – 1959 (24,2%) oraz 1970 – 79 (22,5%). Są to więc grupy wiekowe, które powinny charakteryzować się wysoką zaradnością życiową z przełożeniem na aktywność zawodową. Okazuje się jednak iż ponad połowa klientów OPS nie pracuje zawodowo a 32,4% nie posiada nawet zasiłku dla bezrobotnych.

Pojawia się w tym miejscu dość istotny problem dotykający szczególnie starsze generacje pięćdziesięciolatków, którzy nie nabyli jeszcze praw emerytalnych a możliwości podjęcia przez nich zatrudnienia są niestety znikome.

Również przy zmiennej wiekowej istnieją pewne różnice pomiędzy płcią. Najwięcej mężczyzn pojawiających się w ośrodku to pięćdziesięciolatkowie (27,9%), następnie czterdziesto (23,1%) i trzydziestolatkowie (16,3%). Natomiast najliczniejszą grupą kobiet są kobiety urodzone na przestrzeni lat sześćdziesiątych (29%).

Niepokojącym jest fakt korzystania z pomocy społecznej coraz większej liczby osób pochodzących z generacji lat siedemdziesiątych, na których szczególnie powinna skupić się polityka społeczna z myślą o umożliwieniu im samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

TABELA NR 8: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE OBJĘTYCH BADANIAMI W 2002 ROKU ZE WZGLĘDU NA ROCZNIK (DEKADĘ) URODZENIA

DEKADA URODZENIA	KOBIETY N = [365]		MĘŻCZYŹNI N = [147]		OGÓŁEM N = [512]	
	LB	%	LB	%	LB	%
1910 – 1919	5	1,4			5	1
1920 – 1929	19	5,2	2	1,4	21	4,1
1930 – 1939	11	3	6	4,1	17	3,3
1940 – 1949	17	4,7	22	15	39	7,6
1950 – 1959	83	22,7	41	27,9	124	24,2
1960 – 1969	106	29	34	23,1	140	27,3
1970 – 1979	91	24,9	24	16,3	115	22,5
1980 - 1985	33	9	18	12,2	51	10
RAZEM:	365	100,0 %	147	100,0 %	512	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowaną większość klientów radlińskiego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią osoby z wykształceniem zawodowym (43%) i podstawowym (41,2%). Odnosi się to zarówno do kobiet jak i do mężczyzn. Można jedynie stwierdzić, że poziom wykształcenia wśród kobiet (szczególnie tych starszych) uzależniony jest zapewne od ich funkcji jakie, pod wpływem norm kulturowych,

pełniły w rodzinach. Zmienia się bowiem rozkład ról w rodzinie. Wcześniej to głównie kobiety opiekowały się domem co widać również w przewadze tej płci w zbiorowości wnioskodawców OPS. Również wcześniej, niż dzieje się to dziś, wychodziły za mąż co również widoczne jest w poziomie ich wykształcenia, które tak naprawdę nie było potrzebne do utrzymania gospodarstwa domowego w należytym, jak mówiła tradycja, porządku.

Z tabeli nr 9, obrazującej zbiorowość klientów OPS ze względu na poziom wykształcenia, wynika, że istnieje poważna zależność pomiędzy wykształceniem a zaradnością życiową. Rynek pracy stawia coraz większe wymagania pozostawiając ludzi mniej wykształconych w trudnej sytuacji. Spycha ich niejako na margines życia społecznego. Jest to główna cecha transformowanego społeczeństwa. Wolny rynek stawia o wiele większe wymagania pracownikom, niż jak to miało miejsce w systemie polityki centralnej. W dobie specjalizacji zasad produkcji liczy się przede wszystkim odpowiednie wykształcenie, doświadczenie i paradoksalnie towarzyszący temu, młody wiek. Starsze osoby, nie są w stanie sprostać powyższym wymaganiom. Większość z nich przybyła na Śląsk w dobie licznych migracji, kiedy kwitł przemysł i nietrudno było o miejsce pracy. Dziś, gdy bezrobocie sięga niewyobrażalnych rozmiarów, stają się niepotrzebni. Rdzenni Ślązacy zaś, od zawsze spychani, najpierw przez Niemców, później przez przyjeżdżających z centrum Polski „karierowiczów", do warstwy robotniczej, znajdują się dziś w podobnej sytuacji.

TABELA 9: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU ZE WZGLĘDU NA POZIOM WYKSZTAŁCENIA

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY N = [365]		MĘŻCZYŹNI N = [147]		OGÓŁEM N = [512]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
NIEPEŁNE PODSTAWOWE	15	4,1	9	6,1	24	4,7
PODSTAWOWE	155	42,5	56	38,1	211	41,2
ZASADNICZE ZAWODOWE	153	41,9	67	45,6	220	43
ŚREDNIE	41	11,2	14	9,5	55	10,7
WYŻSZE	1	0,3	1	0,7	2	0,4
RAZEM :	365	100,0 %	147	100,0 %	512	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Problem znalezienia zatrudnienia potwierdzają dane ośrodka, z których wynika, że 71,5% procent wnioskodawców nie pracuje zawodowo. Ciekawym zjawiskiem jest fakt, iż tylko 34,2% klientów jest zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, a pobierających zasiłek dla bezrobotnych tylko 1,8%. Biorąc pod uwagę wysokość wypłacanych zasiłków, nie sposób nie wspomnieć o zjawisku pracy dorywczej, szarej strefie, która co prawda umożliwia jednostkom przeżycie ale nie daje żadnych podstaw socjalnych takich jak ubezpieczenia zdrowotne, emerytalne

czy rentowe, nie mówiąc o regularności dochodu i wynikającego z tego poczucia bezpieczeństwa. Wynika z tego, że bezrobocie jest najczęstszą przyczyną degradacji społecznej.

Drugą, dosyć liczną zbiorowością wśród klientów OPS w Radlinie są renciści (14,3%). Okazuje się, że niepełnosprawność i często idący z nią w parze starszy wiek stają się problemem utrudniającym prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie, a osoby nim dotknięte wymagają pomocy nie tylko materialnej ale i socjalnej, umożliwiającej dostosowanie się do zasad społecznych, przełamywania barier i lęków.

TABELA 10: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ I ŻYCIOWĄ

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA I ŻYCIOWA	KOBIETY N = [365]		MĘŻCZYŹNI N = [147]		OGÓŁEM N = [512]	
	LB	%	LB	%	LB	%
PRACUJE	32	8,8	11	7,5	43	8,4
PRACUJE DORYWCZO	-	-	2	1,4	2	0,4
NIE PRACUJE	134	36,7	57	38,8	191	37,3
STUDIUJE	2	0,5	1	0,7	3	0,6
UCZY SIĘ	-	-	2	1,4	2	0,4
NA RENCIE	52	14,2	21	14,3	73	14,3
NA EMERYTURZE	19	5,5	4	2,7	23	4,5
NA ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH	6	1,6	3	1,4	9	1,8
BEZROBOTNY BEZ PRAWA DO ZASIŁKU	120	32,9	46	31,3	166	32,4
RAZEM:	365	100,0 %	147	100,0 %	512	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Jak już wcześniej zauważono, aż 40,1% mężczyzn korzystających z pomocy społecznej to bezdzietni kawalerowie. Innym, oprócz wspomnianego na początku, powodem tego stanu może być fakt mniejszej zaradności, bądź też mniejszej ambicji w kreowaniu własnej kariery życiowej kawalerów. Brak rodziny może w mniejszym stopniu mobilizować do społecznego awansu a grupy odniesienia w postaci innych samotnych mężczyzn nie zawsze reprezentują społecznie pochwalane systemy wartości.

Najwięcej objętych pomocą społeczną jest związków małżeńskich z trójką i więcej dzieci, czyli rodzin wielodzietnych (14,8%). Niekorzystna sytuacja na rynku pracy i nieproporcjonalne do istniejących cen zarobki nie pozwalają przeciętnemu obywatelowi na planowanie rodziny wielodzietnej. Największy odsetek rodzin wielodzietnych w pomocy społecznej, tłumaczyć by można niskim wykształceniem członków tych rodzin, za czym kryłaby się niska wiedza na temat planowania ciąży, bądź etyką kierowaną wartościami religijnymi czy też możliwością zdobycia dodatkowych dochodów w postaci zasiłków macierzyńskich, rodzinnych czy alimentów

pochodzących z funduszy alimentacyjnych. Nadużywanie funduszu alimentacyjnego jest szczególnie widoczne gdy patrzymy na związki będące w separacji (21,1%). Oczywiście nie należy zapominać, iż w tej kategorii znajdują się również osoby rozwiedzione. Dlatego jest to zbiorowość szczególnie zagrożona dezorganizacją rodziny. Ogólnie rozpatrując zbiorowość korzystającą z pomocy społecznej to właśnie związki małżeńskie z dziećmi (37%) stanowią grupę najliczniejszą. Kolejną grupę stanowiły osoby stanu wolnego nie będące w żadnych związkach (22,4%) z przewagą osób bezdzietnych oraz omówieni rozwiedzeni i przebywający w separacji.

TABELA 11: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW - WNIOSKODAWCÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY N = [365]		MĘŻCZYŹNI N = [147]		OGÓŁEM N = [512]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
KAWALER, 0 DZIECI	-	-	59	40,1	59	11,5
PANNA, 0 DZIECI	35	9,6			35	6,8
PANNA, 1 DZIECKO	12	3,3			12	2,3
PANNA, 2 DZIECI	6	1,6			6	1,2
PANNA, 3 I WIĘCEJ DZIECI	3	0,8			3	0,6
KONKUBINAT, 0 DZIECI	2	0,5	1	0,7	3	0,6
KONKUBINAT, 1 DZIECKO	3	0,8	2	1,4	5	1
KONKUBINAT, 2 DZIECI	4	1,1	1	0,7	5	1
KONKUBINAT, 3 I WIĘCEJ DZIECI	5	1,4	-	-	5	1
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 0 DZIECI	20	5,5	9	6,1	29	5,7
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 1 DZIECKO	52	14,2	8	5,4	60	11,7
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 2 DZIECI	42	11,5	12	8,2	54	10,5
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 3 I WIĘCEJ DZIECI	68	18,6	8	5,4	76	14,8
ROZWIEDZENI LUB W SEPARACJI, 0 DZIECI	9	2,5	23	15,6	32	6,3
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 1 DZIECKO	9	2,5	7	4,8	16	3,1
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 2 DZIECI	29	7,9	6	4,1	35	6,8
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 3 I WIĘCEJ DZIECI	23	6,3	2	1,4	25	4,9
WDOWY, WDOWCY, 0 DZIECI	22	6,0	2	1,4	24	4,7
WDOWY, WDOWCY, 1 DZIECKO	5	1,4	3	2	8	1,6
WDOWY, WDOWCY, 2 DZIECI	6	1,6	1	0,7	7	1,4
WDOWY, WDOWCY, 3 I WIĘCEJ DZIECI	10	2,7	3	2	13	2,5
RAZEM :	365	100,0 %	147	100,0 %	512	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Analiza danych wskazuje, że w gospodarstwach domowych wnioskodawców OPS w Radlinie żyje co najwyżej pięć osób (90%). Istnieje tutaj jednak konsekwentnie rozwijająca się różnica pomiędzy mężczyznami a kobietami, gdyż wśród panów, aż 46,3% żyje samotnie co łączy się z ich stanem cywilnym. Natomiast w gospodarstwach domowych wnioskujących kobiet najwięcej jest rodzin trzy i cztero osobowych (47,6%). Można mówić w tym wypadku o rodzinach, gdyż 96,5% klientów OPS deklaruje, iż w gospodarstwie domowym żyje tylko jedna rodzina.

TABELA 12: LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU

LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [365]		MĘŻCZYŹNI N = [147]		OGÓŁEM N = [512]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	53	14,5	68	46,3	121	23,6
DWIE	45	12,3	24	16,3	69	13,5
TRZY	99	27,1	22	15	121	23,6
CZTERY	75	20,5	18	12,2	93	18,2
PIĘĆ	46	12,6	11	7,5	57	11,1
SZEŚĆ	30	8,2	1	0,7	31	6,1
SIEDEM	14	3,8	2	1,4	16	3,1
OSIEM	2	0,5	-	-	2	0,4
DZIEWIĘĆ	1	0,3	-	-	1	0,2
DZIESIĘĆ I WIĘCEJ	-	-	1	0,7	1	0,2
RAZEM:	365	100,0 %	147	100,0 %	512	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA 13: LICZBA RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU

LICZBA RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [365]		MĘŻCZYŹNI N = [147]		OGÓŁEM N = [512]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	350	95,9	144	98	494	96,5
DWIE	11	3	1	0,7	12	2,3
TRZY	1	0,3	1	0,7	2	0,4
CZTERY I WIĘCEJ	3	0,8	1	0,7	4	0,8
RAZEM:	365	100,0 %	147	100,0 %	512	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

O ciężkich warunkach życiowych, daleko odbiegających od powszechnie postrzeganych norm, mówią nam dane o liczbie izb mieszkalnych w gospodarstwach domowych ludzi zwracających się do Ośrodka po pomoc. Otóż okazuje się, że najwięcej jest gospodarstw domowych posiadających dwie i trzy izby (42,2%). W stosunku do liczby osób mieszkających w

gospodarstwie domowym, liczba izb jest bardzo niska, szczególnie, że również kuchnia traktowana jest jako izba mieszkalna. Dane ukazują nam więc bardzo trudną sytuację mieszkaniową świadczeniobiorców, która przenosi się zapewne na relacje panujące w domach i trudności w wychowaniu dzieci.

TABELA 14: LICZBA IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU

LICZBA IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [365]		MĘŻCZYŹNI N = [147]		OGÓŁEM N = [512]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	19	5,2	27	18,4	46	9
DWIE	116	31,8	46	31,3	162	31,6
TRZY	153	41,9	55	37,4	208	40,6
CZTERY	48	13,2	15	10,2	63	12,3
PIĘĆ	16	4,4	4	2,7	20	3,9
SZEŚĆ	9	2,5	-		9	1,8
SIEDEM	4	1	-		4	0,8
R A Z E M:	365	100,0 %	147	100,0 %	512	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Najbardziej zagrożonym niezaradnością, przedstawiającym najwięcej problemów społecznych, rejonem Radlina jest dzielnica Marcel, skąd pochodzi aż 41% wnioskodawców OPS. Aż, bowiem jest to trzecia pod względem zaludnienia dzielnica Radlina. W szczególności są to ulica Mielęckiego, gdzie objętych pomocą jest 43% mieszkańców ulicy, równoległa do niej ulica Solskiego (18,9% mieszkańców ulicy) czy ulice Korfantego i Irysowa (obydwie ok. 15% mieszkańców ulicy). Drugim pod tym względem jest rejonem są Biertułtowy, skąd pochodzi 33,4% wnioskodawców OPS. Jest to najbardziej zaludniona dzielnica Radlina. Najbardziej zagrożoną problemami społecznymi ulicą tego rejonu jest ulica Hallera, z której objętych pomocą jest 32,8% mieszkańców ulicy.

Są to więc obszary, które szczególnie trzeba brać pod uwagę planując strategię rozwiązywania problemów społecznych. Rozłożenie terytorialne klientów OPS umożliwia wykonanie map problemów społecznych na terenie miasta, które wyraźnie zobrazują rozkład i zagęszczenie poszczególnych dysfunkcji o czym mowa będzie jeszcze w dalszej części diagnozy.

TABELA 15: REJON ZAMIESZKANIA KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU

REJON ZAMIESZKANIA	KOBIETY N = [365]		MĘŻCZYŹNI N = [147]		OGÓŁEM N = [512]	
	LB	%	LB	%	LB	%
BIERTUŁTOWY	119	32,6	52	35,4	171	33,4
MARCEL	151	41,4	61	41,5	212	41,4
GŁOŻYNY	45	12,3	19	12,9	64	12,5
OBSZARY	23	6,3	6	4,1	39	5,7
REDEN	27	7,4	9	6,1	36	7,0
R A Z E M:	365	100,0 %	147	100,0 %	512	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA NR 16: ULICE NA KTÓRYCH MIESZKALI KLIENCI OPS W RADLINIE W 2002 ROKU

ULICA	LICZBA KLIENTÓW OPS (LICZBA LUDNOŚCI OBJĘTA POMOCĄ)	OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW ULICY	% OGÓLNEJ LICZBY KLIENTÓW OPS (LUDNOŚCI OBJĘTEJ POMOCĄ) N = [512(1612)]	% OGÓLNEJ LICZBY MIESZKAŃCÓW ULICY
CHROBREGO	1 (1)	76	0,2% (0,1%)	1,3%
CMENTARNA	1 (4)	57	0,2% (0,2%)	7%
CZECHA	7 (19)	140	1,4% (1,2%)	13,6%
DAMROTA	13 (44)	561	2,5% (2,7%)	7,8%
DOMEYKI	1 (5)	255	0,2% (0,3%)	2%
DWORCOWA	3 (6)	115	0,6% (0,4%)	5,2%
FINDERA	9 (27)	518	1,7% (1,7%)	5,2%
GŁOŻYŃSKA	6 (31)	347	1,2% (1,9%)	8,9%
HALLERA	28 (81)	247	5,4% (5%)	32,8%
HUBALCZYKÓW	1 (1)	120	0,2% (0,1%)	0,8%
HUTNICZA	2 (5)	164	0,4% (0,3%)	3%
IRYSOWA	10 (39)	261	1,9% (2,4%)	15%
JAWOROWA	2 (6)	94	0,4% (0,4%)	6,4%
KASZTANOWA	2 (2)	157	0,4% (0,1%)	1,3%
KOMINKA	13 (43)	434	2,5% (2,7%)	10%
KORFANTEGO	55 (176)	1151	10,7% (10,9%)	15,3%
KWIATOWA	14 (34)	529	2,7% (2,1%)	6,4%
MAKUSZYŃSKIEGO	7 (17)	410	1,4% (1,%)	4,1%
MARIACKA	12 (34)	649	2,3% (2,1%)	5,2%
MATEJKI	6 (18)	447	1,2% (1,1%)	4%
MIELĘCKIEGO	76 (232)	539	14,8% (14,4%)	43%
MIKOŁAJCZYKA	13 (46)	249	2,5% (2,8%)	18,5%
MŁYŃSKA	11 (37)	183	2,1% (2,3%)	20,2%
NAŁKOWSKIEJ	4 (17)	170	0,8% (1%)	10%
NAPIERSKIEGO	3 (14)	225	0,6% (0,9%)	6,2%

NARUTOWICZA	**6 (27)**	**310**	**1,2% (1,7%)**	**8,7%**
NOWA	**1 (6)**	**54**	**0,2% (0,4%)**	**11,1%**
ODLEGŁA	**3 (11)**	**327**	**0,6% (0,7%)**	**3,4%**
ORKANA	**3 (11)**	**245**	**0,6% (0,7%)**	**4,5%**
POCZTOWA	**4 (13)**	**93**	**0,8% (0,8%)**	**13,5%**
PRZYJAŹNI	**1 (5)**	**119**	**0,2% (0,3%)**	**4,2%**
PUSZKINA	**2 (6)**	**188**	**0,4% (0,4%)**	**3,2%**
REYMONTA	**1 (3)**	**26**	**0,2% (0,2%)**	**11,5%**
ROGOZINA	**11 (42)**	**477**	**2,1% (2,6%)**	**8,8%**
RYBNICKA	**6 (11)**	**307**	**1,2% (0,7%)**	**3,6%**
RYDUŁTOWSKA	**8 (30)**	**389**	**1,6% (1,7%)**	**7,7%**
RYMERA	**24 (83)**	**1953**	**4,7% (5,1%)**	**4,2%**
ŚCIEGIENNEGO	**13 (41)**	**567**	**2,5% (2,5%)**	**7,2%**
SIENKIEWICZA	**19 (59)**	**1056**	**3,7% (3,7%)**	**5,6%**
SKAUTÓW	**1 (2)**	**46**	**0,2% (0,1%)**	**4,3%**
SŁOWACKIEGO	**2 (11)**	**60**	**0,4% (0,7%)**	**18,3%**
SOKOLSKA	**7 (22)**	**201**	**1,4% (1,4%)**	**10,9%**
SOLSKIEGO	**45 (109)**	**577**	**8,8% (6,8%)**	**18,9%**
SOSNOWA	**3 (13)**	**116**	**0,6% (0,8%)**	**11,2%**
SPACEROWA	**5 (17)**	**376**	**1% (1%)**	**4,5%**
STALMACHA	**2 (7)**	**162**	**0,4% (0,4%)**	**4,3%**
UJEJSKIEGO	**3 (7)**	**76**	**0,6% (0,4%)**	**9,2%**
WANTUŁY	**1 (4)**	**119**	**0,2% (0,2%)**	**3,4%**
WAWRZYŃCZYKA	**1 (4)**	**29**	**0,2% (0,2%)**	**13,8%**
WIECZORKA	**24 (70)**	**923**	**4,7% (4,3%)**	**7,6%**
WIOSENNA	**5 (18)**	**140**	**1% (1,1%)**	**12,8%**
WIOSNY LUDÓW	**6 (20)**	**228**	**1,2% (1,2%)**	**8,8%**
WRZOSOWA	**2 (9)**	**374**	**0,4% (0,6%)**	**2,4%**
WYPANDÓW	**4 (12)**	**148**	**0,8% (0,7%)**	**8,1%**
	512 (1612)		**100%**	

Źródło: Opracowanie własne.

Zbiorowość klientów OPS pochodzących z rejonu Marcel najliczniej reprezentowana jest przez generację urodzonych pomiędzy 1950 a 1970 rokiem. W przedziale tym znajduje się 118 osób, czyli 55,4% wszystkich wnioskodawców z tego rejonu. Podobnie sytuacja wygląda na Biertułtowach gdzie do pomocy społecznej zgłosiły się 84 osoby urodzone na przestrzeni tych właśnie lat, co stanowi 52,8% wszystkich wnioskodawców z tego rejonu. Również z Głożyn najwięcej jest wnioskodawców reprezentujących te generacje w liczbie 39 osób czyli ok. 52%. W pozostałych rejonach najprawdopodobniej ze względu na małą liczbę klientów rozkład ten nie jest wyraźny.

Należy również zauważyć, że rocznik urodzenia wnioskodawców OPS ponownie wzrasta od połowy lat siedemdziesiątych, co wskazuje po pierwsze na wyż demograficzny początku lat osiemdziesiątych i po drugie na coraz mniejszą zaradność życiową młodego, dopiero co wkraczającego w dorosłe życie, pokolenia.

TABELA NR 17: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS ORAZ MIESZKAŃCÓW RADLINA W 2002 ROKU ZE WZGLĘDU NA ROCZNIK URODZENIA I MIEJSCE ZAMIESZKANIA

ROCZNIK URODZENIA	MARCEL (LB)		BIERTUŁTOWY (LB)		GŁOŻYNY		OBSZARY		REDEN	
1890 - 1899										
1900										
1901										
1902										
1903										
1904				1						
1905										
1906						1		1		
1907		1		1				1		
1908				3			1	1		1
1909				2						
1910		1		3		2		1		
1911		2		4		2		1		1
1912	1	5		6		6				2
1913		4		4		8		1		3
1914		3		2		5		1		2
1915	1	4		3		5		2		1
1916		3		4		8		1		
1917				6		9		3		2
1918		2		13	1	6	1	1		1
1919		8		7		7		1		3
1920	1	9		11		15		1		6
1921	2	10		25		20		3		5
1922		13		16		19		8	1	7
1923	3	12	2	33	1	29		3		5
1924		5		23		18		8		10
1925		13	2	17	1	33		9		11
1926	1	15	1	26		26		4		4
1927		14		19		26		7		7
1928	2	16		28	1	31		14		8
1929	1	17	1	27	1	32		11		11
1930	2	23		32		36		13		17
1931		15	1	30		37		11		14
1932	3	22		39		46		12		15
1933		31	1	41		39		14		12
1934		17		42		22		8	1	15
1935	2	25		41		42	1	6		13
1936	1	32		43	1	48	1	7	1	17
1937	1	32		57		34		13		16
1938		36		54		47		15		17
1939	1	38	1	64		62		17		22
1940	2	40	1	75	1	58		18		19
1941	1	46		69		61		11		14
1942	1	41	2	85	1	52		14		17
1943		32	1	69		49		15		15

1944		30	1	88		53	5	5		22
1945	3	31	1	65		39	1	6		14
1946		33	1	74		51		11		11
1947	2	37		94		67		20		14
1948	1	39	4	97		64		23		16
1949	2	33	4	108	1	67	3	17	1	17
1950	4	48	5	105		75		24		31
1951	8	61	2	66	3	86	2	20		25
1952	4	54	4	83	4	70		18		19
1953	5	51	4	109	1	70	2	18		25
1954	6	61	3	97		72		16		23
1955	6	56	3	81	1	92		23	1	23
1956	3	61	6	97	5	79		12	2	21
1957	9	65	3	105	1	101		22		17
1958	7	69	5	98	1	94	1	17		25
1959	6	72	4	108	3	80		24	2	23
1960	6	72	4	94	2	79		28	2	31
1961	5	62	6	96	1	77	2	27		25
1962	4	55	2	90	3	85		26		23
1963	8	58	3	89	4	83	2	24		22
1964	5	64	8	78	5	77	1	21		27
1965	4	47	2	97		68		14	2	24
1966	6	64	4	99	1	71		19	1	18
1967	7	64	2	98	1	63		15	3	26
1968	7	48	6	105	2	61		19		18
1969	8	46	8	98	1	64	2	15	1	16
1970	7	60	3	104	3	74	1	18		29
1971	4	54	1	87	3	79	2	27		26
1972	4	44		89		89	1	25		17
1973	5	59	7	98	3	74	2	27		22
1974	3	49		106		77		30		20
1975	3	43		96	4	65	1	28	1	22
1976	6	69	5	108	1	72	1	29	2	19
1977	3	49	3	98	2	73	1	25		25
1978	7	69	6	102	4	78	1	19	1	23
1979	4	37	4	95	1	89		23		21
1980	7	65	7	123	3	104		19	1	27
1981	6	74	1	99	2	91		17	1	23
1982		79	4	107		96		23		22
1983	2	84	6	109	1	80	1	18	1	32
1984	1	73	4	89		84		19	4	23
1985		73		98		98		21		19
1986		51		87		91		19		28
1987		77		93		74		25		27
1988		74		95		73		23		19
1989		64		99		74		24		25
1990		61		93		60		22		27
1991		59		92		63		25		22
1992		74		89		68		12		26
1993		57		80		56		18		27
1994		36		79		44		22		24
1995		43		64		45		13		18

1996		**41**		**65**		**48**		**14**		**14**
1997		**42**		**76**		**47**		**27**		**18**
1998		**35**		**65**		**46**		**21**		**17**
1999		**38**		**57**		**57**		**18**		**14**
2000		**35**		**70**		**52**		**16**		**23**
2001		**37**		**41**		**54**		**16**		**14**
2002		**33**		**59**		**41**		**11**		**17**
RAZEM:	**213**	**3806**	**159**	**6356**	**75**	**5145**	**36**	**1435**	**29**	**1599**

Źródło: Opracowanie własne.

Najważniejszą zmienną różnicującą zbiorowość klientów OPS wydaje się jednak być podstawowa dysfunkcja społeczna, która to jest główną przyczyną zwrócenia się o pomoc. Na podstawie tej zmiennej powinno się wytyczać strategie rozwiązywania problemów społecznych, bowiem to właśnie ona wskazuje na częstotliwość ich występowania .

I tak kolejno, najbardziej powszechną, główną dysfunkcją jest wśród klientów OPS bezrobocie. Aż 44,5% zbiorowości wnioskodawców OPS Radlin zgłasza jako główny powód zwrócenia się o pomoc właśnie tę dysfunkcję. Następną, wynikającą zresztą po części z tego stanu, jak i z powodu wielodzietności bądź też niepełności rodzin, jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, która jako główna dysfunkcja cechuje 20,7% wnioskodawców. Istotnymi dysfunkcjami wydają się również być niepełnosprawność (18,2% wnioskodawców), jak i długotrwała choroba (11,7% wnioskodawców).

Zróżnicowanie pod względem płci, zauważalne jest przy takich dysfunkcjach jak: bezdomność i trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, gdzie przeważali mężczyźni, oraz alkoholizm gdzie przeważały kobiety. Przewaga kobiet z dysfunkcją alkoholizm, świadczyć może o większej chęci poddania się przez nie leczeniu. Mężczyźni z reguły nie uznają problemu alkoholowego za poważny. Zauważyć też należy możliwość zgłaszania przez kobiety problemu alkoholowego bezpośrednio dotykającego ich partnerów.

Brak ubóstwa, jako dysfunkcji charakteryzującej społeczność klientów OPS wynika z założenia, jakie sam Ośrodek przyjął podejmując się badania, czy mówiąc szczególniej diagnozowania problemów społecznych miasta Radlin. Ubóstwo zostało potraktowane jako wynik a nie jako przyczyna występowania poszczególnych dysfunkcji, a samo ubóstwo może charakteryzować praktycznie wszystkich mieszkańców korzystających z pomocy społecznej.

Jak widać zbiorowość klientów OPS Radlin znajduje się w bardzo trudnej sytuacji życiowej. Problem rośnie, gdy uświadomimy sobie rozmiar zjawiska niezaradności społecznej. Przypomnijmy, że za wnioskodawcami, kryją się całe rodziny, a łączna liczba osób objętych pomocą to 1627 osób co stanowi 8,9% społeczności miasta. Prawie co dziesiąta osoba w Radlinie potrzebuje pomocy.

TABELA NR 18: GŁÓWNA DYSFUNKCJA KLIENTÓW OPS W RADLINIE ODNOTOWANA W KARTOTECE KLIENTÓW W 2002 ROKU

DYSFUNKCJA	KOBIETY N = [365]		MĘŻCZYŹNI N = [147]		OGÓŁEM N = [512]	
	LB	%	LB	%	LB	%
UBÓSTWO						
SIEROCTWO						
BEZDOMNOŚĆ			1	0,7	1	0,2
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	13	3,6			13	2,5
BEZROBOCIE	163	44,7	65	44,2	228	44,5
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	53	14,5	40	27,2	93	18,2
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	43	11,8	17	11,6	60	11,7
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH	86	23,6	20	13,6	106	20,7
ALKOHOLIZM	6	1,6	2	1,4	8	1,6
NARKOMANIA						
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU SIĘ DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KAREGO	1	0,3	2	1,4	3	0,6
RAZEM:	365	100,0 %	147	100,0 %	512	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Aby móc dokładniej przyjrzeć się tym problemom, dostrzec przyczyny powstawania poszczególnych dysfunkcji społecznych a także znaleźć możliwości ich rozwiązania, poddamy je teraz szczegółowej analizie.

4. Charakterystyka poszczególnych dysfunkcji społecznych świadczeniobiorców OPS w Radlinie.

Aby zdiagnozować przyczyny występowania omawianych problemów klientów naszego ośrodka, poddamy teraz szczegółowej analizie poszczególne dysfunkcje w kolejności przedstawianej w ustawie o pomocy społecznej. Z przyczyn podanych wcześniej nie będziemy mówić o ubóstwie, które to przypomnijmy, uznaliśmy właśnie za wynik tychże dysfunkcji. Ośrodek Pomocy Społecznej w Radlinie nie zdiagnozował również problemu sieroctwa, narkomani oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom z powodu następujących, wymienianych w art. 3 ustawy o pomocy społecznej z dnia 29 listopada 1990 roku, przyczyn:

- ubóstwo,
- sieroctwo,
- bezdomność,
- potrzeba ochrony macierzyństwa,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała choroba,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- alkoholizm lub narkomania,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego,
- klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Nie oznacza to, że w zbiorowości osób zgłaszających się do OPS w Radlinie występują wszystkie wymienione dysfunkcje społeczne. Omówieniu więc, poddane zostaną oczywiście tylko te bezpośrednio związane z ośrodkiem.

Występowanie poszczególnych dysfunkcji oraz ich częstotliwość została już wcześniej omówiona jak i zobrazowana w tabeli. Przejdźmy zatem do szczegółowej analizy poszczególnych problemów społecznych dotykających bezpośrednio mieszkańców Radlina korzystających z pomocy naszego Ośrodka.

4.1. Bezdomność.

Niewątpliwie najbardziej ekstremalną formą ubóstwa, charakteryzującą się pełną marginalizacją życia społecznego, jest bezdomność. Bezdomność jako zjawisko społeczne obejmuje zarówno jednostki pozbawione własnego mieszkania jak i jakiegokolwiek schronienia. Większość jednak z nich prędzej czy później trafia na ulicę.

Człowiek pozbawiony domu, rodziny, nie posiadający praktycznie żadnych dóbr materialnych, znajduje się w sytuacji krytycznej, z której niestety tylko nielicznym udaje się wydostać. Większość z nich przebywa na ulicach, śpiąc na dworcach, w ciągach ciepłowniczych czy klatkach schodowych i tylko w okresie zimowym trafia do schronisk bądź noclegowni dla bezdomnych. Głównym źródłem utrzymania bezdomnych jest żebractwo, zbieractwo i rzadziej kradzież. Ich życie z czasem staje się wegetacją. Poczucie wstydu powoduje, że przestają utrzymywać kontakty ze znajomymi, odcinają się praktycznie od każdej dziedziny życia społecznego.

Przyczyny powstawania bezdomności są różne. Są to czynniki społeczne (wynikające najczęściej z bezrobocia, zjawiska likwidacji hoteli robotniczych i braku bliskiej rodziny), zdrowotne i patologiczne (choroby psychiczne, alkoholizm, narkomania, prostytucja), regulacje prawne (np. eksmisje) czy też raczej czynniki natury psychologicznej, zauważalne w przypadkach świadomych wyborów ascetycznej formy bytowania (kloszardzi) Najczęściej jednak występuje kilka przyczyn łącznie.

Bezdomność w Polsce jest zjawiskiem nowym, nierozłącznie związanym z okresem transformacji. Bezdomni to głównie jednostki, które nie potrafiły, bądź też nie chciały przyjąć nowych zasad funkcjonowania w społeczeństwie. Należy bowiem zaznaczyć, że część z nich świadomie wybrała tą niezwykle ciężką drogę wiodącą przez życie.

W 2002 roku OPS w Radlinie odnotował tylko jeden przypadek bezdomności. Był to samotny kawaler, urodzony w 1949 roku. Deklarował wykształcenie zasadnicze zawodowe. Był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śl., gdzie posiadał status osoby bezrobotnej bez prawa do zasiłku, posiadał również orzeczony stopień niepełnosprawności. Obecnie mieszka w jedno pokojowym mieszkaniu adaptacyjnym na ulicy Hallera w rejonie Biertułtowy.

Na tym jednostkowym przykładzie widzimy ogromny wpływ bezrobocia, samotności oraz niepełnosprawności na powstawanie problemu bezdomności. Dysfunkcje te, pojawiły się bowiem jako współwystępujące, niejako będące przyczyną stanu bezdomności.

4.2. Potrzeba ochrony macierzyństwa.

Potrzeba ochrony macierzyństwa jest zbiorem właściwych matce cech, a oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży jak i wychowujących dzieci w myśl konstytucji RP, która mówi, że matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych.
Pomoc taka powinna w głównej mierze opierać się na pracy socjalnej, udzielaniu porad dotyczących kształtowania młodego człowieka oraz na przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń.

W 2002 roku do OPS w Radlinie zgłosiło się 13 kobiet podających za główną przyczynę zwrócenia się o pomoc potrzebę ochrony macierzyństwa co stanowi 2,5% wszystkich klientów ośrodka. Były to kobiety urodzone w latach siedemdziesiątych (69,2%) i osiemdziesiątych (30,8%), czyli reprezentujące najmłodsze, wzrastające na przestrzeni ostatnich lat, generacje osób korzystających z pomocy społecznej. Osoby te stanowiły ok. 10,5% wszystkich kobiet reprezentujących te generacje.

TABELA NR 19: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA ZE WZGLĘDU NA ROCZNIK (DEKADĘ) URODZENIA

DEKADA URODZENIA	KOBIETY N = [13]		MĘŻCZYŹNI N = [0]		OGÓŁEM N = [13]	
	LB	%	LB	%	LB	%
1970 – 1979	9	69,2			3	69,2
1980 - 1985	4	30,8			4	30,8
RAZEM:	13	100,0 %			13	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Szukając powodów występowania potrzeby ochrony macierzyństwa jako dysfunkcji należy przeanalizować pozostałe zmienne różnicujące daną zbiorowość. I tak, biorąc pod uwagę wykształcenie, trudno jest coś jednoznacznie powiedzieć, gdyż zbiorowość omawianych kobiet jest pod tym względem bardzo równo rozłożona. Można jedynie stwierdzić mniejszą częstotliwość występowania o pomoc w potrzebie ochrony macierzyństwa kobiet z wyższym wykształceniem, co może wiązać się z większą wiedzą tych osób na temat antykoncepcji, wychowania czy też z mniejszym zagrożeniem bezrobociem.

TABELA NR 20: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ ORAZ POZIOM WYKSZTAŁCENIA

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY N = [13]		MĘŻCZYŹNI N = [0]		OGÓŁEM N = [13]	
	LB	%	LB	%	LB	%
PODSTAWOWE	4	30,8			4	30,8
ZASADNICZE ZAWODOWE	4	30,8			4	30,8
ŚREDNIE	4	30,8			4	30,8
WYŻSZE	1	7,7			1	7,7
RAZEM:	13	100,0 %			13	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Jednak zupełnie inaczej sytuacja wygląda przez pryzmat aktywności zawodowej. Okazuje się, że wszystkie kobiety zwracające się do ośrodka po pomoc z powyższą dysfunkcją nie pracują zawodowo a tylko 53,8% jest zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy, gdzie posiada status osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku. Okazuje się więc, że osoby dotknięte potrzebą ochrony macierzyństwa to młode kobiety pozbawione zatrudnienia, co najprawdopodobniej jest główną przyczyną tej dysfunkcji. Kobiety pracujące, w świetle prawa mają możliwość otrzymania urlopu wychowawczego, co znacznie odciąża finansowo rodzinę dając jednocześnie możliwość skupienia pełnej uwagi na kształtowaniu młodego człowieka w tym jakże ważnym dla niego okresie.

TABELA NR 21: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ I ŻYCIOWĄ

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA I ŻYCIOWA	KOBIETY N = [13]		MĘŻCZYŹNI N = [0]		OGÓŁEM N = [13]	
	LB	%	LB	%	LB	%
NIE PRACUJE	6	46,2			6	46,2
BEZROBOTNY BEZ PRAWA DO ZASIŁKU	7	53,8			7	53,8
RAZEM:	13	100,0 %			13	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Niezwykle istotnym czynnikiem, który również należy wziąć pod uwagę rozpatrując problem młodych matek, jest ich stan cywilny. Zdecydowana większość, bo aż 77% przyszłych i młodych matek, korzystających z pomocy OPS w Radlinie, jest w związku małżeńskim, z czego dla 60% kobiet jest to ich pierwsze dziecko. Pomimo tego, że pojawiają się też przypadki konkubinatu, to jednak związki małżeńskie reprezentują w tym wypadku większość. Świadczy to o zależności pomiędzy poczętym dzieckiem a stanem cywilnym. Okazuje się, że fakt poczęcia

dziecka jest czynnikiem mobilizującym do zalegalizowania związku dwojga ludzi, co daje im zapewne poczucie stabilności i bezpieczeństwa.

TABELA NR 22: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW - WNIOSKODAWCÓW OPS W RADLINIE Z DYSFUNKCJĄ POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY W 2002 ROKU

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY N = [13]		MĘŻCZYŹNI N = [0]		OGÓŁEM N = [13]	
	LB	%	LB	%	LB	%
KONKUBINAT, 1 DZIECKO	1	7,7			1	7,7
KONKUBINAT, 2 DZIECI	1	7,7			1	7,7
KONKUBINAT, 3 I WIĘCEJ DZIECI	1	7,7			1	7,7
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 1 DZIECKO	6	46,2			6	46,2
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 2 DZIECI	2	15,4			2	15,4
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 3 I WIĘCEJ DZIECI	2	15,4			2	15,4
RAZEM:	13	100,0 %			13	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Jak widać omawianym problemem dotknięte są głównie młode, dopiero co wkraczające w dorosłe życie małżeństwa, najczęściej dotknięte problemem bezrobocia. Potwierdza to również tabela nr 23 obrazująca ilość osób w gospodarstwie domowym, z której to wynika, że 53,8% rodzin wnioskodawców z tą dysfunkcją jest trzyosobowych, a fakt samodzielności tych rodzin, które to prowadzą jednorodzinne gospodarstwa domowe w dwunastu (na trzynaście) przypadkach, co widać z kolei w tabeli nr 24 umacnia nas w tym przekonaniu. Można powiedzieć, że młode małżeństwa, znajdując się na początku drogi budowania podstawowej komórki społecznej, napotykają na znaczące problemy, które zakłócają ich prawidłowe funkcjonowanie i ograniczają możliwość wypracowania samowystarczalności i poczucia bezpieczeństwa.

TABELA NR 23: LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA

LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [13]		MĘŻCZYŹNI N = [0]		OGÓŁEM N = [13]	
	LB	%	LB	%	LB	%
TRZY	7	53,8			7	53,8
CZTERY	3	23,1			3	23,1
PIĘĆ	2	15,4			2	15,4
SZEŚĆ	1	7,7			1	7,7
RAZEM:	13	100,0 %			13	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA 24: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ RODZIN W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

LICZBA RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [13]		MĘŻCZYŹNI N = [0]		OGÓŁEM N = [13]	
	LB	%	LB	%	LB	%
JEDNA	12	92,3			12	92,3
CZTERY I WIĘCEJ	1	7,7			1	7,7
RAZEM:	13	100,0 %			13	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Istotną przeszkodą, na którą napotykają omawiane zbiorowości, jest wynikający zapewne także z bezrobocia, problem mieszkaniowy. Młode rodziny o znikomym dochodzie nie są w stanie utrzymywać większych, bardziej komfortowych mieszkań, co jest bardzo poważnym problemem dotyczącym możliwości stworzenia podstawowych warunków dla rozwoju dziecka. Potwierdza to fakt, że 76,9% wszystkich osób zgłaszających się do OPS z dysfunkcją potrzeby ochrony macierzyństwa mieszka wraz ze swoimi rodzinami w co najwyżej dwóch izbach mieszkalnych.

TABELA 25: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ OCHRONY MACIERZYŃSTWA ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

LICZBA IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [13]		MĘŻCZYŹNI N = [0]		OGÓŁEM N = [13]	
	LB	%	LB	%	LB	%
JEDNA	3	23,1			3	23,1
DWIE	7	53,8			7	53,8
TRZY	2	15,4			2	15,4
CZTERY	1	7,7			1	7,7
RAZEM:	13	100,0 %			13	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Ze względu na rejon zamieszkania, zbiorowość klientów ośrodka rozkłada się dosyć równomiernie odzwierciedlając ogólną liczbę mieszkańców tychże rejonów. I tak największy odsetek przypadków ochrony macierzyństwa pochodzi z Biertułtów (38,5%), następnie po 23% z dzielnic Głożyny i Reden, 15,4% pochodzi z rejonu Marcel, a z najmniej liczących sobie mieszkańców dzielnicy Obszary nie zanotowano żadnych przypadków.

TABELA 26: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA ZE WZGLĘDU NA REJON ZAMIESZKANIA

REJON ZAMIESZKANIA	KOBIETY N = [13]		MĘŻCZYŹNI N = [0]		OGÓŁEM N = [13]	
	LB	%	LB	%	LB	%
MARCEL	2	15,4			2	15,4
OBSZARY						
BIERTUŁTOWY	5	38,5			5	38,5
GŁOŻYNY	3	23			3	23
REDEN	3	23			3	23
R A Z E M:	13	100,0 %			13	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Jak w każdym przypadku przyporządkowywania klientów naszego ośrodka do wszystkich mieszkańców ulic na których mieszkają, braliśmy pod uwagę liczbę osób zamieszkujących gospodarstwo domowe wnioskodawców. Rozkład osób korzystających z pomocy, ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa, na poszczególnych zamieszkiwanych przez nich ulicach przedstawia następująca tabela. Niestety, w przypadku dysfunkcji charakteryzującej się potrzebą

ochrony macierzyństwa, porównanie to wychodzi dość mało wyraziście ze względu na znikomy odsetek klientów ośrodka w stosunku do wszystkich mieszkańców danej ulicy.

TABELA NR 27: ULICE NA KTÓRYCH MIESZKALI KLIENCI OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA

ULICA	LICZBA MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH	OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW ULICY	% OGÓLNEJ LICZBY MIESZKAŃCÓW
HALLERA	4	247	1,6
KWIATOWA	3	529	0,6
MATEJKI	3	447	0,7
MIELĘCKIEGO	4	539	0,7
MŁYŃSKA	5	183	2,7
NAŁKOWSKIEJ	9	170	5,3
PUSZKINA	5	188	2,7
RYMERA	4	1953	0,2
SIENKIEWICZA	6	1056	0,6
WIECZORKA	3	923	0,3
WIOSENNA	3	140	2,1

Źródło: Opracowanie własne

4.3. Bezrobocie.

Kolejną, omawianą przez nas dysfunkcją, będzie reprezentowane przez zdecydowaną większość korzystających z pomocy ośrodka osób, w 44,5% podawane przez nich za główną dysfunkcję, bezrobocie.

Według ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu z dnia 14 grudnia 1994 roku, „bezrobotny to osoba niezatrudniona, zdolna i gotowa do pracy, nie ucząca się w szkole dziennej, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania Powiatowym Urzędzie Pracy, jeżeli ukończyła 18 lat (wyjątek młodociani absolwenci), a nie ukończyła 60 lub 65 lat (kobiety i mężczyźni), nie ma prawa do emerytury, renty inwalidzkiej, świadczeń rehabilitacyjnych, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, wychowawczego, nie jest właścicielem lub posiadaczem nieruchomości rolnej powyżej 2 ha przeliczeniowych".

Bezrobocie, jako stan bezczynności zawodowej jednostek zdolnych do pracy i zgłaszających gotowość do jej podjęcia, stanowi w Polsce nowe, wynikające z przemian strukturalno – ustrojowych dokonywanych na przełomie ostatnich lat, zjawisko. Prywatyzacja przedsiębiorstw odsunęła ludzi mniej wykształconych, mniej doświadczonych, starszych i mniej kreatywnych na margines życia społecznego. Przeciętny Polak nie jest gotowy do podjęcia prywatnej działalności gospodarczej a wymogi co do zatrudnienia rosną wraz z każdym wchodzącym na rynek pracy pokoleniem. Dlatego bezrobocie stało się głównym problemem dzisiejszej Polski. Stan bezrobocia odbierany jest jako nieprawidłowy, zakłóca funkcjonowanie jednostek i grup w społeczeństwie, wywołuje nie tylko niepokój ale również konflikty społeczne. Nic więc dziwnego, że jest to główny powód zwracania się o pomoc do pomocy społecznej. Dlatego problemem tym należy zająć się na każdym szczeblu instytucjonalnym państwa.

Kobiety stanowią 71,5% z 228 klientów ośrodka podających bezrobocie za główną dysfunkcję, co wskazuje na zdecydowanie częstsze występowanie tego problemu wśród kobiet. Pamiętać należy jednak o większej liczbie kobiet w ogóle, reprezentujących wszystkich wnioskodawców OPS.

TABELA NR 28: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

PŁEĆ	OGÓŁEM N = [228]	
	LB	I %
KOBIETY	163	71,5%
MĘŻCZYŹNI	65	28,5%
RAZEM:	228	100,0 %

Źródło: Opracowanie własne.

Dekady urodzenia reprezentowane przez wnioskodawców OPS w Radlinie dotkniętych bezrobociem są proporcjonalne do rozkładu wieku wszystkich klientów ośrodka. Tak więc wśród kobiet najwięcej dotkniętych bezrobociem jest osób urodzonych kolejno w latach sześćdziesiątych (33,7%), następnie w latach siedemdziesiątych (31,9%) oraz pięćdziesiątych (22,7%). Natomiast wśród mężczyzn, najliczniejszą generacją reprezentującą w ośrodku bezrobotnych są dekady lat pięćdziesiątych (40%), sześćdziesiątych (26,4%) oraz siedemdziesiątych (21,5).

Widoczna staje się tu zależność częstotliwości występowania dysfunkcji bezrobocia od wieku osób nią dotkniętych. Czym osoba starsza, tym większe jest prawdopodobieństwo zagrożenia jej bezrobociem. Najbardziej zagrożone wydają się być osoby do lat czterdziestu, jednak nie należy zapominać o starszych osobach, a szczególnie o mężczyznach urodzonych w latach czterdziestych, którzy to stanowią 13,8% wszystkich bezrobotnych odnotowanych w ośrodku. Bowiem to oni najbardziej zagrożeni są marginalizacją, mają najmniejsze szanse na ponowne zatrudnienie, a wiek ich daleki jest jeszcze do emerytalnego.

TABELA NR 29: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA ZE WZGLĘDU NA ROCZNIK (DEKADĘ) URODZENIA

DEKADA URODZENIA	KOBIETY N = [163]		MĘŻCZYŹNI N = [65]		OGÓŁEM N = [228]	
	LB	%	LB	%	LB	%
1930 – 1939	1	0,6			1	0,4
1940 – 1949	5	3,1	9	13,8	14	6,1
1950 – 1959	37	22,7	26	40,0	63	27,6
1960 – 1969	55	33,7	16	26,4	71	31,1
1970 – 1979	52	31,9	14	21,5	66	28,9
1980 - 1985	13	8			13	5,7
RAZEM:	163	100,0 %	65	100,0 %	228	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Ze względu na fakt, iż zdecydowana większość świadczeniobiorców OPS w Radlinie posiada co najwyżej zawodowe wykształcenie, oczywistym jest, że znajdzie to swoje odbicie w poszczególnych dysfunkcjach. Nie ma też znaczenia płeć omawianych przez nas osób. Dostęp do pracy jest uzależniony od wykształcenia. Dotyczy to w tym samym stopniu kobiet co mężczyzn.

Najliczniej, w kategorii rozpatrywanego bezrobocia, reprezentowani są klienci ośrodka z wykształceniem zasadniczym zawodowym (47,8%) i wykształceniem zaledwie podstawowym (38,2%). Zauważyć też można, że dotyka nas również problem związany z rosnącym na przełomie ostatnich lat, odsetkiem osób o średnim poziomie wykształcenia dotkniętych bezrobociem (13,2%).

TABELA NR 30: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ ORAZ POZIOM WYKSZTAŁCENIA

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY N = [163]		MĘŻCZYŹNI N = [65]		OGÓŁEM N = [228]	
	LB	%	LB	%	LB	%
NIEPEŁNE PODSTAWOWE	1	0,6	1	1,5	2	0,9
PODSTAWOWE	69	42,3	18	27,7	87	38,2
ZASADNICZE ZAWODOWE	72	44,2	37	56,9	109	47,8
ŚREDNIE	21	12,9	9	13,8	30	13,2
RAZEM:	163	100,0 %	65	100,0 %	228	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród bezrobotnych, korzystających z pomocy ośrodka osób, aż 57% posiada status osób bezrobotnych pozbawionych prawa do zasiłku, który pobiera zaledwie 2,2% bezrobotnych . Równie duży jest odsetek osób nie pracujących i jednocześnie nie zarejestrowanych w PUP, a więc i pozbawionych świadczeń zdrowotnych (32,5%). Należy jednak zdawać sobie sprawę z prawdopodobieństwa zatajania przez klientów Ośrodka faktu pracy dorywczej, którą deklaruje tylko 0,4% odnotowanych przypadków.

Widoczne w tabeli przypadki bezrobotnych przebywających na rencie bądź emeryturze, świadczy o występowaniu przez nich o pomoc w imieniu współdomowników, co jednocześnie ukazuje nam niewystarczające dochody pochodzące ze świadczeń emerytalno – rentowych.

TABELA NR 31: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ I ŻYCIOWĄ

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA I ŻYCIOWA	KOBIETY N = [163]		MĘŻCZYŹNI N = [65]		OGÓŁEM N = [228]	
	LB	%	LB	%	LB	%
PRACUJE	9	5,5	3	4,6	12	5,3
PRACUJE DORYWCZO			1	1,5	1	0,4
NIE PRACUJE	53	32,5	21	32,3	74	32,5
STUDIUJE	1	0,6			1	0,4
NA RENCIE	2	1,2	1	1,5	3	1,3
NA EMERYTURZE	2	1,2			2	0,9
NA ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH	2	1,2	3	4,6	5	2,2
BEZROBOTNY BEZ PRAWA DO ZASIŁKU	94	57,7	36	55,4	130	57
RAZEM:	163	100,0 %	65	100,0 %	228	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejną istotną cecha charakteryzującą badaną zbiorowość jest stan cywilny co ilustruje poniższa tabela. Widać na niej, że najczęściej do ośrodka zgłaszają się bezrobotne małżeństwa, co stanowi 53,1% wszystkich zarejestrowanych w ośrodku bezrobotnych.

Przeważającym odsetkiem tych osób są kobiety, co może świadczyć o dokonywanych przez nie wyborach pozostania w domach razem z dziećmi i opiekowania się domem. Jednak obraz ten jest dosyć niejasny, szczególnie gdy uświadomimy sobie, że ich partnerzy również mogą być bezrobotni. Musimy więc mieć świadomość tego, że mówimy tu tylko o wnioskodawcach.

Wśród mężczyzn, najliczniejszym jest grono bezdzietnych kawalerów, stanowiących 26,2% wszystkich zgłaszających się do ośrodka bezrobotnych mężczyzn. Najwięcej kobiet, deklarujących bezrobocie jako główny powód zwrócenia się o pomoc, jest w związku małżeńskim z trzema lub więcej dziećmi. Potwierdza to skłonności do większej troski przejawianej przez matki względem rodziny. Wielodzietne matki, ze względu na niemożność podjęcia pracy zgłaszają się do ośrodka po pomoc w imieniu właśnie całej rodziny, co z kolei tłumaczy niski odsetek bezrobotnych, pozostających w związkach małżeńskich, mężczyzn. Być może jednak, że to kobiety bardziej dotyka problem bezrobocia.

Większy odsetek zanotowanych przez Ośrodek osób rozwiedzionych i będących w separacji niż wdowców świadczy o mniejszej zaradności tych osób. Można też sądzić, że to właśnie bezrobocie było skutkiem dezorganizacji rodzin rozwodników i osób będących w separacji. Należy jednak zwrócić uwagę, że sam fakt separacji nie zawsze oddaje rzeczywisty charakter relacji panujących w rodzinie. Często zdarza się bowiem, że stan separacji jest tylko pretekstem potrzebnym do zasądzenia alimentów, które wypłaca następnie fundusz alimentacyjny. Faktem jednak jest, że skutek bezrobocia odbija się również na radlińskim dziecku.

To co nie było do tej pory widoczne, to dosyć duży odsetek ludzi dotkniętych bezrobociem wśród osób samotnych, prowadzących jednoosobowe gospodarstwo domowe. Stanowią oni 19,7% wszystkich zarejestrowanych w ośrodku bezrobotnych. Widoczne jest to głównie wśród samotnie gospodarujących mężczyzn. Duża ich liczba świadczy o tym, że trudniej jest im sprostać problemom żyjąc samotnie. Brak rodziny, bliskich znajomych, pozostawia człowieka samego z jego problemami, z którymi nie zawsze może sobie poradzić. Osoba taka jest bardziej zagrożona marginalizacją, częściej wstępuje na nie popieraną powszechnie drogę i cechuje się mniejszą aktywnością i mobilizacją. Dlatego osoby te mają większą determinację do zgłaszania się do Ośrodka Pomocy Społecznej po pomoc.

Oprócz tej grupy, gospodarstwa domowe osób z dysfunkcją bezrobocie, składają się zazwyczaj z trzech (25,4%) bądź czterech (21,1%) osób i w 96,9% są gospodarstwami jednorodzinnymi.

TABELA NR 32: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY I RODZINNY

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY N = [163]		MĘŻCZYŹNI N = [65]		OGÓŁEM N = [228]	
	LB	%	LB	%	LB	%
KAWALER, 0 DZIECI			17	26,2	17	7,5
KAWALER, 1 DZIECKO						
KAWALER, 2 DZIECI						
KAWALER, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
PANNA, 0 DZIECI	4	2,5			4	1,8
PANNA, 1 DZIECKO	4	2,5			4	1,8
PANNA, 2 DZIECI	3	1,8			3	1,3
PANNA, 3 I WIĘCEJ DZIECI	2	1,2			2	0,9
KONKUBINAT, 0 DZIECI	1	0,6	1	1,5	2	0,9
KONKUBINAT, 1 DZIECKO						
KONKUBINAT, 2 DZIECI	2	1,2			2	0,9
KONKUBINAT, 3 I WIĘCEJ DZIECI	4	2,5			4	1,8
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 0 DZIECI	11	6,7	6	9,2	17	7,5
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 1 DZIECKO	26	16	6	9,2	32	14
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 2 DZIECI	26	16	8	12,3	34	14,9
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 3 I WIĘCEJ DZIECI	35	21,5	3	4,6	38	16,7
ROZWIEDZENI LUB W SEPARACJI, 0 DZIECI	4	2,5	14	21,5	18	7,9
ROZWIEDZENI LUB W SEPARACJI 1 DZIECKO	6	3,7	4	6,2	10	4,4
ROZWIEDZENI LUB W SEPARACJI 2 DZIECI	17	10,4	2	3,1	19	8,3
ROZWIEDZENI LUB W SEPARACJI 3 I WIĘCEJ DZIECI	12	7,4			12	5,3
WDOWY, WDOWCY, 0 DZIECI	1	0,6	1	1,5	2	0,9
WDOWY, WDOWCY, 1DZIECKO	1	0,6	1	1,5	2	0,9
WDOWY, WDOWCY, 2 DZIECI	1	0,6	1	1,5	2	0,9
WDOWY, WDOWCY, 3 I WIĘCEJ DZIECI	3	1,8	1	1,5	4	1,8
RAZEM:	163	100,0 %	65	100,0 %	228	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA NR 33 : LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM KLIENTÓW OPS W RADLINIE Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA W 2002 ROKU

LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [163]		MĘŻCZYŹNI N = [65]		OGÓŁEM N = [228]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	11	6,7	34	52,3	45	19,7
DWIE	20	12,3	12	18,5	32	14
TRZY	48	29,4	10	15,4	58	25,4
CZTERY	41	25,2	7	10,8	48	21,1
PIĘĆ	22	13,5	2	3,1	24	10,5
SZEŚĆ	15	9,2			15	6,6
SIEDEM	5	3,1			5	2,2
OSIEM	1	0,6			1	0,4
RAZEM:	163	100,0 %	65	100,0 %	228	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA 34: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

LICZBA RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [163]		MĘŻCZYŹNI N = [65]		OGÓŁEM N = [228]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	157	96,3	64	98,5	221	96,9
DWIE	5	3,1	1	1,5	6	2,6
TRZY						
CZTERY I WIĘCEJ	1	0,6			1	0,4
RAZEM:	163	100,0 %	65	100,0 %	228	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę fakt, że rodziny dotknięte problemem bezrobocia składają się zazwyczaj z trzech bądź czterech osób, można zauważyć, że niekorzystnie przedstawia się ich sytuacja mieszkaniowa. Otóż najczęściej rodziny te żyją w dwóch bądź trzech izbach mieszkalnych co ma miejsce w 76,3% wszystkich przypadków korzystających z pomocy ośrodka bezrobotnych. Jedynie wśród wnioskodawców płci żeńskiej zauważyć można, że 10,4% z nich żyje w gospodarstwach domowych z czterema izbami mieszkalnymi. Zapewne są to rodziny wielodzietne, w których mężczyźni jeśli nie pracują legalnie, to pracą dorywczą częściowo zapewniają byt materialny.

TABELA 35: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

LICZBA IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [163]		MĘŻCZYŹNI N = [65]		OGÓŁEM N = [228]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	9	5,5	14	24,5	23	10,1
DWIE	48	29,4	22	33,28	70	30,7
TRZY	79	48,5	25	38,5	104	45,6
CZTERY	17	10,4	2	3,1	19	8,3
PIĘĆ	4	2,5	2	3,1	6	2,6
SZEŚĆ	5	3,1			5	2,2
SIEDEM I WIECEJ	1	0,6			1	0,4
RAZEM:	163	100,0 %	65	100,0 %	228	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej osób widniejących w aktach OPS w Radlinie z dysfunkcją bezrobocie pochodzi z rejonu Marcel, charakteryzującego się typową dla Górnego Śląska architekturą. Tak zwane „familoki", kolonie robotnicze z czasów rozwoju górnictwa na Górnym Śląsku, obrazują dziś nędzę i ubóstwo. 49,1% wszystkich bezrobotnych korzystających z pomocy ośrodka pochodzi właśnie z tego rejonu, który jak żaden inny w Radlinie potrzebuje rewitalizacji. Rejon niegdyś tętniący życiem społecznym, zamieszkiwany przez niezwykle zintegrowaną grupę społeczną, dziś w perspektywie rosnącego bezrobocia staje się po transformacyjnym efektem ubocznym, bogatym już tylko w patologię społeczną. Najliczniej reprezentowane ulice z tego rejonu przez bezrobotnych to ulica Mielęckiego (20,1% wszystkich mieszkańców ulicy), ulica Solskiego (10,2% wszystkich mieszkańców ulicy) czy ulica Czecha (8,6% wszystkich mieszkańców ulicy).

Drugim pod względem ilości osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej rejonem są Biertułtowy, a więc najbardziej zaludniona część miasta. 26,3% bezrobotnych w ośrodku pochodzi właśnie z tego rejonu. Są to głównie ulice Hallera (21% wszystkich mieszkańców ulicy), Irysowa (8,4% wszystkich mieszkańców ulicy).

Na uwagę zasługują również ulice z rejonu Głożyny takie jak Słowackiego (18,3% wszystkich mieszkańców ulicy) czy Reymonta (11,5% wszystkich mieszkańców ulicy), oraz z rejonu Reden ulica Młyńska z której to 11,5% wszystkich mieszkańców objętych jest pomocą społeczną ze względu na bezrobocie.

TABELA NR 36: ULICE NA KTÓRYCH MIESZKALI KLIENCI OPS W RADLINIE Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA W 2002 ROKU

ULICA	LICZBA MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH Z OPS	OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW ULICY	% OGÓLNEJ LICZBY MIESZKAŃCÓW
CHROBREGO	1	76	1,3
CMENTARNA	4	57	7
CZECHA	12	140	8,6
DAMROTA	20	561	3,6
DWORCOWA	4	115	3,5
FINDERA	19	518	3,7
GŁOŻYŃSKA	18	347	5,2
HALLERA	52	247	21
IRYSOWA	22	261	8,4
KASZTANOWA	1	157	0,6
KOMINKA	20	434	4,6
KORFANTEGO	95	1151	8,3
KWIATOWA	11	529	2,1
MAKUSZYŃSKIEGO	3	410	0,7
MARIACKA	13	649	2
MIELĘCKIEGO	112	539	20,1
MIKOŁAJCZYKA	19	249	7,6
MŁYŃSKA	24	183	13,1
NAŁKOWSKIEJ	8	170	4,7
NAPIERSKIEGO	6	225	2,6
NARUTOWICZA	5	310	1,6
ODLEGŁA	5	327	1,5
ORKANA	4	245	1,6
POCZTOWA	1	93	1,1
PRZYJAZNI	5	119	4,2
REYMONTA	3	26	11,5
ROGOZINA	18	477	3,8
RYBNICKA	2	307	0,7
RUDUŁTOWSKA	7	389	1,8
RYMERA	9	1953	0,5
SCIEGIENNEGO	18	567	3,2
SIENKIEWICZA	24	1056	2,3
SKAUTÓW	2	46	4,3
SŁOWACKIEGO	11	60	18,3
SOKOLSKA	3	201	1,5
SOLSKIEGO	59	577	10,2
SOSNOWA	3	116	2,6
SPACEROWA	11	376	2,9
STALMACHA	7	162	4,3
UJEJSKIEGO	6	76	7,9
WIECZORKA	26	923	2,8
WIOSENNA	4	140	2,9
WIOSNY LUDÓW	19	228	8,3
WYPANDÓW	3	148	2

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA 37: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIA ZE WZGLĘDU NA REJON ZAMIESZKANIA

REJON ZAMIESZKANIA	KOBIETY N = [163]		MĘŻCZYŹNI N = [65]		OGÓŁEM N = [228]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
BIERTUŁTOWY	38	23,3	22	33,8	60	26,3
GŁOŻYNY	15	9,2	6	9,2	21	9,2
MARCEL	81	49,7	31	47,7	112	49,1
OBSZARY	17	10,4	1	1,5	18	7,9
REDEN	12	6,7	5	7,6	17	7,5
R A Z E M:	163	100,0 %	65	100,0 %	228	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

4.4. Niepełnosprawność.

Ustawa o pomocy społecznej definiuje niepełnosprawność jako „stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie samodzielnej egzystencji". Zdrowa jednostka często nie potrafi nawet wyobrazić sobie barier, jakie stawia przed niepełnosprawnymi codzienne życie. Problem tej dysfunkcji dotyka również rodziny tych osób, gdzie jednostkowy problem rozkłada się na relacje społeczne. Rodziny obciążone zostają bagażem problemów ekonomicznych, bytowych, wychowawczych i opiekuńczych. Wiele rodzin nie wie w jaki sposób należy pomóc osobie dotkniętej niepełnosprawnością, dlatego pomoc społeczna powinna podejmować się bardziej zróżnicowanego działania. Osobom i rodzinom dotkniętym niepełnosprawnością nie wystarcza tylko pomoc materialna, istnieje realna potrzeba umożliwienia im wypełniania ról społecznych, wypracowania poczucia własnej wartości i akceptacji samego siebie.

Niepełnosprawnością dotkniętych jest 18,2% wszystkich podopiecznych OPS w Radlinie. Jest to nielicznie występująca dysfunkcja, której nie różnicuje podział na płeć wnioskodawców. Minimalna przewaga kobiet wynika bardziej z większej ich liczebności w populacji niż z większej podatności na niepełnosprawność.

TABELA NR 38: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

PŁEĆ	OGÓŁEM N = [93]	
	LB	I %
KOBIETY	53	57%
MĘŻCZYŹNI	40	43%
RAZEM:	93	100,0 %

Źródło: Opracowanie własne.

Inną charakterystyczną cechą tej dysfunkcji jest częstotliwość jej występowania pod względem wieku wnioskodawców ośrodka. Otóż okazuje się, że liczba zwracających się o pomoc wzrasta proporcjonalnie do zmniejszającego się wieku. Największy odsetek osób niepełnosprawnych w OPS w Radlinie stanowią urodzeni w latach osiemdziesiątych i wynosi on 24,7% wszystkich odnotowanych niepełnosprawnych. Drugą pod tym względem dekadą są lata sześćdziesiąte (22,6%). Istotne znaczenie mają też dekady lat pięćdziesiątych i siedemdziesiątych.

Wynika z tego, że funkcjonujący stereotyp, utożsamiający osoby niepełnosprawne z osobami starszymi, nie posiada uzasadnienia. Przyczyn takiego rozkładu wieku osób niepełnosprawnych w ośrodku można wytłumaczyć tym, że osoby starsze posiadające renty

inwalidzkie, pomimo przynależności do grupy osób niepełnosprawnych nie posiadają tak wielkich potrzeb materialnych jak młode osoby dotknięte tą dysfunkcją, nie posiadające żadnego dochodu.

TABELA NR 39: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZE WZGLĘDU NA ROCZNIK (DEKADĘ) URODZENIA

DEKADA URODZENIA	KOBIETY N = [53]		MĘŻCZYŹNI N = [40]		OGÓŁEM N = [93]	
	LB	%	LB	%	LB	%
1910 – 1919	2	3,8			2	2,2
1920 – 1929	3	5,7	2	5	5	5,4
1930 – 1939	3	5,7	3	7,5	6	6,5
1940 – 1949	3	5,7	3	7,5	6	6,5
1950 – 1959	10	18,9	5	12,5	15	16,1
1960 – 1969	15	28,3	6	15	21	22,6
1970 – 1979	9	17	6	15	15	16,1
1980 - 1985	8	15,1	15	37,5	23	24,7
RAZEM:	53	100,0 %	40	100,0 %	93	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Ponad połowa wnioskodawców OPS w Radlinie z dysfunkcją niepełnosprawność posiada jedynie podstawowe wykształcenie. Jest to więc odzwierciedlenie proporcji, które obrazują wszystkich klientów ośrodka. W przypadku niepełnosprawności można mówić o braku odpowiedniego zaplecza oświatowego ukierunkowanego na kształcenie niepełnosprawnych. Mowa tu jest przede wszystkim o placówkach specjalistycznych, szkołach integracyjnych i tym podobnych. Problem ten nabiera rozmiarów, gdy zauważymy, że 16,1% wszystkich korzystających z pomocy osób niepełnosprawnych nie posiada nawet wykształcenia podstawowego, a tylko 8,6% posiada wykształcenie średnie.

TABELA NR 40: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ NA PŁEĆ ORAZ POZIOM WYKSZTAŁCENIA

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY N = [53]		MĘŻCZYŹNI N = [40]		OGÓŁEM N = [93]	
	LB	%	LB	%	LB	%
NIEPEŁNE PODSTAWOWE	7	13,2	8	20	15	16,1
PODSTAWOWE	25	47,2	22	55	47	50,5
ZASADNICZE ZAWODOWE	15	28,3	8	20	23	24,7
ŚREDNIE	6	11,3	2	5	8	8,6
WYŻSZE						
RAZEM:	53	100,0 %	40	100,0 %	93	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Jak już wcześniej wykazaliśmy na podstawie danych o wszystkich świadczeniobiorcach OPS w Radlinie, poziom wykształcenia ma istotne znaczenie na rynku pracy. Tym większe jeżeli dotyczy osób niepełnosprawnych. Zjawisko bezrobocia bez wątpienia jest główną dysfunkcją, która różnicuje grupy społeczne. Osoby niepełnosprawne są w jeszcze gorszej sytuacji. Widać to w charakterystyce klientów OPS z tą dysfunkcją. Otóż tylko 3,2% niepełnosprawnych pracuje zawodowo. Jest to przykład na silną izolację tych osób w strukturze zawodowej. Jednocześnie tylko 34,4% otrzymuje renty, zarówno inwalidzkie jak i socjalne. Tylko 8,6% pobiera emeryturę. Daje nam to obraz 46,2% niepełnosprawnych ubiegających się o pomoc w ośrodku, pozbawionych jakiegokolwiek dochodu. Samoistnie więc, nasuwa się tu pytanie o funkcjonalność, jak i o liczbę zakładów pracy chronionej.

TABELA NR 41: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ I ŻYCIOWĄ

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA I ŻYCIOWA	KOBIETY N = [53]		MĘŻCZYŹNI N = [40]		OGÓŁEM N = [93]	
	LB	%	LB	%	LB	%
PRACUJE	2	3,8	1	2,5	3	3,2
PRACUJE DORYWCZO						
NIE PRACUJE	22	41,5	21	52,5	43	46,2
STUDIUJE			1	2,5	1	1,1
UCZY SIĘ			2	5	2	2,2
NA RENCIE	21	39,6	11	27,5	32	34,4
NA EMERYTURZE	6	11,3	2	5	8	8,6
NA ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH						
BEZROBOTNY BEZ PRAWA DO ZASIŁKU	2	3,8	2	5	4	4,3
RAZEM:	53	100,0 %	40	100,0 %	93	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Z łatwością można zauważyć, że większość klientów ośrodka dotkniętych dysfunkcją niepełnosprawności to młode osoby, stanu wolnego. Wśród mężczyzn bezdzietni kawalerowie stanowią 75% wszystkich wnioskodawców z dysfunkcja niepełnosprawność, co daje nam 32,3% wszystkich reprezentujących w ośrodku tę dysfunkcję. Również kobiety najliczniej reprezentowane są przez bezdzietne osoby stanu wolnego, co stanowi 45,3% wszystkich niepełnosprawnych kobiet korzystających z pomocy. Okazuje się, że 58,1% wszystkich ubiegających się o pomoc niepełnosprawnych to osoby stanu wolnego. Świadczy to ich nieprzystosowaniu do pełnienia tej podstawowej roli społecznej jaką jest założenie podstawowej komórki społecznej, czyli rodziny. Innym powodem może być brak bliskich osób, które mogłyby nieść tym osobom swą pomoc co znów świadczy o odizolowaniu się osób niepełnosprawnych od społeczeństwa. Osoby pozostające

w związkach małżeńskich najprawdopodobniej ubiegają się o pomoc ze względu na niskie renty inwalidzkie, które nie pozwalają na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.

TABELA NR 42: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW - WNIOSKODAWCÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY I RODZINNY

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY N = [53]		MĘŻCZYŹNI N = [40]		OGÓŁEM N = [93]	
	LB	%	LB	%	LB	%
KAWALER, 0 DZIECI			30	75	30	32,3
KAWALER, 1 DZIECKO						
KAWALER, 2 DZIECI						
KAWALER, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
PANNA, 0 DZIECI	24	45,3			24	25,8
PANNA, 1 DZIECKO	1	1,9			1	1,1
PANNA, 2 DZIECI	1	1,9			1	1,1
PANNA, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
KONKUBINAT, 0 DZIECI						
KONKUBINAT, 1 DZIECKO						
KONKUBINAT, 2 DZIECI						
KONKUBINAT, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 0 DZIECI	1	1,9	2	5	3	3,2
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 1 DZIECKO	2	3,8	1	2,5	3	3,2
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 2 DZIECI	8	15,1			8	8,6
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 3 I WIĘCEJ DZIECI	3	5,7			3	3,2
ROZWIEDZENI LUB W SEPARACJI, 0 DZIECI	3	5,7	2	5	5	5,4
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 1 DZIECKO			1	2,5	1	1,1
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 2 DZIECI	4	7,5			4	4,3
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 3 I WIĘCEJ DZIECI			2	5	2	2,2
WDOWY, WDOWCY, 0 DZIECI	5	9,4			5	5,4
WDOWY, WDOWCY, 1DZIECKO			2	5	2	2,2
WDOWY, WDOWCY, 2 DZIECI	1	1,9			1	1,1
WDOWY, WDOWCY, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
RAZEM:	53	100,0 %	40	100,0 %	93	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Fakt większości klientów stanu wolnego z dysfunkcją niepełnosprawność ma swoje przełożenie na liczbę osób w gospodarstwie domowym. 32,3% osób niepełnosprawnych prowadzi jednoosobowe gospodarstwa domowe. Jest więc to duża liczba ze względu na ograniczenia funkcjonalne, które te osoby posiadają. Jednak dosyć równy rozkład osób niepełnosprawnych

żyjących w dwu (16,1%), trzy (19,4%) i cztero (18,3%) osobowych gospodarstwach domowych, świadczy o pomocy, na którą mogą osoby niepełnosprawne liczyć od najbliższej rodziny. Fakt pozostawania ich w stanie wolnym dowodzi, iż najczęściej są to rodzice.

Potwierdzają to następujące dane zebrane przez OPS w Radlinie, ukazujące, że 98,9% klientów ośrodka z dysfunkcją niepełnosprawność żyje w jednorodzinnych gospodarstwach domowych.

TABELA NR 43: LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [53]		MĘŻCZYŹNI N = [40]		OGÓŁEM N = [93]	
	LB	%	LB	%	LB	%
JEDNA	17	32,1	13	32,5	30	32,3
DWIE	6	11,3	9	22,5	15	16,1
TRZY	10	18,9	8	20	18	19,4
CZTERY	13	24,5	4	10	17	18,3
PIĘĆ	5	9,4	5	12,5	10	10,8
SZEŚĆ	1	1,9			1	1,1
SIEDEM	1	1,9	1	2,5	2	2,2
RAZEM:	53	100,0 %	40	100,0 %	93	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA 44: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

LICZBA RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [53]		MĘŻCZYŹNI N = [40]		OGÓŁEM N = [93]	
	LB	%	LB	%	LB	%
JEDNA	52	98,1	40	100	92	98,9
DWIE	1	1,9			1	1,1
TRZY						
CZTERY I WIĘCEJ						
BRAK DANYCH						
RAZEM:	53	100,0 %	40	100,0 %	93	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Aż 74,2% wszystkich niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej żyje w mieszkaniach posiadających co najwyżej trzy izby mieszkalne. Z uwagi na specyficzną dysfunkcję jaką jest niepełnosprawność, dane te są niepokojące. Osoby, które powinny posiadać dostosowane

specjalistycznie mieszkania, często żyją w dużym zagęszczeniu, pogłębiając problem, który odbija się, nie zapominajmy, na całej rodzinie.

TABELA 45: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

LICZBA IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [53]		MĘŻCZYŹNI N = [40]		OGÓŁEM N = [93]	
	LB	%	LB	%	LB	%
JEDNA	3	5,7	5	12,5	8	8,6
DWIE	17	32,1	11	27,5	28	30,1
TRZY	18	34	15	37,5	33	35,5
CZTERY	8	15,1	8	20	16	17,2
PIĘĆ	4	7,5	1	2,5	5	5,4
SZEŚĆ	2	3,8			2	2,2
SIEDEM I WIĘCEJ	1	1,9			1	1,1
RAZEM:	53	100,0 %	40	100,0 %	93	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Nie zmienia się obraz rejonu Marcel, który jak się okazuje, również pod względem częstotliwości występowania dysfunkcji niepełnosprawności, znajduje się na pierwszym miejscu. Doświadczające wszystkich negatywnych cechy bezrobocia, zepchnięte na margines społeczny, często nadużywające alkoholu jednostki, albo nie mają środków albo też nie dbają o własne zdrowie, co odbija się w statystykach. 38,7% niepełnosprawnych korzystających z pomocy ośrodka pochodzi właśnie z tego rejonu. Z najbardziej zaludnionego rejonu Biertułtowy pochodzi 26,9% klientów OPS dotkniętych niepełnosprawnością. Można jednak powiedzieć, że proporcje te są podobne do ogólnego rozkładu wnioskodawców ośrodka.

TABELA 46: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ZE WZGLĘDU NA REJON ZAMIESZKANIA

REJON ZAMIESZKANIA	KOBIETY N = [53]		MĘŻCZYŹNI N = [40]		OGÓŁEM N = [93]	
	LB	%	LB	%	LB	%
MARCEL	18	33,9	18	45	36	38,7
OBSZARY	7	13,2	2	5	9	9,7
BIERTUŁTOWY	14	26,6	11	27,5	25	26,9
GŁOZYNY	7	13,2	5	12,5	12	12,9
REDEN	7	13,2	4	10	11	11,8
R A Z E M:	53	100,0 %	40	100,0 %	93	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA NR 47: ULICE NA KTÓRYCH MIESZKALI KLIENCI OPS W RADLINIE Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W 2002 ROKU

ULICA	LICZBA MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH Z MOPS	OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW ULICY	% OGÓLNEJ LICZBY MIESZKAŃCÓW
CZECHA	5	140	3,5
DAMROTA	21	561	3,7
DWORCOWA	1	115	0,8
FINDERA	4	518	0,8
GŁOŻYŃSKA	10	347	2,8
HALLERA	14	247	5,6
HUTNICZA	5	164	3
IRYSOWA	8	261	3
JAWOROWA	6	94	6,3
KOMINKA	3	434	0,7
KORFANTEGO	20	1151	1,7
KWIATOWA	4	529	0,7
MAKUSZYŃSKIEGO	5	410	1,2
MARIACKA	4	649	0,6
MATEJKI	4	447	0,9
MIELĘCKIEGO	20	539	3,7
MIKOŁAJCZYKA	10	249	4
MŁYŃSKA	7	183	3,8
NARUTOWICZA	1	310	0,3
ODLEGŁA	5	327	1,5
ORKANA	3	245	1,2
POCZTOWA	2	93	2,1
PUSZKINA	1	188	0,5
RYDUŁTOWSKA	8	389	2
RYMERA	20	1953	1
SIENKIEWICZA	13	1056	1,2
SOKOLSKA	7	201	3,5
SOLSKIEGO	11	577	1,9
ŚCIEGIENNEGO	3	567	0,5
UJEJSKIEGO	1	76	1,3
WAWARZYŃCZYKA	4	29	13,7
WIECZORKA	10	60	16,6
WIOSENNA	10	140	7,1
WYPANDÓW	2	148	1,3

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA NR 48: DYSFUNKCJA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU A PŁEĆ I MIEJSCE ZAMIESZKANIA

ULICA	OGÓŁEM (N = 93) %	KOBIETY (N = 53) %	MĘŻCZYŹNI (N = 40) %
CZECHA	1,1	1,9	
DAMROTA	5,4	5,7	
DWORCOWA	1,1		2,5
FINDERA	1,1	1,9	
GŁOŻYŃSKA	2,2	1,9	2,5
HALLERA	5,4	5,7	5
HUTNICZA	2,2	3,8	
IRYSOWA	2,2		5
JAWOROWA	2,2	1,9	2,5
KOMINKA	1,1	1,9	
KORFANTEGO	9,7	9,4	10
KWIATOWA	3,2	1,9	5
MAKUSZYŃSKIEGO	2,2	3,8	
MARIACKA	2,2	1,9	2,5
MATEJKI	2,2	3,8	
MIELĘCKIEGO	11,8	9,4	15
MIKOŁAJCZYKA	4,3	7,5	
MŁYŃSKA	2,2		5
NARUTOWICZA	1,1	1,9	
ODLEGŁA	1,1		2,5
ORKANA	1,1		2,5
POCZTOWA	1,1		2,5
PUSZKINA	1,1	1,9	
RYDUŁTOWSKA	3,2	5,7	
RYMERA	6,5	5,7	7,5
ŚCIEGIENNEGO	1,1		2,5
SIENKIEWICZA	3,2	3,8	2,5
SOKOLSKA	3,2	1,9	5
SOLSKIEGO	6,5	7,5	5
UJEJSKIEGO	1,1	1,9	
WAWRZYŃCZYKA	1,1	1,9	
WIECZORKA	4,3	3,8	5
WIOSENNA	2,2	1,9	2,5
WYPANDÓW	1,1		2,5
RAZEM:	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Źródło: Opracowanie własne

4.5. Długotrwała choroba.

Często zdarza się, że długotrwała choroba doprowadza w konsekwencji do niepełnosprawności, dlatego też, polityka społeczna uznała ją za jedną z przyczyn udzielania pomocy społecznej. W komentarzu do art.3, pkt 7, Ustawy o Pomocy Społecznej czytamy, że „długotrwała choroba oznacza dynamiczną reakcję ustroju na działanie czynnika chorobotwórczego, która prowadzi do zaburzeń naturalnego współdziałania narządów i tkanek, a w następstwie do zaburzeń czynnościowych i zmian organicznych w narządach i całym ustroju". Długotrwała choroba utożsamiana jest z choroba przewlekłą, trwającą dłużej niż trzy miesiące. Ze względu na niemożliwość wywiązywania się ze wszystkich powszechnie uznawanych ról społecznych, osoby dotknięte tą dysfunkcją często można uznać za niepełnosprawne, pomimo nie posiadanego przez nich orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Spośród wszystkich wnioskodawców OPS w Radlinie, osoby dotknięte długotrwałą chorobą stanowią 11,7%. W większości są to kobiety, co utrwala nas w przekonaniu, że mężczyźni rzadziej zgłaszają się po pomoc do ośrodków zdrowia, bądź też utrwala nas w przekonaniu, że kobiety częściej zgłaszają się po pomoc społeczną. Kobiety stanowią 71,7% wszystkich długotrwale chorych korzystających z pomocy ośrodka.

TABELA NR 49: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

PŁEĆ	OGÓŁEM N = [60]	
	LB	I %
KOBIETY	43	71,7%
MĘŻCZYŹNI	17	28,3
RAZEM:	60	100,0 %

Źródło: Opracowanie własne.

Pomimo, że najliczniejszą grupą klientów OPS z dysfunkcją długotrwałej choroby są osoby urodzone na przełomie lat 1950 – 1970 (45%), to jednak osoby starsze, szczególnie kobiety, urodzone na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych, stanowią grupę najbardziej reprezentatywną dla tej dysfunkcji. Pojawiające się tu 25% osób długotrwale chorych, urodzonych na przestrzeni lat 1920 – 1939 stanowi bowiem ok. 40% wszystkich klientów ośrodka będących w tym wieku, a reszta z nich jest osobami niepełnosprawnymi, co również jest skutkiem długotrwałej choroby.

TABELA NR 50: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY ZE WZGLĘDU NA ROCZNIK (DEKADĘ) URODZENIA

DEKADA URODZENIA	KOBIETY N = [43]		MĘŻCZYŹNI N = [17]		OGÓŁEM N = [60]	
	LB	%	LB	%	LB	%
1910 – 1919	2	4,7			2	3,3
1920 – 1929	8	18,6			8	13,3
1930 – 1939	4	9,3	3	17,6	7	11,7
1940 – 1949	3	7	6	35,3	9	15
1950 – 1959	14	32,6	1	5,9	15	25
1960 – 1969	9	20,9	3	17,6	12	20
1970 – 1979	2	4,7	1	5,9	3	5
1980 - 1985	1	2,3	3	17,6	4	6,7
RAZEM:	43	100,0 %	17	100,0 %	60	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Poziom wykształcenia osób długotrwale chorych korzystających z pomocy społecznej nie różni się od poziomu reprezentowanego przez osoby dotknięte innymi dysfunkcjami. I tak 51,7% podopiecznych z omawianą dysfunkcją posiada jedynie podstawowe wykształcenie, 36,7% reprezentuje wykształconych zasadniczo zawodowo. Są to więc proporcjonalne do wszystkich klientów ośrodka grupy pod względem wykształcenia.

TABELA NR 51: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ ORAZ POZIOM WYKSZTAŁCENIA

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY N = [43]		MĘŻCZYŹNI N = [17]		OGÓŁEM N = [60]	
	LB	%	LB	%	LB	%
NIEPEŁNE PODSTAWOWE	2	4,7			2	3,3
PODSTAWOWE	22	51,2	9	52,9	31	51,7
ZASADNICZE ZAWODOWE	17	39,5	5	29,4	22	36,7
ŚREDNIE	2	4,7	2	11,8	4	6,7
WYŻSZE			1	5,9	1	1,7
RAZEM:	43	100	17	100	60	100

Źródło: Opracowanie własne.

Powiązanie długotrwałej choroby z niepełnosprawnością widoczne jest szczególnie przy rozpatrywaniu aktywności zawodowej. Okazuje się bowiem, że 40% długotrwale chorych wnioskodawców reprezentuje również rodziny dotknięte niepełnosprawnością czego dowodem jest pobieranie renty inwalidzkiej bądź socjalnej. Tylko 5% jest aktywna zawodowo, co ukazuje nam znaczący wpływ tejże dysfunkcji na miejsce zajmowane w strukturze zawodowej.

TABELA NR 52: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁA CHOROBA ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ I ŻYCIOWĄ

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA I ŻYCIOWA	KOBIETY N = [43]		MĘŻCZYŹNI N = [17]		OGÓŁEM N = [60]	
	LB	%	LB	%	LB	%
PRACUJE	3	7			3	5
PRACUJE DORYWCZO						
NIE PRACUJE	11	25,6	6	35,3	17	28,3
STUDIUJE	1	2,3			1	1,7
UCZY SIĘ						
NA RENCIE	18	41,9	6	35,3	24	40
NA EMERYTURZE	6	14	1	5,9	7	11,7
NA ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH						
BEZROBOTNY BEZ PRAWA DO ZASIŁKU	4	9,3	4	23,5	8	13,3
RAZEM:	43	100,0 %	17	100,0 %	60	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej długotrwale chorych w pomocy społecznej jest osób pozostających w związkach małżeńskich (35%). Istnieją tu jednak pewne różnice ze względu na płeć. Otóż najwięcej mężczyzn ubiegających się o pomoc z omawianą dysfunkcją jest rozwiedzionych (41,2%) oraz zgodnie z zauważoną już tendencją, kawalerów (35,3%). Okazuje się, że samotność utrudnia mężczyznom pokonanie problemu długotrwałej choroby. Być może, że powyższa dysfunkcja powoduje tą samotność, gdyż ogólnie 15% osób z tą dysfunkcją jest rozwiedzionych a 23,4% jest osamotnionych po śmierci współmałżonka.

Rozkład omawianej dysfunkcji ze względu na stan cywilny klientów Ośrodka przedstawia

TABELA NR 53: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY ZE WZGLĘDU

NA STAN CYWILNY

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY N = [43]		MĘŻCZYŹNI N = [17]		OGÓŁEM N = [60]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
KAWALER, 0 DZIECI			6	35,3	6	10
KAWALER, 1 DZIECKO						
KAWALER, 2 DZIECI						
KAWALER, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
PANNA, 0 DZIECI	6	14			6	10
PANNA, 1 DZIECKO	3	7			3	5
PANNA, 2 DZIECI						
PANNA, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
KONKUBINAT, 0 DZIECI	1	2,3			1	1,7
KONKUBINAT, 1 DZIECKO						
KONKUBINAT, 2 DZIECI						
KONKUBINAT, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 0 DZIECI	4	9,3	1	5,9	5	8,3
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 1 DZIECKO	7	16,3	1	5,9	8	13,3
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 2 DZIECI	1	2,3			1	1,7
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 3 I WIĘCEJ DZIECI	7	16,3			7	11,7
ROZWIEDZENI,W SEPARACJI 0 DZIECI			5	29,4	5	8,3
ROZWIEDZENI, W SEPARACJI 1 DZIECKO			1	5,9	1	1,7
ROZWIEDZENI W SEPARACJI 2 DZIECI	2	4,7	1	5,9	3	5
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 3 I WIĘCEJ DZIECI						
WDOWY, WDOWCY, 0 DZIECI	9	20,9			9	15
WDOWY, WDOWCY, 1DZIECKO	1	2,3			1	1,7
WDOWY, WDOWCY, 2 DZIECI						
WDOWY, WDOWCY, 3 I WIĘCEJ DZIECI	2	4,7	2	11,8	4	6,7
RAZEM:	43	100,0 %	17	100,0 %	60	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Duży odsetek samotnych uwidacznia się, gdy uwzględnimy liczbę osób irodzin zamieszkujących wspólne gospodarstwo domowe. Widzimy więc, że najwięcej jest gospodarstw

domowych prowadzonych przez jedną rodzinę (93,3%), a szczególnie zamieszkanych przez jedną osobę (41,7%).

TABELA NR 54: LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM KLIENTÓW OPS W RADLINIE Z DYSFUNKCJEJ DŁUGOTRWAŁY CHOROBA W 2002 ROKU

LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [43]		MĘŻCZYŹNI N = [17]		OGÓŁEM N = [60]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	15	34,9	10	58,8	25	41,7
DWIE	6	14	2	11,8	8	13,3
TRZY	9	20,9	2	11,8	11	18,3
CZTERY	5	11,6	2	11,8	7	11,7
PIĘĆ	4	9,3	1	5,9	5	8,3
SZEŚĆ	2	4,7			2	3,3
SIEDEM	2	4,7			2	3,3
RAZEM:	43	100,0 %	17	100,0 %	60	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA 55: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM W 2002 ROKU

LICZBA RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [43]		MĘŻCZYŹNI N = [17]		OGÓŁEM N = [60]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	41	95,3	15	88,2	56	93,3
DWIE	1	2,3			1	1,7
TRZY			1	5,9	1	1,7
CZTERY I WIĘCEJ	1	2,3	1	5,9	2	3,3
RAZEM:	43	100,0 %	17	100,0 %	60	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Podobnie jak osobom niepełnosprawnym, tak i długotrwale chorym potrzebne są odpowiednie warunki, w szczególności mieszkaniowe, w celu zapewnienia wystarczającej opieki. Faktyczna sytuacja mieszkaniowa klientów OPS nie rysuje korzystnie. Okazuje się bowiem, że 76,7% długotrwale chorych żyje w co najwyżej trzech izbach mieszkalnych. Jedynym usprawiedliwieniem tego faktu jest omawiany wcześniej ich stan cywilny.

TABELA 56: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

LICZBA IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [43]		MĘŻCZYŹNI N = [17]		OGÓŁEM N = [60]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA			4	23,5	4	6,7
DWIE	16	37,2	5	29,4	21	35
TRZY	16	37,2	5	29,4	21	35
CZTERY	7	16,3	3	17,6	10	16,7
PIĘĆ	3	7			3	5
SZEŚĆ	1	2,3			1	1,7
RAZEM:	43	100,0 %	17	100,0 %	60	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Rozmiar problemu mieszkaniowego osób długotrwale chorych zwiększy się, gdy zauważymy, że podobnie jak w przypadku niepełnosprawności, najwięcej klientów ośrodka pochodzi z rejonu Marcel (38,3%). Nie można ukryć, że warunki mieszkaniowe w starych „familokach" są niezwykle trudne. Mieszkania są ogrzewane piecami, co powoduje problem z opałem, najczęściej wyposażone są jedynie we wspólne ubikacje, znajdujące się na klatkach schodowych itd. Najogólniej mówiąc, są to mieszkania o najniższych standardach w mieście. Na pozostałym obszarze miasta, rozkład osób z dysfunkcją długotrwałej choroby jest proporcjonalny do liczby mieszkańców.

TABELA 57: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY ZE WZGLĘDU NA REJON ZAMIESZKANIA

REJON ZAMIESZKANIA	KOBIETY N = [43]		MĘŻCZYŹNI N = [17]		OGÓŁEM N = [60]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
MARCEL	19	44,2	4	23,5	23	38,3
OBSZARY	4	9,3	2	11,8	6	10
BIERTUŁTOWY	12	27,9	7	41,2	19	31,7
GŁOŻYNY	6	13,9	3	17,6	9	15
REDEN	2	4,6	1	5,9	3	5
R A Z E M:	43	100,0 %	17	100,0 %	60	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA NR 58: ULICE NA KTÓRYCH MIESZKAJĄ KLIENCI OPS W RADLINIE Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY W 2002 ROKU

ULICA	LICZBA MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH Z MOPS	OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW ULICY	% OGÓLNEJ LICZBY MIESZKAŃCÓW
CZECHA	1	140	0,71
DOMEYKI	5	255	1,96
DWORCOWA	1	115	0,87
FINDERA	4	518	0,77
HALLERA	1	247	0,40
HUBALCZYKÓW	1	120	0,83
IRYSOWA	1	261	0,38
KORFANTEGO	16	1151	1,39
KWIATOWA	9	529	1,70
MAKUSZYŃSKIEGO	5	410	1,21
MARIACKA	6	649	0,92
MATEJKI	8	447	1,78
MIELĘCKIEGO	17	539	3,15
MIKOŁAJCZYKA	13	249	5,22
MŁYŃSKA	1	183	0,54
NAPIERSKIEGO	8	225	3,55
ODLEGŁA	1	327	0,30
RYBNICKA	1	307	0,32
RYMERA	9	1953	0,46
ŚCIEGIENNEGO	6	567	1,05
SIENKIEWICZA	3	1056	0,28
SOLSKIEGO	15	577	2,59
SOSNOWA	3	116	2,58
WANTUŁY	4	119	3,36
WIECZORKA	9	923	0,97
WIOSNY LUDÓW	1	228	0,43
WRZOSOWA	4	374	1,06

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA NR 59: DYSFUNKCJA DŁUGOTRWAŁA CHOROBA KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU A PŁEĆ I MIEJSCE ZAMIESZKANIA

ODNOTOWANA W KARTOTECE ULICA	ZBIOROWOŚĆ OBJĘTA DYSFUNKCJĄ OGÓŁEM (N = 60) %	KOBIETY (N = 43) %	MĘŻCZYŹNI (N = 17) %
CZECHA	1,7		5,9
DOMEYKI	1,7	2,3	
DWORCOWA	1,7		5,9
FINDERA	3,3	4,7	
HALLERA	1,7		5,9
HUBALCZYKÓW	1,7	2,3	
IRYSOWA	1,7	2,3	
KORFANTEGO	11,7	7	23,5
KWIATOWA	6,7	4,7	11,8
MAKUSZYŃSKIEGO	1,7	2,3	
MARIACKA	3,3	2,3	
MATEJKI	3,3	4,7	
MIELĘCKIEGO	13,3	18,6	
MIKOŁAJCZYKA	5	7	
MŁYŃSKA	1,7		5,9
NAPIERSKIEGO	3,3		11,8
ODLEGŁA	1,7	2,3	
RYBNICKA	1,7		5,9
RYMERA	6,7	9,3	
ŚCIEGIENNEGO	3,3	4,7	
SIENKIEWICZA	3,3	4,7	
SOLSKIEGO	10	9,3	11,8
SOSNOWA	1,7	2,3	
WANTUŁY	1,7	2,3	
WIECZORKA	3,3	4,7	
WIOSNY LUDÓW	1,7		5,9
WRZOSOWA	1,7		5,9
RAZEM:	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Źródło: Opracowanie własne

4.6. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Określenie powyższej dysfunkcji wskazuje na dwutorowość jej występowania. Po pierwsze odnosi się ona do problemów dotyczących wychowania i sprawowania opieki nad dziećmi, po drugie mówi o problemach w prowadzeniu gospodarstwa domowego. O ile w pierwszym przypadku dysfunkcja ta jest cechą charakterystyczną rodzin wielodzietnych bądź niepełnych, to w drugim przypadku może być przyporządkowana praktycznie każdej, nie dającej sobie rady jednostce potrzebującej pomocy.

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna powinna charakteryzować się samodzielnością w rozwiązywaniu różnorodnych problemów. Często zdarza się jednak, że pewne czynniki nie pozwalają na wywiązanie się z powierzonych członkom rodziny ról społecznych. Czynniki te mogą być różne, ekonomiczno – społeczne, kulturalne czy psychopedagogiczne.

Większość osób zgłaszających się do OPS w Radlinie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego to w 81,1% kobiety. Utrwala nas to w przekonaniu, że kobiety charakteryzuje większa opiekuńczość i troska o rodzinę. Ogólnie problem bezradności dotyka 20,7% wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej.

TABELA NR 60: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚCI ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

PŁEĆ	OGÓŁEM N = [106]	
	LB	%
KOBIETY	86	81,1%
MĘŻCZYŹNI	20	18,9%
RAZEM:	106	100,0 %

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej osób dotkniętych bezradnością urodziło się w latach sześćdziesiątych, bo aż 31% i dotyczy to zarówno kobiet jak i mężczyzn. Generalnie można powiedzieć, że problem tej dysfunkcji głównie dotyczy osób urodzonych na przełomie lat 1950 – 1980. Są to więc osoby dojrzałe, będące w pełni sił zarówno fizycznych jak i intelektualnych.

Jedyną różnicą względem płci jest odsetek kobiet starszych, zgłaszających omawianą dysfunkcję, który najprawdopodobniej wynika z reprezentowanej przez nie wyższej średniej wieku. Ponad cztery razy więcej w pomocy społecznej jest kobiet niż mężczyzn urodzonych do 1939 roku.

TABELA NR 61: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚCI ZE WZGLĘDU NA ROCZNIK (DEKADĘ) URODZENIA

DEKADA URODZENIA	KOBIETY N = [86]		MĘŻCZYŹNI N = [20]		OGÓŁEM N = [106]	
	LB	%	LB	%	LB	%
1910 – 1919	1	1,2			1	0,9
1920 – 1929	8	9,3			8	7,5
1930 – 1939	3	3,5			3	2,8
1940 – 1949	6	7	1	5	7	6,6
1950 – 1959	18	20,9	7	35	25	23,6
1960 – 1969	24	27,9	9	45	33	31,1
1970 – 1979	19	22,1	3	15	22	20,8
1980 - 1985	7	8,1			7	6,6
RAZEM:	86	100,0 %	20	100,0 %	106	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Proporcjonalnie do wszystkich klientów pomocy społecznej, najwięcej osób bezradnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe (53,8%) oraz podstawowe (34,9%). 5,8% kobiet z niepełnym wykształceniem podstawowym to zapewne osoby starsze, których czas edukacji przypadł na okres wojenny bądź powojenny.

TABELA NR 62: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ ORAZ POZIOM WYKSZTAŁCENIA

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY N = [86]		MĘŻCZYŹNI N = [20]		OGÓŁEM N = [106]	
	LB	%	LB	%	LB	%
NIEPEŁNE PODSTAWOWE	5	5,8			5	4,7
PODSTAWOWE	33	38,4	4	20	37	34,9
ZASADNICZE ZAWODOWE	42	48,8	15	75	57	53,8
ŚREDNIE	6	7	1	5	7	6,6
WYŻSZE						
RAZEM:	86	100%	20	100%	106	100%

Źródło: Opracowanie własne.

Ma to oczywiście swoje przełożenie na aktywność zawodową. Zdecydowana większość niezaradnych rodzin dotknięta jest również problemem bezrobocia. Sytuacja, w której istnieje zagrożenie rozwoju potomstwa powoduje jednak większą mobilizację wśród wnioskodawców, gdyż aż 42,5% z nich deklaruje, że pracuje dorywczo. 22,6% deklarujących problem bezradności pracuje zawodowo a 25,5% pozbawiona jest całkowicie dochodu.

TABELA NR 63: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚCI ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ I ŻYCIOWĄ

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA I ŻYCIOWA	KOBIETY N = [86]		MĘŻCZYŹNI N = [20]		OGÓŁEM N = [106]	
	LB	%	LB	%	LB	%
PRACUJE	17	19,8	7	35	24	22,6
PRACUJE DORYWCZO			1	5	45	42,5
NIE PRACUJE	39	45,3	6	30	14	13,2
NA RENCIE	11	12,8	3	15	6	5,7
NA EMERYTURZE	5	5,8	1	5	1	0,9
NA ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH	3	3,5			3	2,8
BEZROBOTNY BEZ PRAWA DO ZASIŁKU	11	12,8	2	10	13	12,3
RAZEM:	86	100,0 %	20	100,0 %	106	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

Omawiana dysfunkcja, ze względu na swój charakter, najliczniej reprezentowana jest przez osoby pozostające w związku małżeńskim (40,6%), a szczególnie, posiadające trójkę bądź więcej dzieci (58,1% wszystkich małżeństw dotkniętych tą dysfunkcją). Potwierdza to wcześniejsze hipotezy o dojrzałości tych osób. Jednak problem ich dotykający nie wynika bezpośrednio ze stanu i przemian w polskiej gospodarce, mówić by raczej należało o niskiej przewidywalności skutków w planowaniu rodziny, a tym samym o nieumiejętności wywiązywania się z, wynikających z faktu jej istnienia, ról społecznych.

Istotne też są liczby mówiące o bezradności osób rozwiedzionych bądź owdowiałych. 21,6% osób zgłaszających tę dysfunkcję to osoby rozwiedzione lub będące w separacji a 47,8% z nich to osoby posiadające trójkę bądź więcej dzieci. Dane te wskazują na fakt dezorganizacji radlińskiej rodziny.

Podobnie rzecz się ma z osobami owdowiałymi. Otóż stanowią one 18,8% wszystkich korzystających z pomocy społecznej ze względu na omawianą dysfunkcję.

TABELA NR 64: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚCI ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY I RODZINNY

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY N = [86]		MĘŻCZYŹNI N = [20]		OGÓŁEM N = [106]	
	LB	%	LB	%	LB	%
KAWALER, 0 DZIECI			5	25	5	4,7
KAWALER, 1 DZIECKO						
KAWALER, 2 DZIECI						
KAWALER, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
PANNA, 0 DZIECI	1	1,2			1	0,9
PANNA, 1 DZIECKO	4	4,7			4	3,8
PANNA, 2 DZIECI	2	2,3			2	1,9
PANNA, 3 I WIĘCEJ DZIECI	1	1,2			1	0,9
KONKUBINAT, 0 DZIECI						
KONKUBINAT, 1 DZIECKO			2	10	2	1,9
KONKUBINAT, 2 DZIECI	1	1,2	1	5	2	1,9
KONKUBINAT, 3 I WIĘCEJ DZIECI						
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 0 DZIECI	3	3,5			3	2,8
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 1 DZIECKO	9	10,5			9	8,5
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 2 DZIECI	5	5,8	4	20	9	8,5
W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM, 3 I WIĘCEJ DZIECI	20	23,3	5	25	25	23,6
ROZWIEDZENI LUB W SEPARACJI, 0 DZIECI	1	1,2			1	0,9
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 1 DZIECKO	3	3,5			3	2,8
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 2 DZIECI	6	7	2	10	8	7,5
ROZWIEDZENI, LUB W SEPARACJI 3 I WIĘCEJ DZIECI	11	12,8			11	10,4
WDOWY, WDOWCY, 0 DZIECI	7	8,1	1	5,8	8	7,5
WDOWY, WDOWCY, 1DZIECKO	3	3,5			3	2,8
WDOWY, WDOWCY, 2 DZIECI	4	4,7			4	3,8
WDOWY, WDOWCY, 3 I WIĘCEJ DZIECI	5	5,8			5	4,7
RAZEM:	86	100,0 %	20	100,0 %	106	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

W zbiorowości osób dotkniętych omawianą dysfunkcją przeważają trzyosobowe gospodarstwa domowe (24,5%). Jednak rozkład ten jest dosyć równy. Ewidentnie jednak w stosunku do pozostałych dysfunkcji wzrosła liczba gospodarstw domowych prowadzonych przez czworo i więcej osób. Większość klientów ośrodka dotkniętych omawianą dysfunkcją reprezentuje więc pierwszy jej aspekt skupiający się na problemach opiekuńczo - wychowawczych. Okazuje się bowiem, że 34,8% klientów deklarujących powyższą dysfunkcję reprezentuje rodziny wielodzietne, czyli posiadające trójkę bądź więcej dzieci, a osób samotnie gospodarujących jest zaledwie 14,2%.

W większości są to jednorodzinne gospodarstwa domowe, które stanowią 96,2% wszystkich osób dotkniętych bezradnością.

TABELA NR 65: LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM KLIENTÓW OPS W RADLINIE Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚĆ W 2002 ROKU

LICZBA OSÓB ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [86]		MĘŻCZYŹNI N = [20]		OGÓŁEM N = [106]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	9	10,5	6	30	15	14,2
DWIE	10	11,6	1	5	11	10,4
TRZY	24	27,9	2	10	26	24,5
CZTERY	12	14	5	25	17	16
PIĘĆ	12	14	3	15	15	14,2
SZEŚĆ	11	12,8	1	5	12	11,3
SIEDEM	6	7	1	5	7	6,6
OSIEM	1	1,2			1	0,9
DZIEWIĘĆ	1	1,2			1	0,9
DZIESIĘĆ I WIĘCEJ			1	5	1	0,9
RAZEM:	86	100,0 %	20	100,0 %	106	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA NR 66: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

LICZBA RODZIN ŻYJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [86]		MĘŻCZYŹNI N = [20]		OGÓŁEM N = [106]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	82	95,3	20	100	102	96,2
DWIE	3	3,5			3	2,8
TRZY	1	1,2			1	0,9
RAZEM:	86	100,0 %	20	100,0 %	106	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

O przewadze bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych nad problemami w prowadzeniu gospodarstwa domowego mówią również dane o liczbie izb mieszkalnych. 89,6% gospodarstw domowych dotkniętych omawianą dysfunkcją jest od dwu do cztero - izbowych. Świadczy to o większości rodzin korzystających z pomocy ze względu na tą dysfunkcje niż osób samotnych, które to najczęściej żyją w jednoizbowych mieszkaniach komunalnych. Z uwagi na wielodzietność tych rodzin, warunki mieszkaniowe stanowią bez wątpienia dodatkowe, oprócz materialnych, utrudnienie w prawidłowym ich funkcjonowaniu.

TABELA NR 67: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚCI ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

LICZBA IZB MIESZKALNYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY N = [86]		MĘŻCZYŹNI N = [20]		OGÓŁEM N = [106]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
JEDNA	3	3,5	1	5	4	3,8
DWIE	26	30,2	7	35	33	31,1
TRZY	37	43	9	45	46	43,4
CZTERY	14	16,3	2	10	16	15,1
PIĘĆ	5	4,7	1	5	5	4,7
SZEŚĆ	1	1,2			1	0,9
SIEDEM I WIĘCEJ	1	1,2			1	0,9
RAZEM:	86	100,0 %	20	100,0 %	106	100,0%

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie jak w przypadku poprzednich dysfunkcji, najbardziej zagrożoną dzielnicą pod względem bezradności zarówno w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jak i prowadzenia gospodarstwa domowego jest Marcel, który stawia się jako pierwszy w kolejności przeznaczony do rewitalizacji teren miasta Radlin. 40,5% przypadków występowania problemu bezradności odnotowano na tym właśnie terenie. Najbardziej zagrożone ulice z tego rejonu to ulica Mielęckiego, Korfantego oraz ulica Pocztowa, z których to co dziesiąta osoba objęta jest pomocą społeczną ze względu na bezradność. Drugie miejsce, też zgodnie z tendencją zajmuje rejon Biertułtowy (20,7%) z przewagą ulic Hallera i Wypandów, ale nową sytuacją jest prawie taki sam odsetek bezradnych wnioskodawców z rejonu Głożyny (19,8%), gdzie mieszka o ponad tysiąc osób mniej niż w Biertułtowach. Na Głożynach najbardziej zagrożonymi bezradnością są ulice Sosnowa i Kominka. Należy zwrócić uwagę, że rejon Reden, pomimo niedużego odsetka bezradnych osób w ogóle, posiada również ulice, na które pomoc społeczna powinna zwrócić uwagę. Są to szczególnie ulice Sokolska i Narutowicza.

W pozostałych rejonach rozkład korzystającej z pomocy społecznej zbiorowości z dysfunkcją bezradności jest proporcjonalny do liczby mieszkańców tych rejonów.

TABELA NR 68: ZBIOROWOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚCI ZE WZGLĘDU NA REJON ZAMIESZKANIA

REJON ZAMIESZKANIA	KOBIETY N = [86]		MĘŻCZYŹNI N = [20]		OGÓŁEM N = [106]	
	LB	I %	LB	I %	LB	I %
BIERTUŁTOWY	20	23,3	2	10	22	20,7
GŁOŻYNY	15	17,6	6	30	21	19,8
MARCEL	33	38,3	10	50	43	40,5
OBSZARY	7	8,2	1	5	8	7,5
REDEN	11	12,8	1	5	12	11,3
R A Z E M:	86	100,0 %	20	100,0 %	106	100,0%

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA NR 69: ULICE NA KTÓRYCH MIESZKAJĄ KLIENCI OPS W RADLINIE Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚCI W 2002 ROKU

ULICA	LICZBA MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH Z MOPS	OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW ULICY	% OGÓLNEJ LICZBY MIESZKAŃCÓW
DAMROTA	3	561	0,5
GŁOŻYŃSKA	3	347	0,9
HALLERA	8	247	3,2
IRYSOWA	9	261	3,4
KASZTANOWA	1	157	0,6
KOMINKA	20	434	4,6
KORFANTEGO	145	1151	12,6
KWIATOWA	7	529	1,3
MAKUSZYŃSKIEGO	4	410	1
MARIACKA	11	649	1,7
MATEJKI	3	447	0,7
MIELĘCKIEGO	65	539	12
MIKOŁAJCZYKA	4	249	1,6
NARUTOWICZA	21	310	6,8
NOWA	6	54	11
ORKANA	4	245	1,6
POCZTOWA	10	93	10,7
ROGOZINA	24	477	5
RYBNICKA	8	307	2,6
RYDUŁTOWSKA	15	389	3,9
RYMERA	41	1953	2
ŚCIEGIENNEGO	9	567	1,6
SIENKIEWICZA	10	1056	0,9
SOKOLSKA	10	201	5
SOLSKIEGO	17	577	2,9
SOSNOWA	7	116	6
SPACEROWA	6	376	1,6
WIECZORKA	22	923	2,4
WIOSENNA	1	140	0,7
WRZOSOWA	5	374	1,3
WYPANDÓW	7	148	4,7

Źródło: Opracowanie własne.

TABELA NR 70: DYSFUNKCJA BEZRADNOŚĆ KLIENTÓW OPS W RADLINIE W 2002 ROKU A PŁEĆ I MIEJSCE ZAMIESZKANIA

ODNOTOWANA W KARTOTECE ULICA	ZBIOROWOŚĆ OBJĘTA DYSFUNKCJĄ OGÓŁEM (N = 106) %	KOBIETY (N = 86) %	MĘŻCZYŹNI (N = 20) %
DAMROTA	0,9		5
GŁOŻYŃSKA	0,9	1,2	
HALLERA	1,9	2,3	
IRYSOWA	1,9	2,3	
KASZTANOWA	0,9		5
KOMINKA	5,7	4,7	10
KORFANTEGO	10,4	11,6	5
KWIATOWA	2,8	3,5	
MAKUSZYŃSKIEGO	0,9	1,2	
MARIACKA	3,8	4,7	
MATEJKI	0,9	1,2	
MIELĘCKIEGO	16	15,1	20
MIKOŁAJCZYKA	0,9	1,2	
NARUTOWICZA	3,8	3,5	5
NOWA	0,9	1,2	
ORKANA	0,9	1,2	
POCZTOWA	1,9	1,2	5
ROGOZINA	5,7	5,8	5
RYBNICKA	2,8	2,3	5
RYDUŁTOWSKA	2,8	3,5	
RYMERA	9,4	9,3	10
ŚCIEGIENNEGO	2,8	3,5	
SIENKIEWICZA	1,9	2,3	
SOKOLSKA	1,9	2,3	
SOLSKIEGO	4,7	2,3	15
SOSNOWA	0,9		5
SPACEROWA	1,9	2,3	
WIECZORKA	5,7	5,8	5
WIOSENNA	0,9	1,2	
WRZOSOWA	0,9	1,2	
WYPANDÓW	1,9	2,3	
RAZEM:	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Źródło: Opracowanie własne

4.7. Alkoholizm.

Nadużywanie alkoholu przez jednostkę niesie za sobą skutki zarówno indywidualne jak i społeczne. Alkoholizm można postrzegać jako dynamicznie rozwijającą się chorobę, która poważnie zagraża zdrowiu uzależnionego oraz relacjom wiążącym go ze społeczeństwem. Osoba uzależniona, staje się po pewnym czasie niewolnikiem substancji, która ukierunkowuje działania tej osoby. Traktowanie alkoholu jako wartości nadrzędnej, zwiększenie tolerancji na alkohol, subiektywne odczucie przymusu picia, uśmierzanie lub unikanie pojawiających się objawów abstynencyjnych to główne syndromy charakteryzujące alkoholika. Istotnym jest fakt, że choroba alkoholowa jest chorobą całej rodziny. Osoby uzależnione mają problemy z pracą, ze szkołą, kłopoty ze zdrowiem, zaburzenia w funkcjonowaniu w społeczeństwie co odbija się na całej rodzinie brakiem środków materialnych, często przemocą (fizyczną i psychiczną), brakiem pozytywnego źródła odniesienia dla dzieci czy też dyskryminacją społeczną.

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi postrzega alkoholizm jako zjawisko kryminogenne. Istnieje szereg przepisów traktujących o sprzedaży bądź konsumpcji alkoholu. Jednak zwalczanie alkoholizmu polega również na odpowiednim postępowaniu w stosunku do osób uzależnionych bądź też nadużywających alkoholu, a szczególnie na umożliwieniu im podjęcia leczenia przez zakłady lecznictwa odwykowego.

Również Ustawa o pomocy społecznej udziela osobom i rodzinom pomocy „w szczególności z powodu alkoholizmu lub narkomanii...".

Jednak pomimo tego, iż w Polsce problem nadużywania alkoholu jest zjawiskiem powszechnym a wiek inicjacji alkoholu regularnie się zmniejsza, to OPS w Radlinie nie zanotował dużej liczby osób podających tę dysfunkcję za przyczynę zwrócenia się o pomoc. Wynika to z niechęci klientów Ośrodka do mówienia o tym problemie z jednej strony, a z drugiej, z braku dokumentacji o leczeniu jak i nie poddawanie się mu, co nie klasyfikuje tych osób do zdiagnozowania problemu alkoholowego (pomimo często widocznych przesłanek). Niewątpliwie problem ten istnieje pozostając niejako w utajeniu, co jest efektem istniejącego prawa jednostki do decydowania o własnym życiu.

W radlińskim OPS odnotowano jedynie osiem przypadków alkoholizmu jako dysfunkcji głównej, z powodu której przyznawano pomoc. Aż sześć z nich reprezentowały kobiety, jednak należy pamiętać, że były one wnioskodawcami co nie znaczy, że były uzależnione od alkoholu. Faktem jest jednak, że w przypadku problemu alkoholowego dotykającego bezpośrednio kobiet, częściej, aniżeli mężczyźni, poddają się one leczeniu. Jak już mówiliśmy mężczyźni raczej bagatelizują ten problem, lub też choroba w ich przypadku jest silniejsza od racjonalnego postrzegania własnego problemu.

Osoby dotknięte alkoholizmem ze względu na rocznik urodzenia, który rozkłada się od 1940 do lat sześćdziesiątych, wydają się być typowymi przykładami ofiar transformacji. To, na co było przyzwolenie w PRL-u, teraz staje się kategorycznie zabronione i poddane regulacji prawnej.
Z rzeczywistości, w której nie było problemu bezrobocia, pozbawionej konieczności poświęcenia się karierze zawodowej ludzie ci znaleźli się w świecie, którego normy i preferowane wartości przewyższają ich zdolności, ambicje i przyzwyczajenia. Redukcja etatów doprowadziła, że osoby starsze, nie podlegające jeszcze świadczeniom emerytalnym często ulegały degradacji społecznej, czego nierzadkim przejawem był, bądź jest alkohol. Udowadnia to struktura wykształcenia klientów ośrodka dotkniętych problemem alkoholowym. Wszyscy mężczyźni posiadali jedynie podstawowe wykształcenie, zaś wśród kobiet przeważało wykształcenie zasadnicze zawodowe. Taki poziom wykształcenia nie daje szans tym niemłodym już osobom na prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie, nazywanym podobno równych szans.

Przyczyny się krzyżują a skutkiem jest brak pracy, który dotyka wszystkich zgłaszających się do pomocy społecznej alkoholików. Tylko dwie kobiety są zarejestrowane w Urzędzie Pracy posiadając status osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, co ukazuje nam całkowity spadek ambicji życiowych osób dotkniętych omawianą dysfunkcją.

Wszyscy mężczyźni zdiagnozowani w ośrodku jako alkoholicy są rozwodnikami, prowadzącymi jednoosobowe gospodarstwo domowe. Świadczy to o zaangażowanej chorobie alkoholowej, którą dotknięte są te osoby. Dezintegracja rodziny mówi bowiem o poważnych zaburzeniach w funkcjonowaniu społecznym tych osób, których system wartości i norm stał się niemożliwym do przyjęcia przez otoczenie. Kobiety zgłaszając problem alkoholowy mogły kierować się dobrem dzieci bądź chęcią ratowania małżeństwa, gdyż większość z nich była właśnie w związkach małżeńskich. Być może instynkt macierzyński i poczucie więzi rodzinnych bardziej skłania kobiety do próby podjęcia leczenia. Istnieje również możliwość, że alkoholicy zwracają się do pomocy społecznej po pomoc materialną, którą przeznaczają jednak na alkohol. Dlatego też należy umiejętnie podejść do powyższego problemu i głównie pracą socjalną starać się go zwalczać.

70% wszystkich podopiecznych ośrodka dotkniętych dysfunkcją określaną jako alkoholizm pochodzi z rejonu Marcel. Najbardziej zagrożone ulice tego rejonu to ulica Mielęckiego, skąd pochodzą wszyscy zgłaszający się po pomoc mężczyźni, ulica Solskiego i Wieczorka. Z pozostałych rejonów zauważyć można ulice: Sokolską z rejonu Reden i Ściegiennego z Biertułtów.

Należy jednak zwrócić jeszcze raz uwagę na fakt częstego nie podawania problemu uzależnienia przez klientów ośrodka, a chęć podjęcia przez nich leczenia jest jeszcze mniejsza. Dlatego obraz tejże dysfunkcji jest bardzo nieczytelny a zebrane dane nie pokazują miarodajnie prawdziwego oblicza problemu alkoholowego.

4.8. Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Jest to kolejna dysfunkcja bardzo nielicznie reprezentowana przez wnioskodawców radlińskiego OPS. Okazuje się, że w 2002 roku jedynie trzy osoby ubiegały się o pomoc z tytułu trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, podając go jako problem główny.

Sytuacja wyjścia na wolność jest dla osoby odbywającej karę więzienia bardzo specyficzną. Brak społecznego zaufania, poczucie alienacji i napiętnowania oraz przede wszystkim ocena społeczna wypływająca w dużej mierze z popełnionych przez tą jednostkę czynów karalnych, świadczy o niezwykle trudnej, spychającej jednostkę na margines życia społecznego, sytuacji. Dlatego też osoby opuszczające zakład karny stanowią szczególną kategorię osób, naprzeciw którym wychodzi pomoc społeczna w ramach niejako dalszej resocjalizacji. Kodeks karny wykonawczy z dnia 6 czerwca 1997 roku nakłada na organy administracji rządowej i samorządu lokalnego obowiązek udzielania pomocy zarówno skazanym jak i ich rodzinom. W szczególności chodzi o pomoc materialną, medyczną, pomoc w znalezieniu zatrudnienia oraz miejsca zamieszkania.

66,7% osób ubiegających się o pomoc ze względu na powyższą dysfunkcję, stanowią urodzeni w latach pięćdziesiątych mężczyźni pozostający w konkubinacie bądź też rozwiedzeni, prowadzący jednoosobowe gospodarstwo domowe, posiadający co najwyżej wykształcenie zawodowe.

Jedyna kobieta odnotowana przez ośrodek, zgłaszająca problem w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego przez konkubina, również urodzona była na przestrzeni lat pięćdziesiątych. Pozostawała w konkubinacie z jednym dzieckiem i posiadała wykształcenie podstawowe.

Struktura zawodowa tych osób kwalifikowała ich jako nie pracujących. Tylko odnotowana kobieta pobierała zasiłek dla bezrobotnych. Potwierdza to fakt marginalizacji tychże jednostek z życia społecznego.

Osoby opuszczające zakład karny korzystające z pomocy społecznej w Radlinie pochodziły z Biertułtów i z rejonu Marcel a konkretnie z ulic: Sienkiewicza, Hallera i Czecha.

5. Współwystępowanie problemów społecznych traktowanych jako dysfunkcje główne w stosunku do pozostałych odnotowanych przez OPS w Radlinie w 2002 roku.

Do tej pory zajmowaliśmy się ogólną charakterystyką społeczno – demograficzną, zarówno mieszkańców Radlina, jak i klientów Ośrodka Pomocy Społecznej oraz poszczególnymi dysfunkcjami, ze względu na które udzielana jest pomoc. Dysfunkcje te rozważane były jako główne, co znaczy, że często współwystępowały z innymi. Dlatego istnieje potrzeba zbadania tego współwystępowania z uwagi na możliwość dostrzeżenia problemów do tej pory nie ujawnionych.
Na podstawie poniższej tabeli przedstawione zostaną związki pomiędzy poszczególnymi dysfunkcjami. Dysfunkcje te są oznaczone następującymi symbolami:

- A – alkoholizm,
- B – bezdomność,
- BE – bezrobocie,
- BO – bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego,
- D – długotrwała choroba,
- N – niepełnosprawność,
- P – potrzeba ochrony macierzyństwa,
- T – trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego

TABELA NR 71: WSPÓŁWYSTĘPOWANIE DYSFUNKCJI W STOSUNKU DO DYSFUNKCJI GŁÓWNEJ

	A	B	BE	BO	D	N	P	T	OGÓŁEM PROCENT
B,BE,D					1 1,7%				1 0,2%
B,BE,N						1 1,1%			1 0,2%
BE			26 11,4%						26 5,1%
BE,A	3 37,5%								3 0.6%
BE,B			1 0,4%						1 0,2%
BE,B,N		1 100%							1 0,2%
BE,BO			139 61%	27 25,5%					166 32,4&
BE,BO,A	3 37,5%		2 0,9%	1 0,9%					6 1,2%
BE,BO,D			12 5,3%	5 4,7%	1 1,7%				18 3,5%
BE,BO,D,N			1 0,4%		1 1,7%				2 0,4%

BE,BO,N			**5 2,2%**	**1 0,9%**		**1 1,1%**			**7 1,4%**
BE,BO,N,A			**1 0,4%**						**1 0,2%**
BE,BO,N,D			**2 0,9%**	**2 1,9%**					**4 0,8%**
BE,BO,P			**3 1,3%**	**1 0,9%**			**1 7,7%**		**5 1%**
BE,BO,T			**5 2,2%**					**3 100%**	**8 1,6%**
BE,D			**6 2,6%**						**6 1,2%**
	A	**B**	**BE**	**BO**	**D**	**N**	**P**	**T**	**OGÓŁEM PROCENT**
BE,D,A	**1 12,5%**								**1 0,2%**
BE,D,BO			**8 3,5%**		**3 5%**				**11 2,1%**
BE,N			**3 1,3%**						**3 0,6%**
BE,N,BO			**1 0,4%**	**1 0,9%**		**1 1,1%**			**3 0,6%**
BE,N,D			**1 0,4%**			**4 4,3%**			**5 1%**
BE,N,D,BO			**1 0,4%**		**1 1,7%**	**1 1,1%**			**3 0,6%**
BO				**39 36,8%**					**39 7,6%**
BO,A				**1 0,9%**					**1 0,2%**
BO,A,BE				**1 0,9%**					**1 0,2%**
BO,BE			**6 2,6%**	**1 0,9%**					**7 1,4%**
BO,BE,D			**1 0,4%**						**1 0,2%**
BO,D				**4 3,8%**	**2 3,3%**				**6 1,2%**
BO,D,N						**2 2,2%**			**2 0,4%**
BO,N						**4 4,3%**			**4 0,8%**
BO,N,D				**2 1,9%**	**1 1,7%**	**1 1,1%**			**4 0,8%**
BO,P				**1 0,9%**					**1 0,2%**
	A	**B**	**BE**	**BO**	**D**	**N**	**P**	**T**	**OGÓŁEM PROCENT**
D					**16 26,7%**				**16 3,1%**
D,A	**1 12,5%**								**1 0,2%**
D,BE			**1 0,4%**		**4 6,7%**				**5 1%**
D,BO				**6 5,7%**	**21 35%**				**27 5,3%**
D,BO,BE					**1 1,7%**				**1 0,2%**
D,N					**2 3,3%**	**7 7,5%**			**9 1,8%**

D,N,BO				**2 1,9%**		**1 1,1%**			**3 0,6%**
N						**33 35,5%**			**33 6,4%**
N,BE						**2 2,2%**			**2 0,4%**
N,BE,BO				**1 0,9%**		**1 1,1%**			**2 0,4%**
N,BO				**1 0,9%**		**10 10,8**			**11 2,1%**
N,D						**15 6,1%**			**15 2,9%**
N,D,BE,A						**1 1,1%**			**1 0,2%**
N,D,BO				**3 2,8%**	**6 10%**	**7 7,5%**			**16 3,1%**
N,P						**1 1,1%**			**1 0,2%**
P,BE			**1 0,4%**				**1 7,7%**		**2 0,4%**
	A	**B**	**BE**	**BO**	**D**	**N**	**P**	**T**	**OGÓŁEM PROCENT**
P,BE,BO			**2 0,9%**	**5 4,7%**			**2 15,4%**		**9 1,8%**
P,BO				**1 0,9%**			**9 69,2%**		**10 2%**
LICZBA PROCENT	**8 1,6%**	**1 0,2%**	**228 44,5%**	**106 20,7%**	**60 11,7%**	**93 18,2%**	**13 2,5%**	**3 0,6%**	**512 100%**

Źródło: Opracowanie własne.

BEZDOMNOŚĆ

Dysfunkcja bezdomności tylko raz pojawiła się jako główna. Wchodziła jednak w relacje z takimi dysfunkcjami jak bezrobocie i niepełnosprawność, które również charakteryzowały rozpatrywaną jednostkę. Uwidacznia nam to powody, które przyczyniają się do powstania stanu bezdomności. Są to głównie utrata pracy i niepełnosprawność. Są to również dysfunkcje przeszkadzające w wyjściu ze stanu bezdomności.

POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA

Potrzeba ochrony macierzyństwa jako główna dysfunkcja pojawiła się w ogółem 13 rodzinach. W 69,2% przypadków, odnotowano również bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, co się ściśle ze sobą łączy a w 15,4% przypadków również i bezrobocie. W jednym przypadku wszystkie powyższe dysfunkcje nachodziły na siebie.

BEZROBOCIE

Jako główna dysfunkcja bezrobocie obejmowało 228 rodzin czyli 44,5% wszystkich korzystających z pomocy OPS w Radlinie. Najczęściej problem ten współwystępował z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, co charakteryzowało 61% wnioskodawców. Istotnymi wydają się też być relacje współwystępowania bezrobocia łącznie z bezradnością i długotrwałą chorobą (5,3%) oraz bezradności z niepełnosprawnością (2,2%) czy też bezradności z trudnością przystosowania się do życia po opuszczeniu zakładu karnego (2,2%). Zapewne powyższe dysfunkcje tworzą nam obraz przyczyn powstawania bezrobocia jak i też jego następstw.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Niepełnosprawność pojawiła się w 93 rodzinach jako dysfunkcja główna, co stanowiło 18,2% rodzin wszystkich wnioskodawców. Najczęściej dysfunkcja ta współwystępowała z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (10,8%) oraz z długotrwałą chorobą (6,1%). Istotnym wskaźnikiem jest też skrzyżowanie niepełnosprawności z bezrobociem i długotrwałą chorobą. Dane te potwierdzają pokrewność tych dysfunkcji pokazując, że często długotrwała choroba zamienia się w niepełnosprawność.

DŁUGOTRWAŁA CHOROBA

Długotrwała choroba jako główna dysfunkcja pojawiła się w 60 rodzinach objętych pomocą społeczną. Najczęściej, co wynika ze specyfiki tej dysfunkcji, łączyła się z bezradnością stanowiąc w takiej konfiguracji 35% wszystkich przypadków. 10% przypadków charakteryzowało połączenie tej dysfunkcji z niepełnosprawnością i bezradnością. Istotnym wydaje się również współwystępowanie długotrwałej choroby z bezrobociem (6,7%).

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Po bezrobociu była to najczęściej występująca dysfunkcja główna. Stanowiła ona 20,7% wszystkich korzystających z pomocy ośrodka gospodarstw. Najczęściej współwystępowała ona z bezrobociem stanowiąc 25,5% wszystkich przypadków bezradności. Duże znaczenie wydaje się mieć również pokrywanie się tej dysfunkcji z bezrobociem i potrzebą ochrony macierzyństwa (4,7%) oraz różnych układów z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą.

ALKOHOLIZM

Dysfunkcja ta obejmowała zaledwie osiem rodzin. Jednak pomimo nikłego udziału alkoholizmu jako dysfunkcji głównej w ogólnej zbiorowości klientów OPS, występuje ona często jako dysfunkcja pokrewna. Najczęściej pojawia się wspólnie z bezrobociem oraz bezrobociem łącznie z bezradnością (po 37,5%), następnie z bezrobociem i długotrwałą chorobą. Nie należy jednak zapominać, że pojawia się ona również przy takich dysfunkcjach jak bezradność (2,7%) czy niepełnosprawność (1,1%).

TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU SIĘ DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO

Powyższa dysfunkcja również nie należy do dominujących w radlińskim OPS. Stanowi tylko 0,6% ogółu klientów. Jako główna dysfunkcja współwystępuje najczęściej z bezrobociem i bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Łączne występowanie tych dysfunkcji jest można powiedzieć nierozłączne, gdyż występuje we wszystkich przypadkach.

Jak widzimy częstym zjawiskiem jest nakładanie się na siebie poszczególnych dysfunkcji. W zależności od przypadku, raz dana dysfunkcja jest przyczyną, innym razem skutkiem innych dysfunkcji.

6. Przestrzenna dystrybucja problemów społecznych w Radlinie w 2002 roku.

Jak już wspomnieliśmy, integralną częścią zobrazowania zagrożeń społecznych mieszkańców miasta jest budowanie map problemów i zjawisk społecznych. W społeczeństwie przechodzącym istotne przemiany zarówno w sferze politycznej, ekonomiczno – gospodarczej, jak i kulturowej obserwuje się znaczny wzrost zjawisk dewiacyjnych oraz ich krańcowej formy, patologii społecznej. Dlatego „pod pojęciem dystrybucji przestrzennej należy rozumieć, nie tylko sam fakt lokalizacji konkretnej grupy zjawisk w danym roku badania, ale też jej ewentualne przemieszczenia w kolejnych latach, jeśli ich obserwacja będzie kontynuowana, co wydaje się być warunkiem koniecznym dla realności i efektywności działań planistycznych odnośnie rozwiązywania i profilaktyki niepożądanych społecznie zjawisk".

Uzyskane dane pozwoliły nam na przygotowanie punktowej mapy, obrazującej poszczególne, omawiane przez nas dysfunkcje społeczne i ich rozmiary. Mapa przedstawia przestrzenną dystrybucję miejsc zamieszkania klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie w 2002 roku. Indeks wszystkich użytych przy konstrukcji mapy symboli, określających poszczególne dysfunkcje podopiecznych ośrodka, zamieszczono w jej legendzie.

Dla możliwości dokonania szczegółowej analizy problemów społecznych z uwzględnieniem ich przestrzennego rozmieszczenia podzielono miasto Radlin na pięć cechujących się specyficzną charakterystyką rejonów: Biertułtowy, Marcel, Głożyny, Reden i Obszary.

Z danych ośrodka wynika, że najwięcej świadczeniobiorców pochodzi z rejonu Marcel, co stanowi 41,4% wszystkich korzystających z pomocy. Drugim pod względem zagęszczenia problemów społecznych jest rejon Biertułtowy, najbardziej zaludniona część miasta, skąd pochodzi 33,4% podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej. W obrębie pozostałych rejonów miasta rozmieszczenie problemów społecznych jest proporcjonalne do liczby mieszkańców. Są to Głożyny (12,5% podopiecznych ośrodka), Reden (7% podopiecznych ośrodka) i Obszary (5,7% podopiecznych ośrodka).

Dokładny rozkład ludności objętych pomocą społeczną ze względu na miejsce zamieszkania widoczny jest w tabelach nr 15 i 16 na stronie 21 tejże diagnozy, gdzie widoczny jest udział procentowy klientów OPS w ogólnej liczbie mieszkańców z poszczególnych ulic.

Kierując się powyższymi wnioskami oczywistym jest, że najbardziej zagrożonym dezorganizacją rejonem jest Marcel. To właśnie na jego obszarze najczęściej występują takie dysfunkcje jak: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego czy alkoholizm. Należy zwrócić uwagę, że nie jest to najbardziej zaludniony obszar miasta. Pod tym względem znajduje się na trzecim miejscu po Biertułtowach i Głożynach. O degradacji społecznej decydują tu bowiem inne czynniki. Wyszczególniony rejon, nazwany od funkcjonującej na jego terytorium kopalni

Marcel, ma szczególny, przemysłowy charakter. W większości na jego architekturę składa się stare górnicze osiedle, z którego to pochodzi najwięcej klientów radlińskiego OPS. Są to głównie ulice: Mielęckiego, Korfantego, Solskiego, Wieczorka, Czecha, Dworcowa, Irysowa. „Familoki" są najczęściej zamieszkiwane przez zubożałą ludność, w większości niepracującą, często przesiedlaną w wyniku eksmisji z innych rejonów czy nawet miast. Zagęszczenie ludności z najniższych warstw społecznych zawsze odbija się na charakterystyce miejsca jej zamieszkania. Zdegradowaną, niejako odizolowaną od pozostałej części miasta ludność, otacza równie zdegradowany pod względem ekologicznym obszar. Osiedle górnicze, które zaliczane jest prawie w całości do zabytków architektury śląskiej, raczej odstrasza potencjalnych amatorów historii. Dlatego teren ten jak żaden inny wymaga rewitalizacji i to nie tylko w sferze odnowy budynków i dróg, ale przede wszystkim w sferze społecznej. Społeczność zamieszkująca ten teren jest bowiem najbardziej zmarginalizowaną, bądź zagrożoną marginalizacją, grupą społeczną miasta.

Drugim rejonem, z którego pochodzi jedna trzecia świadczeniobiorców radlińskiego OPS są Biertułtowy. Jest to obszar w większości charakteryzujący się pokomunistycznym budownictwem. Zamieszkiwane przez większość ludności miasta blokowiska, podobnie jak osiedla robotnicze, charakteryzują się dziś dużą dezorganizacją. Są to głównie ulice: Hallera, Damrota, Findera, Sienkiewicza, Ściegiennego czy Rogozina. Pomimo mniejszej degradacji ekologicznej i położenia centralnego istnieje tu duże zagrożenie szczególnie dysfunkcjami: bezrobocia, niepełnosprawności, czy długotrwałej choroby oraz bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego odsetek osób ubiegających się o pomoc ze względu na ochronę macierzyństwa.

Trzecim rejonem o dosyć istotnym odsetku klientów OPS są zagospodarowane głównie przez domy jednorodzinne Głożyny. Reprezentują go głównie ulice: Rymera, Kominka, Głożyńska, Nałkowskiej czy Napierskiego.

Obszary i Reden jako rejony miasta są w podobnej ilości reprezentowane w Ośrodku. Są to dzielnice charakteryzujące się również osiedlami domków jednorodzinnych. Wyjątkiem jest położone na zdegradowanym ekologicznie terenie osiedle Mikołajczyka, skąd aż 18,5% wszystkich mieszkańców objętych jest pomocą społeczną. Obszary, podobnie jak Marcel wymagają rewitalizacji, szczególnie w perspektywie odchodzenia od monokultury górniczej postulowanej przez miasto, która na tych terenach odbiła największe piętno.

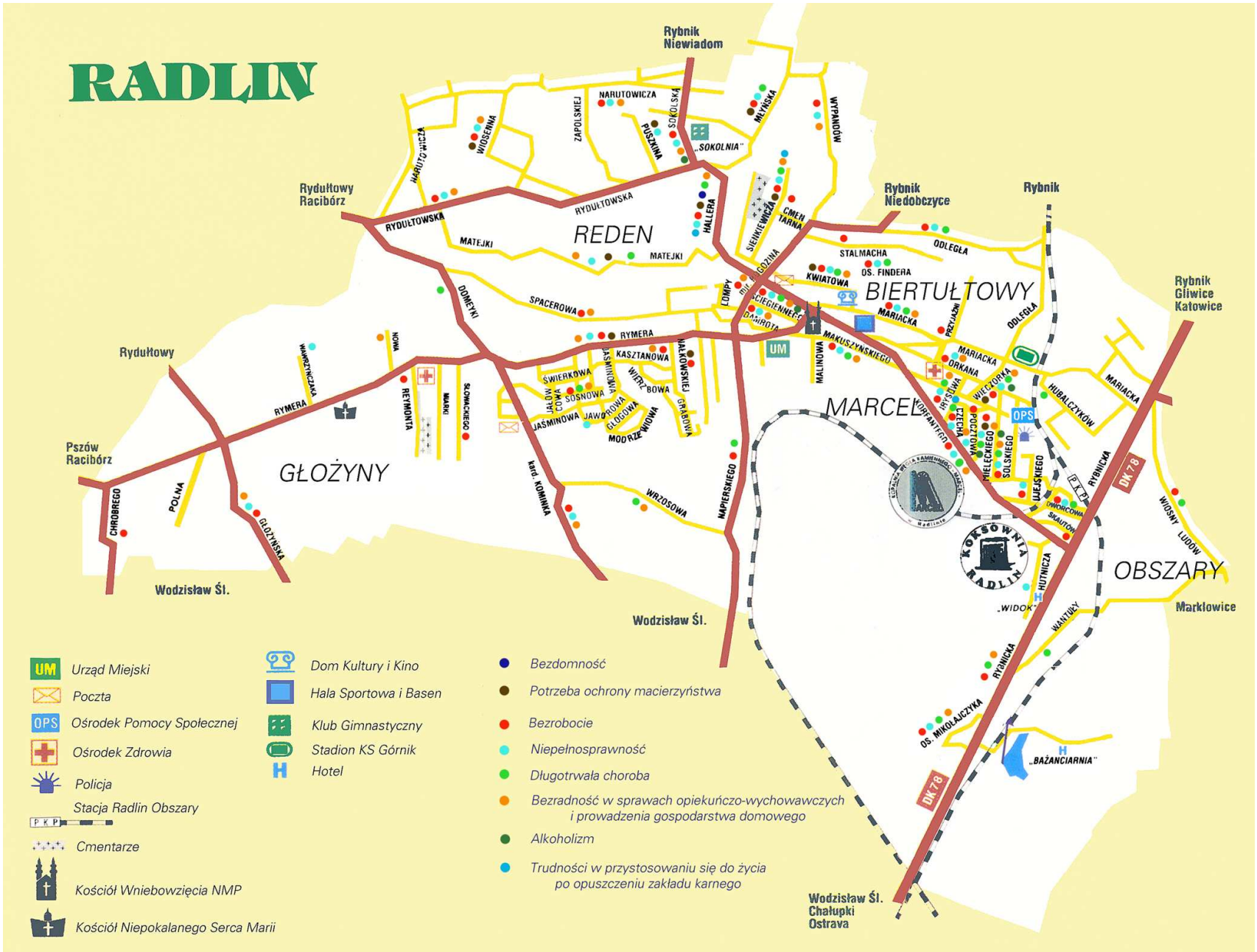
RADLIN
Rybnik Niewiadom
Rydułtowy Racibórz
Rybnik Niedobczyce
Rybnik
Rybnik Gliwice Katowice
Rydułtowy
Pszów Racibórz
Wodzisław Śl.
Wodzisław Śl.
Wodzisław Śl. Chałupki Ostrava
Marklowice
REDEN
BIERTUŁTOWY
MARCEL
GŁOŻYNY
OBSZARY
KOKSOWNIA RADLIN
„SOKOLNIA"
„WIDOK"
„BAŻANCIARNIA"
UM
OPS
DK 78
Urząd Miejski
Poczta
Ośrodek Pomocy Społecznej
Ośrodek Zdrowia
Policja
Stacja Radlin Obszary
Cmentarze
Kościół Wniebowzięcia NMP
Kościół Niepokalanego Serca Marii
Dom Kultury i Kino
Hala Sportowa i Basen
Klub Gimnastyczny
Stadion KS Górnik
Hotel
Bezdomność
Potrzeba ochrony macierzyństwa
Bezrobocie
Niepełnosprawność
Długotrwała choroba
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego
Alkoholizm
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego

7. Przesłanki do utworzenia Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Społecznych wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015, Powiatu Wodzisławskiego oraz miasta Radlin.

Diagnoza problemów społecznych miasta Radlin, ze względu na swój specyficzny charakter, może przyczynić się do tworzenia konkretnych celów w ramach Strategii Rozwoju Miasta, szczególnie w sferze rozwiązywania problemów społecznych. Rzetelnie zebrane dane i szczegółowa analiza, wykazują obszary życia codziennego zagrożone społeczną dezorganizacją.

Ze względu na specyficzne cele, charakteryzujące politykę społeczną, diagnoza problemów społecznych szczególnie może przyczynić się do tworzenia strategii w ramach polityki ludnościowej, rodzinnej, mieszkaniowej, w dziedzinie zatrudnienia, ochrony zdrowia, kultury, oświaty oraz społecznego zabezpieczenia i przeciwdziałania zjawiskom dezorganizacji i patologii społecznej oraz marginalizacji życia społecznego.

Przy konstruowaniu Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Społecznych należy pamiętać o potrzebie koordynacji działań z programami rozwojowymi powiatu jak i województwa. Należy również uwzględnić wszystkie podmioty działające w obszarze pomocy społecznej na terenie miasta.

7.1 Przesłanki do Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Społecznych wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015.

W ramach rozwoju cywilizacyjnego regionu, tworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców istnieje potrzeba realizacji programu, nazywanego przez Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015, „priorytetem B", który można określić jako „umacnianie solidarności i więzi międzyludzkich, poprawa stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców".

Wspomniany „priorytet B" określa szczególnie kierunki działań przeciwstawiających się procesowi marginalizacji. Dokument ten mówi, że „rozwój gospodarczy regionu musi być ściśle powiązany z polepszeniem jakości życia mieszkańców. Przyjazne warunki życia oznaczają powszechny i dobry dostęp mieszkańców do: opieki zdrowotnej, systemu pomocy społecznej, mieszkań, instytucji kultury, sportu i rekreacji oraz zapewnienie bezpieczeństwa zarówno socjalnego, jak i publicznego. Wspieranie grup zagrożonych marginalizacją i patologią społeczną jak np. długotrwale bezrobotni, ludzie starsi i bezdomni, czy opuszczający zakłady penitencjarne pozwoli na ograniczenie tych niekorzystnych zjawisk. Dlatego też należy wspierać zarówno działania instytucjonalne, jak i inicjatywy mieszkańców w organizacji pomocy społecznej. Realizacja tych działań pozwoli na wyrównywanie szans rozwoju zawodowego oraz awansu materialnego środowisk oraz grup zmarginalizowanych lub zagrożonych marginalizacją. Działania te będą miały wpływ na umacnianie solidarności i więzi międzyludzkich oraz przyczynią się do kształtowania postaw prorodzinnych i prospołecznych. Do polepszenia jakości życia w regionie przyczyni się tworzenie warunków do powstawania ośrodków specjalistycznych o europejskim standardzie, podwyższenia standardu ośrodków lecznictwa specjalistycznego (...) Niezbędne jest również podjęcie działań mających na celu poprawę warunków mieszkaniowych. Rewitalizacja centrów miast, tworzenie nowych dzielnic mieszkaniowych na terenach nie zdegradowanych ekologicznie dostępnych dla wszystkich grup społecznych doprowadzi do wzrostu ilości i jakości mieszkań na terenie województwa".

Jak widzimy wszystkie te uwarunkowania i cele wiążą się z zagrożeniem marginalizacją grup społecznych. Z tego ogólnego zarysu strategii rozwoju można wyodrębnić trzy zasadnicze cele strategiczne.

1. Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy społecznej.

   Kierunki działań:

   - monitorowanie zjawisk wykluczenia, marginalizacji i patologii społecznych,
   - stworzenie sieci współpracy instytucji pomocy społecznej,
   - tworzenie warunków dla rozwoju samoorganizacji świadczenia pomocy społecznej
   - zmiana formy i efektywności świadczenia pomocy społecznej
   - podejmowanie i wspieranie działań wywołujących i wspierających rozwój usług opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

2. Poprawa warunków mieszkaniowych.

   Kierunki działań:

   - rozwój programowych działań zmierzających do odnowienia i rewitalizacji centrów miast,
   - rozwój w dzielnicach zdegradowanych urbanistycznie, w ramach działań o charakterze globalnym, działań mających na celu renowację mieszkalnictwa jak również budowę nowych mieszkań,
   - wsparcie inicjatyw lokalnych zmierzających do podniesienia standardów substancji mieszkaniowej oraz zwiększenia ilości zasobów mieszkaniowych,
   - wspieranie budowy nowych mieszkań na nowych terenach,
   - tworzenie systemu wsparcia finansowania budownictwa mieszkaniowego.

3. Wzmocnienie trwałości rodziny, wspierania jej rozwoju, wyrównywania szans różnych typów rodzin, a także aktywizacja i integracja społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin.

   Kierunki działań:

   - monitorowanie sytuacji i problemów rodzin w regionie,
   - wypracowanie metod aktywizacji społeczności lokalnych służących wzmacnianiu rodziny,
   - opracowanie programów profilaktycznych przeciwdziałających niekorzystnym zjawiskom w rodzinach,
   - wspieranie poradnictwa rodzinnego,
   - wspieranie zastępczych rodzinnych form opieki nad dzieckiem,
   - inicjowanie tworzenia szkół dla rodziców.

Aby zrealizować cele umacniania solidarności i więzi międzyludzkich, poprawy stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

- współpraca na rzecz osób i grup społecznych zagrożonych marginalizacją,
- opracowanie programu „małych ulepszeń" stanu technicznego zasobów mieszkaniowych,
- udział w realizacji programów zwiększających bezpieczeństwo publiczne,
- organizowanie konferencji i spotkań w grupach roboczych dla przedstawicieli samorządów, powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz innych podmiotów prowadzących działania prorodzinne,
- uaktualnianie informatora o instytucjach, placówkach i stowarzyszeniach świadczących pomoc w gminach i powiatach,
- powołanie Śląskiego Forum na Rzecz Bezpieczeństwa Obywateli,
- wsparcie dla zorganizowania w Katowicach, Bielsku – Białej, Częstochowie i Rybniku Ośrodków Konsultacyjnych Pomocy dla Ofiar Przestępstw.

7.2. Przesłanki wynikające ze Strategii Rozwoju Powiatu Wodzisławskiego do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

„Powiat Wodzisławski miejscem ludzi spokojnych o swoją przyszłość, miejscem bogatym w inwestycje, z rozwiniętą turystyką, minimalnym bezrobociem, kwitnącym rolnictwem i bardzo dobrze rozwiniętym sektorem MSP". Tak przedstawia się wizja Powiatu Wodzisławskiego zawarta w Strategii Rozwoju Powiatu Wodzisławskiego. Strategia ta „oznacza koncepcję funkcjonowania w dłuższym okresie czasu, tj. w perspektywie do 2010 - 2015 roku. Zawiera ona główne cele rozwojowe powiatu oraz sposoby prowadzące do ich realizacji. Strategia koncentruje się na podstawowych i najważniejszych problemach powiatu, warunkujących jego rozwój społeczny i gospodarczy". Strategia rozwoju wypracowała naczelną misję, przed której realizacją stoi Powiat Wodzisławski a jest to „oferowanie warunków godnego życia oraz rozwoju intelektualnego i materialnego mieszkańców w oparciu o rozwój społeczno – gospodarczy".

Działania zostały podzielone na kilka obszarów, a interesujące nas ze względu na tematykę społeczną poddamy szczegółowej analizie.

Cele strategiczne dotyczące obszaru edukacji:

1. Wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży ze wszystkich środowisk społecznych obejmujących kompleks działań pozwalających młodzieży z różnych środowisk na równy start życiowy uwarunkowany poziomem wykształcenia (bez względu na status finansowy rodziców).
    - stworzenie możliwości zdobycia wykształcenia wyższego dla młodzieży, która nie ma warunków studiowania poza Wodzisławiem Śl.
    - stworzenie efektywnych systemów stypendialnych: powiatowego i zharmonizowanych z nim lokalnych systemów w poszczególnych gminach i miastach,
    - Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w miejscu zamieszkania z uwzględnieniem aspektów edukacyjnych,
    - Opracowanie systemu wspierającego kształcenie na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej uczniów z rodzin najuboższych.
2. Dostosowanie kierunków i struktury kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy obejmujące szereg działań edukacyjnych stwarzających większe szanse dla młodzieży i dorosłych w znalezieniu pracy.
    - określenie kierunków kształcenia w korelacji z prognozowanymi kierunkami rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu,
    - wypracowanie systemu bieżącego monitorowania – wprowadzania zmian profili kształcenia w odniesieniu do krótkoterminowej prognozy sytuacji gospodarczej i oczekiwań podmiotów gospodarczych,

- kształcenie specjalistów w zakresie handlu i usług zdolnych do samozatrudniania,
- utrzymanie w ofercie edukacyjnej szkół technicznych o dobrym poziomie kształcenia,
- rozszerzenie działalności Centrum Kształcenia Praktycznego,
- stworzenie ogólnodostępnych szkół językowych dla różnych grup wiekowych,
- stworzenie szansy podnoszenia poziomu kształcenia dorosłych w oparciu o szkoły sektora publicznego lub szkoły kontrolowane przez STO.

3. Wspieranie rozwoju szkolnictwa wyższego obejmujące kompleks działań prowadzących do powołania na terenie powiatu szkół wyższych lub lokalizacji filii wyższych uczelni.
   - utworzenie wyższej szkoły typu uniwersyteckiego z kierunkami humanistycznymi i społecznymi,
   - współpraca władz oświatowych z samorządem powiatowym w kierunku koncepcji tworzenia filii szkół wyższych,
   - stworzenie warunków do realizowania studiów podyplomowych na bazie filii szkół wyższych,
   - propagowanie wśród młodzieży potrzeby podnoszenia poziomu wykształcenia,
   - otwieranie nowych kierunków kształcenia wyższego, konkurencyjnych wobec istniejących w powiatach ościennych i w regionie,
   - nawiązanie współpracy z ośrodkiem akademickim mającym powstać w Rybniku.
4. Optymalizacja kierunków i metod nauczania obejmująca kompleks działań prowadzących do rozszerzenia oferty edukacyjnej oraz podniesienia jakości procesów dydaktycznych.
   - określenie odpowiednich wymogów dotyczących ilości i jakości kadry pedagogicznej,
   - opracowanie programu zajęć pozalekcyjnych mających na celu poszerzenie wiedzy i zainteresowań ukierunkowanych na rozwój najzdolniejszych,
   - zwiększenie w szkołach liczby godzin w zakresie języków obcych i informatyki,
   - wprowadzenie klas profilowanych (m.in. muzyczne, artystyczne) na poziomie szkół ponadgimnazjalnych,

- podnoszenie jakości kształcenia w szkołach podstawowych, gimnazjach i w szkołach ponadgimnazjalnych poprzez wprowadzenie powiatowego systemu rankingu szkół, oceny pracy nauczycieli i zasad ich premiowania,
- wprowadzenie do programów nauczania w ostatnich klasach szkół ponadgimnazjalnych elementów przygotowujących do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej,
- realizacja treści programowych w formach łączących nauczanie teoretyczne z praktycznym,
- upowszechnienie poziomu wykształcenia średniego oraz specjalizacji w określonym zawodzie poprzez szeroką ofertę szkół policealnych,
- wykreowanie w powiecie wzorcowego liceum ogólnokształcącego,
- stworzenie sprawnego systemu dokształcania nauczycieli. Utworzenie Powiatowego Ośrodka Doradztwa i Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli,
- rozszerzenie oferty w zakresie kultury fizycznej i wypoczynku dla młodzieży,
- dążenie do uzyskania przez szkoły „Znaku Interklasa".

5. Rozwijanie idei demokracji i integracji europejskiej obejmujące współpracę międzynarodową szkół, uczestnictwo w Europejskich Programach Edukacyjnych oraz korzystanie z funduszy i programów unijnych.
    - uczestnictwo w Europejskich Programach Edukacyjnych,
    - rozszerzenie współpracy międzynarodowej pomiędzy szkołami,
    - opracowanie systemu korzystania z funduszy i programów unijnych (m.in. Program Leonardo Da Vinci, Sokrates, „Młodzież dla Europy", Fundacja im. Stefana Batorego),
6. Tworzenie warunków do efektywnego funkcjonowania oświaty obejmujące zapewnienie odpowiedniej bazy materialnej, uspołecznienia nadzoru nad szkołami oraz pomocy pedagogicznej i poradnictwa psychologicznego.
    - zabezpieczenie odpowiedniej bazy materialnej dla placówek oświatowych,
    - utworzenie Rad Szkół jako czynnika wpływającego na uspołecznienie funkcjonowania szkół,
    - stworzenie systemu pomocy pedagogicznej i poradnictwa psychologicznego wychodzących poza problemy szkolne,

- przeprowadzenie prac inwestycyjnych i remontowych na obiektach szkolnych w celu poprawy stanu technicznego szkół ze szczególnym uwzględnieniem zmniejszeniem kosztów energii,
- opracowanie i wdrożenie programu rozbudowy i modernizacji obiektów sportowych,
- opracowanie systemu umożliwiającego obniżenie kosztów dojazdu młodzieży do szkół.

Cele strategiczne dotyczące obszaru ogólnie uwzględniającego społeczeństwo.

1. Opracowanie efektywnego programu aktywnego przeciwdziałania bezrobociu obejmującego działania łagodzące doraźnie problemy bezrobocia, przekwalifikowanie bezrobotnych oraz tworzenie warunków do samozatrudnienia.
    - stworzenie we wszystkich instytucjach działających w Powiecie Wodzisławskim Systemu Rotacyjnych Miejsc Pracy dla absolwentów szkół wyższych,
    - Utworzenie Powiatowego Ośrodka Poradnictwa Zawodowego i Informacji przy Powiatowym Urzędzie Pracy,
    - Opracowanie i wdrożenie programu „Wolontariat" dla młodzieży w wieku 18-24 lata – nabycie praktycznych umiejętności i doświadczenia zawodowego służących wyrównywaniu szans na rynku pracy oraz zaliczenia stażu,
    - Wypracowanie systemu efektywnego współdziałania szkół, podmiotów gospodarczych oraz PUP w zakresie planowania struktury kształcenia dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku Pracy,
    - utworzenie Społecznego Biura Karier Zawodowych,
    - zorganizowanie Młodzieżowego Biura Pracy zajmującego się organizowaniem prac dla młodzieży,
    - podejmowanie działań mających na celu zwiększenie środków PUP na aktywne formy przeciwdziałaniu bezrobociu,
    - rozszerzenie skali i zasięgu przekwalifikowań zawodowych oraz dokształcania zawodowego,
    - współpraca GAP i PUP w zakresie aktywizacji zawodowej byłych pracowników kopalni.

2. Stworzenie zintegrowanego systemu bezpieczeństwa publicznego obejmującego kompleks działań w sferze materialnej i organizacyjnej zwiększających bezpieczeństwo publiczne oraz opracowanie i wdrożenie programu współpracy społeczeństwa i policji w zakresie prewencji.
    - utworzenie Centrum Wezwań Ratowniczych wszystkich służb w zakresie bezpieczeństwa publicznego działających na terenie powiatu,
    - zwiększenie środków finansowych na służby porządkowe i służby ratownicze,
    - usprawnienie pracy i podniesienie efektywności działań policji i straży miejskiej,
    - wdrożenie i realizacja programu „Bezpieczny Powiat",
    - edukacja społeczeństwa w celu uświadomienia praw i obowiązków względem prawa,
    - monitorowanie za pomocą kamer miejsc szczególnie zagrożonych,
    - organizacja kursów samoobrony dla mieszkańców.
3. Inicjowanie działań ukierunkowanych na ograniczenie zjawisk w zakresie patologii społecznych obejmuje intensyfikację działań związanych z przeciwdziałaniem negatywnym zjawiskom społecznym.
    - zwiększenie nadzoru policji nad imprezami masowymi i dyskotekami,
    - utworzenie Powiatowego Zespołu Profilaktyki Uzależnień (w tym m.in. klub AA, telefon zaufania),
    - pomoc rodzinom dysfunkcjonalnym poprzez utworzenie Regionalnego Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Banku Żywności.
4. Usprawnienie funkcjonowania i zwiększenie efektywności służby zdrowia i pomocy społecznej obejmuje kompleks działań służących poprawie jakości pracy i dostępności służby zdrowia oraz poprawie stanu jej bazy materialnej. Obejmuje również szereg działań na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych i samotnych, sierot oraz upośledzonych.
    - zorganizowanie Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego i organizacja świetlic dla dzieci oraz mieszkań chronionych dla osób usamodzielnionych,
    - dążenie do utworzenie sieci domów seniora dla społeczeństwa powiatu, a także świadczenia usług na zewnątrz,
    - utworzenie Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
    - zorganizowanie Regionalnego Hospicjum w porozumieniu z innymi powiatami,
    - organizacja ośrodków pobytu dziennego dla ludzi starszych i samotnych,

- rozwój rodzinnej opieki zastępczej poprzez utworzenie banku rodzin zastępczych, pogotowi opiekuńczych oraz rodzinnych domów dziecka,
- wypracowanie systemu kryteriów kwalifikowania osób do korzystania z różnych form pomocy społecznej,
- stworzenie profesjonalnej służby socjalnej koordynującej wszystkie formy pomocy społecznej w oparciu o strukturę Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- powołanie instytucji Pełnomocnika ds. Problemów Osób Niepełnosprawnych w powiecie,
- propagowanie wiedzy o prawach pacjenta przysługujących obywatelowi w zakresie korzystania z usług uspołecznionej służby zdrowia,
- poprawa organizacji i funkcjonowania szpitali i przychodni oraz częściowa realizacja programu prywatyzacyjnego,
- działania profilaktyczne w obszarze ochrony zdrowia,
- otwarcie ośrodka dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- umożliwienie korzystania z fachowej opieki medycznej osobom obłożnie i przewlekle chorym,
- ułatwienie dostępu do badań profilaktycznych,
- stworzenie warunków i motywacji do podnoszenia poziomu kwalifikacji personelu służby zdrowia,
- doposażenie placówek służby zdrowia w specjalistyczną aparaturę medyczną, w tym m.in.. finansowanych ze źródeł zewnętrznych,
- dostosowanie obiektów medycznych dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- opracowanie Programów Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla powiatu i poszczególnych gmin, zgodnie zapotrzebowaniem wynikającym z danych epidemiologicznych (lata 2001-2003),
- tworzenie programów zdrowotnych, finansowanych ze środków zewnętrznych (narodowe programy zdrowia, programy promocji zdrowia finansowane ze środków Banku Światowego),
- promowanie zdrowego stylu życia.

5. Organizacja czasu wolnego obejmująca organizowanie działań środowiskowych związanych z popularyzacją kultury oraz ofertą spędzania wolnego czasu.
   - organizowanie imprez kulturalno -rozrywkowo – oświatowych,
   - promowanie aktywnych zachowań w dziedzinie sportu, kultury i sztuki,

- współpraca z gminami w dziedzinie ustalania kalendarza imprez kulturalno-oświatowych.

6. Stymulowanie wysokiego poziomu integracji społecznej obejmującej odbudowę więzi społecznych oraz kształtowanie postaw przywiązania do „małej ojczyzny".
   - przywrócenie tradycji imprez integrujących społeczność lokalną,
   - kształtowanie postaw przywiązania do „małej ojczyzny",
   - podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie ważniejszych spraw związanych z regionem,
   - publikacja informatorów regionalnych,
   - stworzenie warunków aktywizujących działania poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu.

Cele strategiczne uwzględniające obszar infrastruktury społecznej a w tym relacje władza – społeczeństwo.

1. Rozszerzenie form i płaszczyzn dialogu społecznego obejmujące zacieśnienie kontaktów współpracy pomiędzy władzą, społeczeństwem i partnerami społecznymi oraz usprawnienie informacji o działaniach władzy.
   - zainicjowanie instytucjonalnej współpracy „władza-partie polityczne-organizacje społeczne",
   - poszerzanie form dialogu społecznego,
   - wypracowanie efektywnych form przekazywania informacji o działaniach władzy za pośrednictwem massmediów.
2. Ożywienie współpracy regionalnej i międzynarodowej obejmującej poszerzenie form tej współpracy oraz tematyki, jak również nawiązanie bliższych kontaktów z regionami w innych krajach Europy.
   - poszerzenie zakresu porozumienia podpisanego w ramach Subregionu Zachodniego,
   - określenie modelu i celów współpracy międzynarodowej,
   - rozszerzenie współpracy gospodarczej i kulturalno-oświatowej w ramach Euroregionu Silesia,
   - ożywienie współpracy gospodarczej z powiatami i gminami Północnej Nadrenii-Westfalii, z Okresem Karwina w Republice Czeskiej,
   - nawiązanie współpracy z Polsko-Ukraińską Izbą Gospodarczą.

3. Zwiększenie skuteczności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych obejmujące koordynację działań w zakresie pozyskiwania środków pomocowych.
    - koordynacja działań władz samorządowych powiatu w zakresie pozyskiwania środków pomocowych.
4. Wypracowanie miarodajnych kryteriów gospodarowania funduszami publicznymi.
    - koordynacja działań różnych instytucji świadczących usługi w zakresie pomocy społecznej,
    - wdrożenie metod oceny efektywności wydatkowania pieniędzy publicznych.

7.3. Przesłanki do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynikające ze Strategii Rozwoju Radlina.

„Opracowana w ramach przedmiotowego Studium strategia rozwoju przestrzennego Radlina stanowi prognozę długookresowej polityki przestrzennej miasta, określającą sposoby osiągania wyznaczonych celów rozwoju, w jakim są one uzależnione od zagospodarowania przestrzennego". Jak więc widzimy strategia rozwoju miasta Radlin nie skupia się bezpośrednio na problemach społecznych co zwiększa wartość przeprowadzonej diagnozy tych problemów. Wiedza dotycząca obszarów i przyczyn dezorganizacji społecznej przyczynić się może do spełnienia, określonej w powyższej strategii, wizji miasta. „Radlin – miasto atrakcyjne dla mieszkańców i inwestorów, o zróżnicowanej gospodarce, czerpiące korzyści z dynamicznych wewnętrznych przemian oraz położenia w sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich".

Podstawowym celem rozwoju miasta jest „stworzenie podwalin procesu transformacji miasta z ośrodka górniczego w nowoczesny, sprawnie funkcjonujący organizm miejski, zapewniający swym mieszkańcom bezpieczne i atrakcyjne warunki życia". Jak mówi strategia rozwoju, „przyszłość miasta nie może być zatem wiązana w dalszym ciągu prawie wyłącznie z górnictwem. W tej sytuacji najważniejszym zadaniem gminy jest wyprowadzenie Radlina z okresu monokultury górniczej poprzez poszukiwanie i tworzenie nowych podstaw witalności miasta, w tym nowych miejsc pracy, efektywnie wykorzystując w tym celu – tkwiące w silnych stronach miasta i zewnętrznych szansach – możliwości rozwojowe".

Rozwój miasta będzie zatem uzależniony od realizacji poszczególnych celów strategicznych:

- aktywizacja rozwoju usług i nowoczesnych technologicznie gałęzi wytwórczości w celu uzyskania nowych miejsc pracy, zwiększenia dochodów mieszkańców i budżetu gminy z wykorzystaniem atrakcyjnych inwestycyjnie terenów rozwojowych miasta, dogodnego położenia Radlina w sferze funkcjonalnej regionu oraz możliwości restrukturyzacji istniejącego majątku,
- wzrost aktywności miasta – jako konkurencyjnego w stosunku do sąsiednich ośrodków miejsca zamieszkania oraz realizacji w zakresie dostępności miejsc pracy, usług publicznych, sportu i rekreacji,
- zapewnienie warunków do sprawnego funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i komunikacji,
- ochrona zachowanych i rewitalizacja zdegradowanych walorów przyrodniczych.

W celu osiągnięcia wyżej wymienionych celów rozwoju miasta strategia zakłada realizację następujących strategicznych programów rozwojowych:

1. W zakresie aktywizacji gospodarczej miasta:
   - wschodnia strategiczna strefa rozwojowa (usługi komercyjne, park przemysłowy),
   - zachodnia strefa drobnego biznesu,
   - strefa restrukturyzacji górnictwa „Marcel”,
   - północna strategiczna strefa rozwojowa (ul. Sokolska – Rydułtowska) – usługi komercyjne.
2. W zakresie wzrostu atrakcyjności miasta poprzez kształtowanie reprezentacyjnych przestrzeni Publicznych:
   - strefa centralna „Starego Śródmieścia”,
   - strefa centralna „Głożyny”.
3. W zakresie wzrostu atrakcyjności miasta poprzez rozwój budownictwa mieszkaniowego:
   - programy budowy jednorodzinnych osiedli mieszkaniowych (Reden, Głożyny, Obszary),
   - program rewitalizacji osiedla robotniczego KWK „Marcel”.
4. W zakresie wzrostu atrakcyjności miasta poprzez dalszy rozwój w dziedzinie rekreacji i rozrywki:
   - rewitalizacja ośrodka rekreacji i rozrywki „Bażanciarnia”,
   - ośrodek rekreacyjny – Park Leśny Obszary.
5. W zakresie rozwoju układu komunikacyjnego:
   - modernizacja i rozbudowa głównych elementów podstawowego układu drogowo – ulicznego,
   - budowa trasy relacji DK nr 91 – centrum – średnicowa regionalna,
   - rozwój sieci dróg lokalnych i dojazdowych,
   - budowa systemu ścieżek rowerowych.

Jak widać jest to typowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta. Biorąc pod uwagę fakt, iż został on opracowany w roku 2000, należy stwierdzić, że istnieje ogromna potrzeba rozwinięcia omawianej strategii o problemy czysto społeczne, wykazane przeprowadzoną diagnozą problemów społecznych mieszkańców miasta. Nie zapominajmy, że prawie 10 % mieszkańców Radlina korzysta z Ośrodka Pomocy Społecznej, co utwierdza nas w przekonaniu o potrzebie stworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych na terenie miasta Radlin.

Przeprowadzona diagnoza wykazała szereg problemów dezorganizujących lokalną społeczność. Były to głównie dysfunkcje bezrobocia, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, problemy niepełnosprawnych oraz długotrwale chorych. Opierając się na strategiach rozwoju Województwa Śląskiego, Powiatu Wodzisławskiego i miasta Radlin, można wysunąć kilka postulatów do utworzenia Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Radlinie. Wiodącą koncepcją planowanych działań jest systemowe podejście do rodziny jako podstawowej komórki społecznej w obrębie której dokonywany jest przekaz wartości kulturowych. Dlatego pomimo wielu różnych form pomocy kierowanych do poszczególnych jednostek, zakłada się pracę socjalną z całą rodziną i doprowadzenie do zmiany w funkcjonowaniu rodziny, aby dzieci z tych rodzin nie stały się kolejnym pokoleniem korzystającym z pomocy społecznej.

<u>Planowane działania w zakresie ubóstwa:</u>

1. Magazyn pomocy rzeczowej (żywność, odzież, podstawowe sprzęty domowe).
2. Sygnalizowanie potrzeb klientów OPS w Biuletynie Informacyjnym Władz Miasta Radlin.

<u>Planowane działania na rzecz bezrobotnych:</u>

1. Zorganizowanie grup wsparcia dla długotrwale bezrobotnych.
2. Utworzenie wspólnie z GCI i Stowarzyszeniem „Inicjatywa” giełdy pracy.
3. Współorganizowanie robót publicznych dla klientów OPS.
4. Organizowanie warunków do zatrudnienia socjalnego.

<u>Planowanie pomocy w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego:</u>

1. Pomoc dzieciom – zajęcia kompensacyjne.
2. Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla rodziców.
3. Pomoc psychologa i pedagoga.
4. Współorganizowanie czasu wolnego.
5. Rozszerzenie opieki nad dziećmi w świetlicy OSP Głożyny.
6. Współorganizowanie półkolonii w mieście.
7. Mieszkania chronione dla osób starszych.

Planowane działania na rzecz niepełnosprawnych:

1. Prowadzenie świetlicy wspólnie ze stowarzyszeniem „Radlińska Przystań”.
2. Działania na rzecz likwidacji barier społecznych.
3. Warsztaty dla członków rodzin osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych.
4. Mieszkania chronione dla osób wymagających całodobowej opieki.
5. Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
6. Warsztaty dla członków rodzin osób psychicznie chorych.

Planowana kompleksowa pomoc rodzinom:

1. Punkt konsultacyjny dla członków rodzin zagrożonych marginalizacją.
2. Warsztaty dla członków rodzin osób uzależnionych, stosujących przemoc.
3. Pomoc w pozyskaniu lokum dla Anonimowych Alkoholików.
4. Mieszkania chronione dla ofiar przemocy i ochrona dziecka przed przemocą.
5. Mieszkania adaptacyjne dla osób bezdomnych.